Shah Abdul Latif of Bhit

H.T. Sorley

Translation in English

Book 2: Chapter 7

Tassawuf By the Lower Indus

Gul Hayat Institute

&

Book 3: Poetry

شاه عبداللطيف ڀٽائيءَ جو ڪلام

ترجمو ايڇ ٽي سورلي

ڪتاب پهريون:

ادب ۽ تنقيد

باب ستون

سنڌو درياءَ جي هيٺين ماٿريءَ وارو تصوف

ڪتاب ٽيون

شاعري

Gul Hayat Institute

کتاب ٽيون

شاعري

Shah of Bhit Sorley

باب ستون

سنڌ ۾ تصوف

Tassawuf By the Lower Indus

سنڌ ۾، عام ماڻهوءَ جو تصوف جي سلسلي ۾ طرز عمل، شاعرن ۽ مذهبي عالمن جي سوڌيل ۽ سنواريل طريقي کان بلڪل مختلف هو. تصوف، پنهنجي تاريخي تسلسل ۾ جيڪي تبديليون سَٺيون تن کي اسان اڳ ۾ ظاهر ڪري آيا آهيون. سنڌ ۾ تصوف جي سلسلي جيڪا ترقي ڪئي ان جي تفصيل کي پيرائتو بيان ڪرڻ ممڪن ڪونهي. جڏهن تصوف عملي طريقي جي شڪل ورتي ته ان جو لاڳاپو ڪيترن قسمن جي درويشن ۽ فقيرن ڏانهن ٿي ويو. تاريخ طاهريءَ ۾ لکيل آهي ته شيخ المشائخ، شيخ پير پٺي (Shaikh Patha) جي مزار کان سواءِ ڏھ ٻارهن مزارون (ٺٽي ۾) ٻيون به آهن، جتي درويش پنهنجو ناچ

Gul Hayat Institute

ڪندا آهن. اهي وجداني (جذباتي) ماڻهو پاڻ ئي پاڻ ڪي اهڙي ته مقدس وجد ۾ آڻي ڇڏيندا آهن جو بيخبر ٿي ويندا آهن، جو پاڻ کي مڪليءَ جي پهاڙيءَ جي پٿرن سان وڃي ٽڪرائيندا آهن، پر پنهنجي چاڙهو استادن ۽ ويڇن جي دعائن (۽ ٻُڪين جي) مهربانيءَ سان ڪين ڪوبه ڇيهو ڪونه رسندو آهي. اها رسم، اسلامي شريعت جي اصولن جي سخت خلاف هُئڻ جي باوجود، پيڙهيءَ به پيڙهيءَ هلندي اچي ٿي. هتان جي ڏاهن عالمن ۽ عادل گورنرن هن رسم کي ختم ڪرڻ لاءِ جيڪي به حيلا هلايا مگر ان کي ختم ڪرڻ ۾ ڪامياب ڪونه ٿيا.(تاريخ طاهري 1) هتي عامي (عوامي) تصوف اهڙي ته بگڙيل صورت اختيار ڪري چڪو آهي جو ان کي ملان ناپسنديدگيءَ جي نظر سان ڏسن ٿا.

سنڌ ۾، هن تحريڪ جي ترقيءَ متعلق ڪوبه معتبر بيان موجود ڪونهي. تحفة الڪرام جيڪو، عجب ۾ وجهندڙ اٽلپ معلومات جو خزانو آهي، غير سائنسي (غير علمي) قسم جو هڪ ڪتاب آهي، ان ماڻهوءَ جي تصنيف آهي، جنهن ايليٽ جي چواڻي ايترن پيرن فقيرن (اوليائن) جي ڪائين ڪرامتن کي تمام سادگيءَ واري ويساهه سان پنهنجي ڪتاب ۾ شامل ڪري ڇڏيو آهي. اهڙن اوليائن جو تعداد ايترو ته ڳاڻيٽي کان ٻاهر آهي جو هن ملائيت جي

Gul Hayat Institute

ماريل سرزمين جوڪوبه ڳوٺ اهڙو ڪونهي، جنهن ۾ ڪنهن نه ڪنهن بزرگ جي مزار نه هجي ۽ جن جي ڪرامتن ڪي هن وڏي پروسي ۽ يقين سان قلمبند نه ڪيو هجي.(1) پر اهڙي قسم جي معلومات ڪنهن ڪم جي ڪانهي، نه وري اڄ جي سنڌي ڪتابن ۾ هن موضوع تي اهڙو ڪو ڪتاب آهي جنهن جو حال هن ڪتاب کان بهتر هُجي، چاڪاڻ ته پوءِ ايندڙ اهڙا سمورا احوال مواد تحفة الڪرام يا پين اهڙي معيار جي ڪتابن تان ورتل آهن. سنڌ جي صوفين مان ڪي ٿورا اهڙا آهن جيڪي مشهور صوفين جي حيثيت سان يا ڪي ڪي قدر علم جي صاحبن جي حيثيت سان پڌرا يا مشهور آهن، باقي ٻيا اهڙا آهن (جن لاءِ رُڳو ڳالهيون آهن)، جن تي ائين ئي اعتبار ڪرڻو پوندو. بهرحال هتي ڪيترائي ڏاهپ جا صاحب ۽ مهذب ماڻهو هئا، جيڪي صوفي فلسفي جي اعليٰ اصولن کان پلي پٽ واقف هئا، ان ڳالهه ۾ ڪو شڪ نٿو ڪري سگهجي، پر اسان کي سنڌن باري ۾ ڪا به معلومات ڪانه ٿي ملي.

انهن آڳاٽن صاحبن مان سڀ کان وڌيڪ چاتل سجاتل سيد عثمان شاه مروندي هو، جيڪو لال شهباز جي لقب سان مشهور ٿيو ۽ سندس مقبرو سيوهڻ ۾ آهي. هيءُ به ڪيترن ڪتابن جو مصنف چيو وڃي ٿو ۽ برٽن مطابق اهي ڪتاب پوءِ جي دور ۾ نوجوانن جي هدايت واسطي ڪم ايندا هئا.

چيٿمل پرسرام، پنھنجي ڪتاب (Sindh and its Sufis) ’يعني سنڌ ۽ ان جا صوفي‘ ۾ ھن جو ۽ سندس ڪن ساٿين جو ذڪر ڪيو آھي؛ پر حقيقتون تمام غير واضح آھن. ھي قلندر ھو ۽ تقدس جي پنھنجي زندگيءَ ۾، ۽ وفات کان پوءِ به وڏو نالو ڪيائين. سندس عرس جي موقعي تي مزار تي ماڻھن جا ميڙاڪا عجيب نظارو پيش ڪندا ھئا ۽ اڃا تائين ڪن ٿا. مذھب ۽ وھم وسوسا پاڻ ۾ ملي ھڪ ٿي ويا آھن۽ ھندو مسلمان گڏجي ھن جو يادگار ڏينھن ملھائيندا آھن. چيٿمل پرسرام چوي ٿو، ”سيوھڻ ۾، جتي لال شھباز (جنھن کي قلندر لال مروندي به سڏيو ويندو آھي) رھيو ۽ وفات ڪئي. عرس جي موقعي تي ان جي مقبري جي چوڌاري ھزارين ھندو مسلمان اچي رھندا آھن، جيڪي پاڻ ۾ ڏاڍو رلي ملي ويندا آھن ۽ اھڙا صوفياڻا راڳ ڳائيندا آھن، جن جي ٻڌڻ سان دل ميڻ ٿي ويندي آھي. انھن مقدس ڏينھن ملھائڻ سان ڪيتريون ئي غلط ڳالھيون شامل ٿي ويون آھن، پر ائين ھميشه ئي ٿيو آھي.“

سنڌ جا سڀئي صوفي شاعر جن جي متعلق ھاڻي گھڻو احوال اچي چڪو آھي، انھن مان ڪوبه شاه عبداللطيف کان مٿانھون ڪونھي، انھن مان سڀ ڪٽي نه پر گھٽا، ڪانئس پوءِ جي پيداوار آھن. سترھينءَ صديءَ دوران، جڏھن لال شھباز جي جوڀن جا ڏينھن ھئا ۽ وري ارڙھين صدي جنھن

۾ شاه عبداللطيف رهيو، ان وچ واري دور متعلق تمام ٿوري معلومات مستند تاريخي حقيقت جي صورت ۾ محفوظ ٿيل چئي سگهجي ٿي. سچل سرمست (جيڪو مستيءَ ۾ هجي) انهن سڀني ۾ بهترين شاعر آهي ۽ سمجهه ۾ ائين اچي ٿو ته سندس جنم 1739ع ۽ 1757ع جي وچ ڌاران ٿيو ۽ اهو چيو وڃي ٿو ته سچل سرمست جڏهن اڃا ننڍو ڇوڪرو هو ته شاه عبداللطيف سان مليو هو.

سنڌ جي تصوف متعلق ڄاڻ لاءِ اسان برٽن (Richard Francis Burton) جا ٿورائتا آهيون.

تصوف متعلق برٽن ٻڌائي ٿو ته ”تصوف، مقامي حڪومت دوران اهڙوئي هڪ خطرناڪ سياسي هٿيار سمجهيو ويندو هو، جهڙيون ڀيون ڪيتريون ڳجهيون برادريون تاريخ ۾ قلمبند ٿيل آهن ... ايتري قدر جو انهيءَ دور ۾ امن پسند سنڌين ۾ به ڪو نالي وارو (يا مرشد) بنا ڪنهن هٻڪ جي پنهنجي مريد کي پنهنجي دشمن کي قتل ڪرڻ لاءِ حڪم ڏئي سگهيو ٿي. مقامي حڪمران انهن حرڪتن جي همت افزائي ڪندا رهندا هئا، ڪجهه ته وهم جي ڪري ۽ ڪجهه وري ان ڪري جو ڪين هر ڪنهن پير جي قيمت چڱي طرح معلوم هئي (History of Sindh PP: 203-4) هڪ پير وڏي اختيار واري حيثيت رکندو هو.

Gul Hayat Institute

سنڌ جا صوفي فقير مکيه طور ٻن قسم جي سلسلن سان لاڳاپيل هئا. هڪڙا جلالي ۽ ٻيا جمالي درويش هوندا هئا. اهي پهريائين ابتدائي مرحلن کان گذرندا هئا، جن ۾ هواڳوٽن مسلمان درويشن جي پوئواري ڪندا هئا، جن جي متعلق گهڻي ڄڃهي چاڻ برائون جي مشهور تصنيف 'The Dervishes' مان چوندي پيش ڪري سگهجي ٿي. لکي ٿو جُلالي فقير هڪ قسم جي ملنگن جهڙي اوني ٽوپي پائيندا هئا جنهن کي ’تاج‘ چئبو آهي. کين ڪاريءَ اُنَ جو اڇن ڌاڳن سان سبيل ڪوٺ پاتل هوندو هو جيڪو ٻانهن بنا، ڪفن جهڙو هوندو هو، ان کي ڪفني چوندا آهن. ان ڪانسواءِ هڪ اُن جو ڪمبل به هوندو هئن. جنهن کي وري ’گودڙي‘ چوندا آهن. اهڙي قسم جا ماڻهو حقيقت ۾ پينو فقير هوندا هئا ۽ سندن ڏنڌي جي مال ۾ وٽن هڪ عدد تسبيح، هڪ آبنوسي يا ٽالهيءَ جي لٺ يا ’عصا‘، هڪ بيراڳڻ يا ڪاٺي جي شڪل جو لڪڻ جيڪو گيان ڌيان ڪرڻ مهل نرڙ کي سهاري ڏيڻ يا آرام وقت ٽيڪ ڏيڻ ۾ ڪم ايندو هو. ’ڌاڳا‘ يا هڪ ڪمر پٽو جيڪي ڪاري وٽيل اُن مان ٺهيل هوندا آهن، ’ڳانا‘، جيڪي پڻ ڪاريءَ ان ۽ گلابي ڌاڳن جي ڪنارين سان هوندا آهن، سي هارَن وانگر پاتا ويندا هئا، هڪڙي گبري يا ٿيلهي به هوندي هئن جنهن ۾ ڪاڏو ۽ ٻيون واهپي جون شيون رکيون وينديون آهن

Gul Hayat Institute

۽ هڪ ٽُبي هوندي هئن، جيڪا خيرات ونڻ ۽ پنڻ جي ٿانوَ طور ڪم ايندي آهي.‘
سنڌ جا جمالي فقير چئن حصن ۾ ورهايل آهن:

- قادري،
- نقشبندي،
- سهروردي
- ۽ چشتي.

برٽن انهن سلسلن مان ڪن جي شغلن ۽ حضورين جو ذڪر ڪيو آهي. انهن جي مذهبي مشقن جي متعلق هن گهڻي نادر معلومات ڏني آهي.
(ڏسو هسٽري آف سنڌ، صفحا: (213 ۽ 222)
سندن قاعدا ڀين اسلام جي عارفاڻين مشقن کان تفصيل ۾ ڪي گهڻا مختلف ڪونه آهن ۽ خاص ڪري ان لاءِ به دلچسپ آهن، جو اهي انساني نفسيات تي ڪجھ روشني وجهن ٿا. اهو ڏسڻ ڏاڍو ڏکيو آهي ته انهن تمام گهڻين مشقن منجهان نتيجي طور مذهبي ڀلايون ڪيئن ٿيون پيدا ٿين. سنڌ جي ڪجھ صوفي پيرن جا به ذري گهٽ ساڳيائي خيال آهن. پير مراد جنهن جي هڪ چواڻي ڏاڍي مشهور آهي ته، ”اهو بهتر آهي ته هڪ مئل دل کي دائمي زندگي ڏجي، بنسبت انهيءَ جي جو هزارن مئلن کي زندگي ڏجي.“ اهو چڙ ته انهيءَ ڳالھ ۾ يقين رکندو هجي ته مذهب ڪم کان وڌيڪ معتبر هٿيار

آهي، اهو عقيدي جو اهڙو جز آهي، جيڪو اسلام ۽ عيسائيت ۾ هڪ جهڙو آهي.

مذهبي فقيرن جي طبقي سان تقدس لاڳو ڪرڻ وارو خيال ڪنهن حد تائين شاه عبداللطيف جي هڪ سُر مان به ملي ويندو، جنهن جو نالو رامڪلي آهي ۽ مون ان کي ’هولي مين‘ جي عنوان سان ترجمو ڪيو آهي. ظاهري طور ته اهو سُر هندو جوڳين، ويراڳين، آديسين ۽ ٻين مذهبي فقيرن جو حوالو رکي ٿو، پر ان جي گهڻي ڪشادي معنيٰ آهي، جيئن ڪيترن بيتن مان ظاهر آهي ته اهي اسلام جي عقيدي جو حوالو رکن ٿا. اها شاه عبداللطيف جي هڪ خاص گهڻ رخيءَ خوبي آهي، جو هڪ طرح سان هن گهڻن مذهبي فقيرن کي هڪ هنڌ آڻي بيهاريو آهي. پر هُن جو فقيراڻو مذهب ظاهر ظهور بيتن ۾ به ظاهر آهي، جن ۾ هن غلط عملن ۽ سخت تڪليف واري نفس ڪشيءَ جي نقصانن جو حوالو ڏنو آهي.

Gul Hayat Institute

"But of the Lord alone, true worship is.

There's none of pir or prophet. They do Sin

Who worship pirs and worse than these are they

Who worship idols, those poor, luckless folk,

From path misled who grasped unturthfulness.

Self worship not, thou faithful, pure of heart.

They who do this, believe not; let disgrrace

Their faces blacken."

نڪي نمن ناٿ کي، ناٿ نه نمائين
جاڻا ڪن نه جوڳ جي، جوڳ نه جهارين
آديسي آڏين، اهڃاڻيون الماس جيون.

*

هر هر ڪن هرنام، ڏون ڍهاڙي ڏوتيا
جن نه ريجهايو رام، ناٿ نه نمي تن سين.

*

هر هر ڪن اُميس، ڏون ڍهاڙي ڏوتيا
جن نه ماري ميس، ناٿ نه نمي تن سين.

*

جهڙا ڪڙچ ڪڪرا، تهڙا جائن ڦل
تن سامين جي سڌ مران، جن جي گودڙين ۾ گل
اندر ملھ املَ، ٻاهر ڪوجها ڪاپڙيا.

Gul Hayat Institute

بهرحال اهو سمجهڻ غلط ٿيندو ته عام ماڻهو قلندرن ۽ هٿ ٺوڪين صوفي فقيرن لاءِ نيڪيءَ جا اهڙائي معيار رکندا هوندا، جيڪي پري پري تائين رلندا رهندا هئا ۽ ڳوٺاڻن کي سندن وهمن وسوسن سبب ڦريندا وتندا هئا. هن سموري

نظام لاءِ برنس ۽ برٽن طرفان ڪيل تنقيدون بلڪل جائز آهن ۽ ان کان سواءِ ٻي ڪا حقيقت ڪانهي. نه ئي اهو انصاف ٿيندو، جو انهن ٻنهي جي معيار موجب ويهي سنڌ ۾ تصوف کي پرکجي. اهو به صحيح ناهي ته بگڙيل شڪل ۾ موجود تصوف جو ملهه ڪٿجي. ان کي سندس ڪاميابين مان پرکڻ گهرجي ۽ نه اڻڄاڻ ماڻهن طرفان ڏنل ان جي اصولن جي سمجهاڻين مان.

مئڪڊونالڊ جهڙن مصنفن جو خيال آهي ته فقيري سلسلن جا اهي عمل پوءِ ڪٺي منجهن ڪيڏي به گمراهي پيدا ٿي وئي هجي ۽ ان سان هو بنهه ڪري پيا هجن، پر اصل ۾ انهن جو مضبوط بنياد رسول ﷺ جن جي حديثن ۾ ڏنل حڪمن تي رکيل آهي، ڪين قرآن ۾ هنن فقيري سلسلن جي خيالن جون ڪيتريون ئي علامتون ۽ اشارا مليا آهن:

هو چوي ٿو ته، ”قرآن ۾ هڪ آيت آهي، جنهن محمد ﷺ انهيءَ خيال کي قرآن ۾ آيل خدا جي انساني شڪل ۾ اچڻ وارن ٻين خيالن کان مختلف نموني پيش ڪيو آهي. اڳتي هلي اسلام ان اصول کي پاڻ ۾ شامل ڪيو، ان کي ترقي ڏني، ۽ سچائيءَ ۾ حياتيءَ جي جذبن جي اهڙن رازن کي محسوس ڪيو،جيڪي انهيءَ سان اڻ _سڌيءَ طور شامل هئا. مئڪڊونالڊ قرآن مان آيتن جا حوالا ڏئي ٿو:

'Men act out of desire for the Face of Allah'

"They desire the Face of Allah"
They act for the sake of the Face of Allah."

’ماڻهو ’خدا جو منهن‘ ڏسڻ جي خواهش سان عمل ڪن ٿا.‘

خدا جو منهن ڏسڻ واسطي هو عمل ڪن ٿا،

’اهي خدا جي منهن ڏسڻ جي خواهش ڪن ٿا.

And Every thing goes to destruction- is going to distraction except His Face.'(1)

هر چيز تباه ٿي وڃي ٿي- تباهيءَ ڏانهن وڃي پئي (ويسلائيءِ ڏانهن وڃي پئي)- سواءِ ’هن جي مُنهن‘ جي.

اهڙي قسم جي آيتن مان ميڪوبنالڊ اهو نتيجو ٿو ڪڍي ته ’انهن آيتن ۾ الله جي جوهر کان علاوه به ڪا شيءِ رکيل آهي.‘ درحقيقت ان ۾ هڪ اهڙو عارفاڻو شعور آهي، جيڪو فطري الهام ذريعي خدا سان سڌي تعلق واري خيال کان الڳ ڪونهي.

تصوف جي عملي ترقيءَ ۾ هڪ ٻيو به اثر شامل آهي، جيڪو آهي الله کي ياد ڪرڻ يا ’ذڪر‘ ڪرڻ. اهو هڪ مذهبي مشق جو ذريعو آهي، جيڪو درويشي جي سلسلن انتهائي حد تائين جاري رکيو.

ان جي وڌيڪ شديد صورتن ۾ اهو ذڪر جو عمل پاڻمرادو هڪ قسم جي هپناٽزم ۾ تبديل ٿي ويو، جيڪو هڪ مقدس

Gul Hayat Institute

مدهوشي يا بيخودي جي حالت پيدا ڪندو آهي، جيڪا فقيري سلسلن جي قاعدن ۾ نمايان حالت هوندي آهي.

اها جذباتي اپار جي واضح شڪل هئي، جنهن عام ماڻهو لاءِ وڏي ڪشش پيدا ڪئي ۽ ڪيس مڃايو ته فقيرن ۾ اهو بزرگيءَ جي نشاني ۽ قدرتي الهام آهي. آخر ۾ بزرگن جو هڪ گروه هو، جيڪو ’خدا جو دوست‘ (ولي الله) سڏبو هو. ’انهن کي ڪو خوف ڪونهي ۽ نه ڪو ڏک‘ انهن مان مکيه الخضر (Al-Khadir)آهي، جنهن دائمي زندگيءَ جو پاڻي پيتو هو. سنڌ ۾ هن درويش خواجه خضر جي نالي سان وڏي طاقت حاصل ڪئي ۽ هاڻي هڪ عام وهم بڻجي ويو آهي. ۽ ان کي (سنڌ جي هندن وٽ) پاڻيءَ جي ديوتا جي حيثيت سان سڃاتو ويندو آهي ۽ سولائي سان اهو تصور ڦيرائي ڪيس سنڌو درياه جو ديوتا ڪري ورتو ويو آهي. بلوچي شاعريءَ ۾ خواجه کي سنڌوءَ سان هڪجهڙائي آهي ۽ ساوا ڪپڙا پهريل هڪ پوڙهي جي روپ ۾ اچي ٿو: ’مزارين پنهنجي بيڙي پتڻ تان چوڙي ۽ خواجه جي لهرن تي ان کي ترڻ لاءِ ڇڏيو. بنا ڪنپن جي تيرن جي، چوڙاري ڇڻ ڪنپن وارا تير سپ ڳڏيا ويا: خواجه پاڻ اها جنگ ياد ڪندو.“ [(1) سو اهڙي ريت](#) بلوچي راڳ اڳتي هلي ٿو. سنڌ جا جيڪي درياه، پنٿي آهن، سي درياه جي ديوتا يا پاڻيءَ جي ديوتا جي تقدس ۾ وڏو يقين رکن ٿا

Gul Hayat Institute

۽ اهو عقيدو هندن ۽ مسلمانن کي هڪ جهڙو متاثر ڪري ٿو.
خواجه خضر کي، زنده پير واري حيثيت حاصل آهي، جنهن آب حيات پيتو آهي ۽ آخري ڏينهن تائين زنده رهندو، جڏهن مٿيءَ ۾ مٿي ٿيڻ کان پوءِ وري پين ماڻهن سان گڏ اٿاريو ويندو. برٽن، سنڌو درياه جي شان ۾ هڪ پڇن جو به حوال ڏنو آهي، جنهن ۾ درياه کي خواجه خضر ڪري مخاطب ڪيو ويو آهي. (History of Sindh. P:327) آخر ۾، اهو اسلامي عقيدو به موجود آهي ته بزرگ مئا ڪونه آهن؛ ستا پيا آهن ۽ پنهنجن مقبرن ۾ موجود آهن. سندن مقبرا، سندن گهر بڻجي ويا آهن، جتان هو نڪري سفر ڪندا رهندا آهن. دعا انهن تائين پهچي ٿي ۽ هو فائدا به ڏين ٿا. اهوئي پختو بنياد آهي، جنهن تي سنڌ ۾ مُئل پير بزرگن ۽ مرشدن جي مقبرن سان غير معمولي عقيدت پڌل آهي.
اهڙي قسم جي عقيدت پير ۽ مريد واري رشتي ۾ شخصي مذهب جي صورت اختيار ڪري ورتي آهي. ويچاري مريد کي پنهنجي روحاني رهبر جي فرمانبرداري ضرور ڪرڻي آهي. هن قسم جي رويي مان ڪيترن ئي قسمن جا درويشن جا سلسلا اپري آيا اهن، جن کي قائم ڪندڙ صوفين جي نالن پٺيان سڏيو ويندو آهي. اهڙيءَ ريت

Gul Hayat Institute

موجوده عملي نمونو ۽ روايتن جي تسلسل کي پاڻ ۾ ملائي، هڪ مڪمل مضبوط نظام جوڙيو ويو آهي، جنهن جون پاڙون ڏور ماضيءَ ۾ آهن.
تيرهين صدي ۽ ان کان پوءِ سنڌ ۾، اسلامي دنيا جي مرڪز مان ڪيترائي عالم ۽ مذهبي خيال جا ماڻهو هجرت ڪري اچي سڪونت پذير ٿيا.
لال شهباز جيڪو پنهنجن گهڻن ساٿين سان آيو، جن مان گهڻن هندستان جي ٻين علائقن ۾ پنهنجا نالا ڪڍرايا. اهو به اهڙوئي هڪ ماڻهو هو، ٻيو اهڙو ماڻهو ابوالفضل جو وڏو ڏاڏو هو. سنڌ ۾ سيد جو هيڏو سارو غلبو پڻ بنا شڪ جي تقريباً انهيءَ دور کان شروع ٿيو هوندو. هيءُ اهو دور هو، جنهن ۾ اسلام وري ٻيهر سرحدي نقطهءِ نگاهه سان پکڙجي رهيو هو. مسلمان عالمن جي محنت هڪ قسم جو پائدار مذهب جوڙي تيار ڪيو. جنهن ۾ قران ۽ حديثن جي سختيءَ کي، وچ ايشيا جي ايراني مسلمانن جي اثر جي ڪري نرم ۽ وسيع ڪيو ويو هو. اها به اهميت جي لائق ڳالهه آهي ته سنڌ ۾، جيئن هاڻي آهي، پراڻي دور ۾ به سنڌ جي شاهوڪار حاڪمن ۾ مذهبي ڪٽرپڻي جي عدم موجودگي هئي، جو اسين اهو به چاڻون ٿا ته هتي ڪرمتي اصولن جا به چڱا اثر هئا. اسان کي اها به خبر آهي ته يارهينءَ صديءَ کان پوءِ اينڊڙ مقامي سنڌي حاڪم، جن

ٻاهران آيل مسلمان حاڪمن ڪان پوءِ حڪومت حاصل ڪئي هئي، جڏهن اسلام ڏانهن مائل ٿيڻ شروع ٿيا ته هن مسلڪ ڪان متاثر ٿيا هئا.

سيدن مان گهڻا شيعا عقيدي جا هئا. اهو به امڪان آهي ته سنڌ هنن ٻاهران آيلن لاءِ ڪجهه وقت لاءِ سازگار ملڪ ثابت ٿيو هجي. مان نٿو سمجهان ته سنڌ ۾ صوفي مت جي ڪا مستقل ترقي ٿي هوندي. ايئن ٿيو هوندو جو ڪڏهن ڪنهن غيرمعمولي ماڻهو فارسيءَ جي ادبي ورثي ۾ مهارت سبب پنهنجن ماڻهن مان اپري علم ۽ تقدس ۾ مشهوري ماڻي هجي.

شاه عبداللطيف جهڙي ماڻهوءَ جو تمام مهذب ۽ آدرشي مذهب، عام ماڻهن جي وڏي تعداد جوبه ساڳيو مذهب هوندو، اها ڳالهه سچ نٿي ٿي سگهي. صوفياڻي شاعريءَ جي ڳجهي ۽ مخفي معنيٰ اڻپڙهيل عوام جي سمجهه ۾ ڪانه اچي سگهندي آهي. اهڙي قسم جي فڪري سطح تي پهچي نه سگهڻ جو مطلب هرگز اهو نه آهي ته اهي بيت سريلي تخليق طور ماڻهن کي ڪونه وڻندا هوندا يا اهي عام ماڻهن جي دلين جي عقيدن کي روشن ڪونه ڪندا هوندا.

شاه عبداللطيف جي سوچ ۽ هڪ سيلاني جي سوچ جي وچ ۾ تمام وڏي هڪ خليج حائل آهي، جيڪو بنا ٿڪجڻ جي الله الله ڪندو رهي ٿو. جيستائين بنهه سگهه نه رهيس ۽ جڏهن

هن جو گهنڊ گُڙندو رهي ٿو. تڏهن سندس ذهن ڪنهن وجد ۾ وائڙو هوندو آهي، پر نالي ۾ ته عام ماڻهو ٻنهي کي صوفي چوندو. پوءِ اسين افلاطون ۽ هڪ ڳوٺاڻي ڪرتب ڏيکارڻ واري ماڻهوءَ مان ساڳي زبان ڳالهائڻ جي اميد ڪري سگهون ٿا. تصوف جو صحيح پيغام ڏاهن ۽ ذات ڏٽين وٽ هوندو آهي نه انهن وٽ جيڪي عام پيشيور ڪرتب ڏيکارڻ وارا هوندا آهن. سنڌ ۾ تصوف، ڪن ايامن کان وٺي چند ڏاهن ماڻهن ذريعي منتقل ٿيندو آيو آهي. هي اهي ئي انسان آهن، جن ان جي آدرش جي جذبي کي زنده رکيو آهي. ان جي فلسفي لاءِ سُريلي ورجاءُ جي ضرورت ڪانه آهي. ان فڪر جي توصيف رولو فقيرن جي خدمتن تي مدار ڪانه ٿي رکي، جيڪي ڪلهي ۾ ڪفني پايو ۽ ڪشڪول هٿ ۾ ڪنيو گهمندا ۽ پنندا وتندا آهن.

Live on, O sweet One, Live
"An evil word of thee
Brought each to other near
Mine eyes and heast ombine
To speak of Thee and Thine."
May mine ears nerver hear,

جانب شال جئين، تنهنجو ڪنين مدو مَ سڻان
اکين ۾ هِئين، ٻنهي تان تنهنجي.

Gul Hayat Institute

حصو ٽيون

شاعري

اي محبوب! مان ۽ تون هن سان گڏجي ڪنهن رٿا سان
هن ڏکوئيندڙ ڪائنات کي پنهنجي گرفت ۾ آڻيون
۽ ان کي ننڍڙن ننڍڙن ذرن ۾ پکيڙي ڇڏيون.
۽ وري پنهنجي دل مطابق ان جي نئين سر اڏاوت
ڪريون.
رباعياتِ عمر خيام

Gul Hayat Institute

خدا ۽ ان جي بندي جي وچ ۾ نه ڪو پردو،
نه ڌرتي نه آسمان نه تخت آهي نه پائدان،
پردا فقط خودي ۽ فريبَ هوندا آهن
اهي دور ڪر ته خدا جو وصال ماڻين.

مترجم جو مهاڳ

اوهان جي آڏو، ’شاهه عبداللطيف جي رسالي جي منتخب‘ جو ترجمو رکندي ڪي سمجهاڻيون ڏيڻ جو موقعو گهرندس. هڪ مترجم کي هميشه وڏيءَ مشڪل سان منهن ڏيڻو پوندو آهي. ڇا هن کي اصل لفظ ڏيڻ گهرجن يا اصل جو روپ پيش ڪرڻ گهرجي؟ هن کي فوٽو گرافر ٿيڻ گهرجي يا فنڪار؟ ان مشڪل جو ڪو حل ڪونهي. آخرڪار مترجم کي مصلحت کان سواءِ ٻيو ڪو چارو ڪونه هوندو آهي، ڇاڪاڻ ته هڪ زبان جي عظيم شاهڪار کي ٻيءَ زبان ۾ بنا ڪجهه وڃائڻ جي هوبهو اٿلائڻ تمام گهٽ ممڪن هوندو آهي.

ارڙهينءَ صديءَ جي هن سنڌي شاعر جي ڏکين بيتن مان سارو وقت مون ان جي روح کي جهٽڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. ان سان گڏ مون بي انتها ڪوشش ڪئي آهي ته جيتري قدر حالتون اجازت ڏين، ترجمي جا اصلي لفظ به اصل نسخي جي بلڪل ويجهو هجن. منهنجو ترجمو اصل مطابق آهي پر وزن جي ضرورت جي ڪري ڪجهه ديگهه

ناگزير ٿي وئي آهي. پر انگريزيءَ ۾ ان قسم جي رعايتن جي گھرج گھٽ رهي آهي. اصل ڪتاب ۾ جيڪي استعاره ۽ تشبيهون آهن، سي قائم رکيا ويا آهن. پوءِ ڀلي ته اهي انگريزي پڙهندڙن کي اوپرا ۽ عجيب ڇو نه لڳن. تمام ٿورين جاين تي ڪن استعارن يا لفظن جي ترتيب کي مٽايو اٿم.

سچي ۽ صحيح ڳالهه اوهان کي ٻڌايان ته اصل سنڌي نسخي جي اختصار ۽ لفظن جي ٿورائيءَ کي جيئن جو تيئن آڻڻ مون لاءِ ناممڪن هو. شاعر ٻوليءَ جي نهايت ترقي يافته بناوت کي شاعراڻي، صوفياڻي ۽ مذهبي اظهار واسطي استعمال ڪيو آهي. ڪيس چڱيءَ ريت خبر هئي ته سندس ٻڌندڙ، سندس اشارا ۽ ڪنايه سمجهن ٿا. ترجمو ڪرڻ وارو پرڏيهي ٻولي ڳالهائيندڙ هئڻ ڪري مجبور ٿيو پوي. محض ترجمي ڪرڻ سان ڳالهه سمجهائڻ ڏکي آهي. هن کي اهي معنيٰ جون سڀ نزاڪتون سمجهائڻ گهرجن، جن کي سنڌي ماڻهو ايئن ئي ڄاڻن ٿا.

ٻي اهم ڳالهه هي آهي ته اصل جي روح هٿ ڪرڻ واسطي ضروري ٿي پيو ته گهڻي تعداد ۾ وزن بحر استعمال ڪجن، انهن مان گهڻا ته انگريزيءَ جي روايتي نموني واري بنياد تي بيٺل آهن، حقيقت ۾ بهترين نندڙن سريلن بيتن لاءِ انگريزي اظهار جو ساراهه جوڳو ذريعو ثابت ٿيو آهي.

هيءُ ترجمو هن شاعريءَ جي عام ڳنڀيرتا واري پهلوءَ کي ظاهر ڪري بيهاريندو.
اها اتفاقي ڳالهه هوندي، جو ڪٿي ڪا جلدبازيءَ واري ڳالهه اچي وڃي، ڪن هنڌن تي مون انگريزي شاعريءَ ۾ تجربا ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي آهي، جيڪي گهڻو ڪري جديد شاعريءَ جي طريقي ۾ آهن. جنهن ۾ وزن بحر جي پابندين کان وڌي آزادي مليل آهي. اهڙيءَ ريت، ڪنگ اينڊ دي منسٽريل (سورٺ راءِ ڏياچ) ۾، ليلا ۽ چنيسر، عمر مارئي جي بيتن ۾ غير روايتي مثال ملندا، اها ڪوشش ملندي ته انگريزي زبان ۾ نئين نموني سريلن آوازن جا امڪان ڳولجن.
منتخب جي گهڻن بيتن کي پيش ڪرڻ ۾ وڏي ۾ وڏي ڏکيائي اها هئي ته اهي بيت ننڍي وڏي ڊيگهه وارا آهن. انگريزي شاعريءَ جي يڪسان ڊيگهه واري خاصيت وانگي ان ۾ ايئن ڪونه هو، جو هڪ بيت جو مطلب ٻئي بيت سان گڏ تسلسل کي قائم ڪري سگهجي. بيت عام طور تي پنهنجو پاڻ ۾ ئي مڪمل هئا. هڪ بيت کان ٻئي بيت ۾ خيال يڪدم بدلجي ٿو وڃي. بيتن جي ننڍ وڏائيءَ کي ترجمي ڪرڻ وارو ٺيڪ ڪري ڪونه ٿو سگهي، پوءِ پلي ته خيال جي ڪري ئي اها ضرورت چو نه هجي. شخصي طور تي آءٌ هن خيال جو آهيان ته بيتن جي وڏ ننڍائي واري ترتيب کي قائم رهڻ

ڏنو وجي؛ چاڪاڻ ته اها بي ساختگيءَ جي علامت آهي ۽ اصل جي وڏي ۾ وڏي خوبي آهي. ڪوبه مترجم پنهنجي ڪم کي تيستائين مڪمل ڪونه سمجهندو جيستائين هو پنهنجي پڙهندڙن کي ، اصل کي پاڻ هٿ ڪرڻ لاءِ، آماده نه ڪندو. تنهن ڪري آءٌ بلڪل پُراميد آهيان، ته هيءَ تصنيف ڪيترين خاميون هوندي به اصل سنڌي ڪتاب پڙهڻ ڏانهن مائل ڪندي. عالمن ۽ مترنم ٻوليءَ جي عاشقن کي يقين ٿو ڏياريان ته هُو هن ۾ اها شيءِ لهي سگهندا، جيڪا دائمي خوشي ثابت ٿيندي.

بمبئي ايچ- ٽي- سورلي

31 مارچ 1938ع

شاهه عبداللطيف ڀٽائيءَ جو رسالو

نئين ترتيب سان

انگريزي ترجمو

حياتي، گهڻ- رنگي قبي جيان

Gul Hayat Institute

اڇي رنگ واري امرتا کي داغدار ڪري ٿي.
(شيلي)
[ڏسو بوڪ پيو]

تون پنهنجو سهڻو منهن ڇو ٿو لڪائين؟ آخر ڇو
اهو گهرڻ- هٺ ايترو محروم ڪري ٿو
تنهنجي روح کي جياريندڙ روشنيءَ کان، اکين کي.
*
ان سهائي کان سواءِ، ڪهڙي سهائي منهنجي اندر ۾ آهه
تون منهنجي زندگي آهين، منهنجي راهه، منهنجي سهائي،
تو ۾
مان جيئان ٿو، هلان ٿو ۽ ڏسان ٿو تنهنجن ڪرڻن سان.
(فرانسِسز ڪارليس)

عشق منهنجي آجيان ڪئي، منهنجو روح پوئتي موٽي ويو
جيڪو ڌوڙ هاڻو ۽ ڏوهي هو.
پر تيز نظر عشق، پهرئين لنگهه وٽ
مون کي سُست ۽ غافل ٿيندي ڏٺو،
مون ڏانهن سري آيو، پيار مان پڇيائين
ته مون ۾ ڪجهه گهٽتائي هئي ڇا!
(جارج هربرٽ)

هن جاءِ به اها دائمي حياتي اچي
عاشقن ۽ شهيدن جي ميڙاڪن ۾ هليو وڃ.
پلي عارفن جا موت ان لاءِ انتظار ڪن ۽ ڏاها روح جي هجن
شهيد- عشق بڻجي تنهنجي هن حياتيءَ جو مشاهدو ڪن.
(رچرڊ ڪريشا)

هيٺ دنيا وارن لاءِ منهنجي دل مئي چڱي
فاني خوشين ۽ فنا ٿيندڙ لاڏ پيار لاءِ
عياشيءَ وارين نعمتن لاءِ، جن اسان کي موهي رکيو
اي منهنجون اکيون انڌيون ٿي پؤ، منهنجا ڪن ٻوڙا ٿي پؤ!
(اسحاق واٽس)

مون پڇيو ”تنهنجي سُونهن ڪنهنجي ملڪيت آهي؟“
هن وراڻيو، ”منهنجي، جو مان ئي ته اڪيلو موجود آهيان
عاشق، معشوق، عشق، هڪ مان ئي ته آهيان
سونهن، آئينو ۽ اهي اکيون جن ۾ بصيرت آهي.“
(ابو سعيد ابن ابوالخير)

Gul Hayat Institute

سر ايمن ڪلياڻ

پهريون داستان

اَول الله عليم، اعليٰ عالم جو ڌڻي،
قادر پنهنجي قدرت سين، قائم آهي قديمُ،
والي، واحد، وحدهُ، رازق، ربُ، رحيم،
سو ساراه سچو ڌڻي، چئَي حمدُ حڪيمُ،
ڪري پاڻ ڪريم، جوڙُون جوڙ جهان جون.

I.
God THE ALL POWERFUL
In the Beginning Allah is,
Who Knoweth All, Who sits aloft,
The Lord of all the World that be.
He is the Mighty, old of Days,
Of His Own Power Established.

Gul Hayat Institute

وَحَدهُ، لاشريڪ لَہُ، جان ٿو چوين ايئن،
تان مڃ محمّد ڪارڻي، نرتون منجهان نِينهَن،
پوءِ تون وجيو ڪيئَن، نائين ڪنڌ ٻين ڪي؟

He is the Lord, One, Only One,
Sustainer and Compassionate.
Sing ye the praise of Him Who Heals,
The True One, sing ye praise of Him.
He is the One, Who Hath No Peer.
Confess ye this. In heart of heart
Acknowledge ye The Praised One, who
The Causer of the Causes is.
Why go ye then and bow yourselves
In front of others, why go ye?

وحدهُ، لاشريڪ لہُ، جڏهِ چيو جن،
تن مڃيو محمّد ڪارڻي هيجون ساڻ هنِيَن،
تڏهِ منجهان تن، اَوتڙ ڪونه اوليو.

Gul Hayat Institute

Men were who said: 'He is the One,
Without a Peer', in heart of heart
Acknowledging the Praised One, who
The Causer of the Causes is.
Such men did from the righteous path

Set not an erring foot astray.

وَحدهُ جي وِديا، ڪيا اِلاّالله اڌ،
سي ڏڙ پسي سڌ، ڪنهن اَپاڳي نه ٿئي.

Men are whom God the One hath cut,
Whose bodies He hath cut in twain.
Who, having seen the severed parts,
Doth not for self, unfortunate,
Desire like theirs the severance?

وحدهُ، لاشريڪ لهُ اِي هيڪڙائي حق،
پيائيءَ کي ڀِڪُ، جن وِڌو سي وِرسيا.

God who is One no rival hath.
Herein of Him the Oneness is,
And righteousness of Truth. But who
Embraced false Two-ness lost indeed
The savour and the salf of life.

اگهي اگهائي، رنج پرين کي رسيو،

Gul Hayat Institute

چڪيم چڱائي، سُورِن جي سُوريءَ تان.

My weakness pleaseth. In God's ears
The cries of my love-torment ring.
I tasted from the gallows tree
The goodness that my sorrows bring.

سُورِيءَ سڏ ٿيو، ڪا هلندي جيڏيون!
وڃڻ تن پيو، نالو نينهن ڳنهن جي.

The gallows calls me. Oh, my friends,
Will any friend now come with me?
They who have found the name of love
Must go of love's necessity.

سُوريءَ سڏ ڪري، اصل عاشقن کي،
جي اٿئي سڌ سڪڻ ۾، ته ڪَڙُ مَ پيرِ پري،
سسي ڏار ڌري، پڇج پوءِ پريتڙو.

Gul Hayat Institute

The scaffold of its very self
Doth summon lovers. Do ye seek

To know what love is? Fare not forth.
Put heads aside as little worth.
And, asking then what love is, speak.

سُوري سينگاري، اصل عاشقن کي،
لُڏيا ڪين، لطيف چوي، ٿيا نيزي نظاري،
ڪوٺيو ڪناري، آٽيو چاڙهي اُن کي.

The noose ('tis in the web of things)
Adorneth lovers. Sayid sings:
'They saw love's spear and trembled not.
Upon the block they took their stand.
Love called and they dissembled not.
Love set them there. 'Twas love's command.'

ڪاتي تکي مَ ٿئي، مر مُنيائي هوءِ،
مان وِرَمن توءِ، مون پرين جا هٿڙا.

When love takes knife in butcher hand,
Sharp be it not. But rather may
Its edge be blunt. For then on thee

Beloved's hands will longer stay.
جي تون سڪڻ سکيو ته ڪاتي پئي مَ ڪنجھ،
سپيريان جي سور جو ماڻهن ڏجي نه مَنجھ،
اندر اِيُ اهنج، ساندِج سکائون ڪري.

Of love thou knowest why and how?
The knife falls. Let no grumble start.
Tell nought to others of the smart
Beloved caused thee. Make thy vow
And keep the pain within thy heart.

اڳيان اَڏين وٽ، پوين سر سنباهيا،
ڪاٽ ته پوين قبول ۾، مَڇُڻ پوين گهٽ،
مٿا مهاين جا پئا نه ڏسين پٽِ،
ڪلالڪي هَٽِ، ڪُسڻَ جو ڪوپُ وهي.

In front are lovers on the block.
With heads prepared, they stand behind.
Cut off thy head. So failing not
Thou mayest true acceptance find.
No severed heads then on the ground

Will bring thy failure to thy mind.
Within the wineshop slaughter rolls
In waves of flooding unconfined.

جي اٿئي سڌ سُرڪ جي ته وڃ ڪلالڪي هٽ،
لاهي رک لطيف چئي مٿو ماٽيءَ وٽ،
سر ڏيئي ۾ سَٽ، پيج ڪي پياليون.

If sipping hath thy fancxy led
The wineshop is the place for thee.
Beside the wine-jar lay thy head
And, yielding it in bargain fee,
Quaff many cups of wine instead.

ناڻي ناه ڪڪوه، ڪي ملھ مهانگو منڌُ،
سنباهج سيّد چوي ڪاٽڻ ڪارڻ ڪنڌُ،
هي تنهين جو هنڌ، ماٺن پاس مرن جي.

Set not love's store against the wine
Nor count wine dear at such appraise.
Prepare that head for cutting, thine.

Gul Hayat Institute

The wineshop is the place for them
Who by the wine-jars end their days.

عاشق زهر پياڪ، وِه ڏسي وِهسن گهڻو،
ڪڙي ۾ قاتل جا هميشه هيراڪ،
لڳين لؤُن، لطيف چوي، فنا ڪيا فراق،
توڙي چڪنن چاڪَ، ته به آه نه سلن عام کي.

'Tis poison that all lovers sup.
But lovers see it and rejoice.
The bitter and the deadly cup
Is theirs by use, by wonted choice.
'Love's arrow pierced them', says Latif.
The seas of separation roll
And drown each single, separate, soul.

Gul Hayat Institute

سڌڙيا شراب جون ڪوه پچارون ڪن؟
جه ڪات ڪلالن ڪڍيا ته موڻيو پوءِ وڃن،
پِڪون سي پِيَن، سر جن جا سٽ ۾.

Why for such drink do yearners ask

If back they flee to save their lives
Whene'er the vintners draw their knives?
But they whose heads are given for wine
May sip the wine within the cask.

سر جدا، ڌڙ ڌار، دوڳ جن جا ديڳ ۾،
سي مَرُ ڪِنِ پچار، حاضر جن جي هٿ ۾.

Yes; let them think of wine indeed
Whose severed bodies lie apart,
Whose flesh within the cauldron burns,
Who let their hands, with deadly turns,
Wreak havoc on their living heart.

اصل عاشقن جو سر نه سانڍڻ ڪَمُ،
سَوَ سِسئان اڳرو سندو دوسان دَمُ،
هي هڏو ۽ چم، پِڪ پريان جي نه پڙي.

Gul Hayat Institute

Who dull existence would conserve?
For no such aim the lover strives.
One breath from the Beloved's lips

Is better than a thousand lives.
And can this skin and bone of mine
Compare with the Beloved's wine?

اُٿياري اُٺي ويا منجهان مون آزار،
حبيب ئي هٽي ويا پِيڙا جي پچار،
طبيبن تنوارَ، هڏ نه وڻي هاڻ مون.

III. LOVE IS ENOUGH

The friends who planted in my heart
The questings of my pain,
My friends have gone and from my mind
Have sorrow's fardel ta'en:
Nor pleaseth the voice of the Healer now;
Tis an empty sound and vain.

Gul Hayat Institute

پريان سندي پار جي مڙيئي مِٺائي،
ڪانهي ڪَڙائي، چکين جي چيٽ ڪري.
چاڙي ٻجهي جن، تو سين سورن سُڄ ڪئي،
تون ڪئن سنديون تن، پِر سين پچارون ڪرِين.

O taste thou wisely, sweetness all,
Of bitterness ne'er a trace,
Beside thy friends thou shalt surely find.
But the griefs that have settled on thee
And made thee their dwelling-place,
To stranger folk wilt thou call to mind?

پابوهيو پچن، ڪٿي هٿ حبيب جو،
نيزي هيٺان نينهن جي پاسي پاڻُ نه ڪن،
عاشق اجل سامهان اُچي ڳاٽ اچن،
ڪُسڻ قرب جن، مرڻ تن مُشاهدو.

The folk will ask, and a smile extend,
'Tell us, where is hand of thy Friend?'
But lovers from neath the spear of love
Take not themselves away.
The lover meets death, head held above,
And when there cometh the hour to slay,
'Tis for death, thus slain, that the martyrs pray.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

سر يمن ڪلياڻ

پهريون داستان

ويچارا وايوڙَ، سدا شاڪر سُور سين،
تاڻين متي توڙَ، اوري ڪن نه آسرو.

IV. THE PHYSIC

All wretched folk neath aching wound who bend
Are grateful for the pain that dwells within.
They wind the clew of torment to its end
And cut not short the thread of life they spin.

ويج مَ ٻُڪي ڏي، اَلا چڱي مَ ٿيان،
سڄڻ مان اچي، ڪَرَلاهُو ٿي ڪڏهين!

Gul Hayat Institute

O thou Physician, give me not the dose
That maketh well. For I shall then be strong.
To ask of me how now my illness goes
Then never friend may haply chance along.

ڪنيس ڪُويچن، تن طبيب نه گڏيا،
ڏيئي ڏنپ ڏڏن، پاڻا ڏيِلُ ڏُکوئيو.

False healers have my feebleness unmanned.
The true physician did not come to me.
But quacks employed their cauterizing brand
And brought more aches and pains then formerly.

پيو داستان

هَيءِ هَيءِ وهي هوءِ، من ۾ محبوبن جي،
جيرا جوش جلائيا، بُڪين به مُڪي بوءِ،
اڇي پسو روءِ، جي ويساه نه وِسهو.

Gul Hayat Institute

V. THE FIRE OF LOVE
In agony loved ones are turning.
There streameth the cry of 'Woe'
There is torment of fire and the burning

Consumes their vitals and, lo!
From their reins cometh savour of burning.
Come look at this hap with discerning
If, trusting in faith, ye go.

ڪاندين ٿاندين ٻاٻرين پچان مَرُ پيئي،
جيرا، جگر، ٻڪيون، سيخن ۾ ٿيئي،
ويڄنئون ويئي، ٿي وهيڻي سڄڻين.

Do I shrink if my body be toasted
On embers of babul and thorn?
On the spit let my vitals be roasted.
I am gone from the hands of the Healer.
To my friends I must hie me forlorn.

پڇ پتنگن کي، سنديون ڪامڻ خبرون،
آڏيو وجهن اگ ۾، جيءُ پنهنجو جي،
جيري جنهين جي، لڳا نيزا نينهن جا.

Ask the moths what know they of burning
That have offered their lives to the blaze.

A thrust from the lance of yearning
Hath pierced their vitals turning
And put an end to their days.

پتنگ چائين پاڻ کي پسي مچ مَ موٺُ،
سهائي سپيرين جي گهڙ ته ٿئين گهوٽ،
اڃا تون اروٽ، ڪوري خبر نه لهين.

VI. THE FLAMES

If fancy make a moth of thee
The flames thou seest, faltering not.
Beloved's rare effulgence see
And enter in, as bridegroom ought.
Still art thou as the unbaked clay.
Thou knowest not the oven is hot.

پتنگن پهه ڪيو مڙيا مٿي مچ،
پسي لَهَسَ نه لِڇئا، سڙيا مٿي سچ،
سندا ڳِچين ڳچَ، ويچارن وڃائيا.

Near the devouring fire they came,
These moths determined. Scorching blast
Did not their steady courage tame.

Gul Hayat Institute

All on the flames their bodies massed
In one wild weltering holocaust.

مچ منجهين آه، پهر ٻاڦ نه نڪري،
چور نه لڳي چاه، ڪامندن خبر پوي.

Within the heart red embers glow,
But never outward vapours rise.
Heap up the fire and fan desire
That being burnt may make thee wise.

ڪاٺا تن ڪٽيو، اُجهاڻن اُونداهِ،
جن اندر ٻري باهِ، سُڌ سپڪا اُن ڪي.

They surely in the trail have won
Who died by death within the flame.
But they whose hands put out the brands
Have gotten darkness for their name
Within whose heart love's fires glow,
They've learnt all men can ever know.

Gul Hayat Institute

ٿيون داستان

عاشقن الله، ويروتار نه وسري،
آه ڪريندي ساهُ، ڪڍهن ويندن نڪري.

VII. LOVE'S PAIN

By lovrs ne'er is God forgot.
In sighing dies their breath away.
They take no rest and sink o'erwhelmed
If one sharp word Beloved say.

عاشقن اِئين نه هُونِ، جين تون سچين اگرين،
وڃي در دوستن جي رت ڏهاڙي رُونِ،
ٻيءَ پر ڪنهين نه پُون، ماڪر محبوبن سين.

For lovers are not like to thee.
Unmaimed limbs thee lusty keep.

They stand before Beloved's door
And daily tears of anguish weep.
Nor any other way is right
To find acceptance in Love's singht.

اڃان تو منجهاءَ، ڪک چُڀي رت نڪري،
منهن ۾ محبوبن جا، ڪيئن جهليندين گهاءَ
سو تون ڪڇاڙئا، سڪڻ جون سڏون ڪرين.

Even now a mere straw pricks thee
And a trickle of blood doth start
But the wounds that thy loved ones cause thee,
How wilt thou bear their smart??
And why seekest thou to discover
This love that tears the heart?

Gul Hayat Institute

سڪڻ اِي نه سَڌ، جئن لِڪيو لِيا پائِيين،
پئي پريان جي نه ٿئين مٿي اگھڻ اڌ،
اِيءَ پڻ ڪُوڙي سڌ، جئن ڪِليو ڪايو سمهين.

It doth not make thee loverwise
To hide behind the screen and peep.
Thy body in Beloved's yard
Thou hast not mortified nor marred.
It is but empty vain emprise
To laugh and eat and sleep.

جان جان سي نه لِتاءِ، جي لِياڪا لوڪن جا،
تان تان ٿئي نه ماءُ، پورو پسڻ پرين جو.

O mother! If thou hast not shut
The peeping crannies where folk peer,
Thou wilt not the Beloved see
In perfect beauty full and clear.

عاشق! معشوقن جي وٿي ويھ ڳري،
جِمَ ورچي ڇڏئين سندي دوست دَري،
ڏينءِ ٻُڪي ٻاجھ جي پوندءِ ٿَپ ٿري،
اسان تان نه سَرِي، توکي سَري سپرين.

Gul Hayat Institute

O Lovers! Sit by loved one's path,

Nor weary from Friend's lattice go.
The loved one mercy's medicine gives
And from thy hot wounds takes the glow.
Without thee, Love, life hath no spell.
But Thou, without us, livest well.

عاشق! معشوقن جو وٺي وهج رَندُ،
پياريندءِ پاڙهين ميخاني جو منڌُ،
متان ڪڍين ڪنڌ، اوڏو ٿي اُن ڪي.

چوٿون داستان

جان جان ناه ضرور، تان تان طبيب ناه ڪو
جه سو سريو سور، ته ڪر ويجُ وَرِ پيو.

VIII. THE HEALING

When there's no need no healer calls.
Had love's sore pain been in thy side,
Then surely had the healers come
And healing hand to thee applied.

جيڪي ڏنائون، سو سِرُ ڏيئي سه تون،

Gul Hayat Institute

مَ چوءُ چِنائون، ايءُ پڙ ڳنڍيو سڄڻين.

Whate'er the healer gave to thee
Be brave and suffer. Say not this:
'They severed friend from friend apart.'
Say rather 'Friends they joined in bliss.'

نمي کمي نهار تون، ڏمر وڏو ڏک،
صبر ۾ سپ سک، جي سنواريا تون سمجهين.

Be patient, bow thy head and see.
Lo! Anger is a mighty woe.
In patience there abideth joy.
O honest Sir, this surely know.

کم، کمندن کٽيو، هارايو هوڏِن،
چکيو نه چوندن، هو جو ساءُ صبر جو.

Be patient. Patient folks prevail.
The stiffnecked are in sorry plight.
The palate of all hasty men

Gul Hayat Institute

Hath never savoured patience right.

هوءِ چوني، تون مَ چؤ واتون ورائي،
اڳِ اڳرائي جو ڪري، خطا سو کائي،
پاند ۾ پائي، ويو ڪيني وارو ڪين ڪي.

He eats the bread of punishment
Whose early anger breaketh forth.
The man of malice holds his robe
And finds within it nought of worth.

سُر ساموندي

پهريون داستان

پڳهہ پاسي گهار، آيلِ، ساموندي جي،
وڃهي جيءُ جنجار جِمَ وڃنئي اوهري.

Gul Hayat Institute

IX. THE SAILING (I)

O Mother, stay where the boatmen stay;
Where their hawser is, remain,
That they may not leave thee and slip away

Plunging thy life in pain.

پڳهه پاسي پچ، آيلِ، سامونڊين جي،
من ۾ ٻاري مچ، مَچَڻُ وڃنئي اوهري.

O Mother, hard by their hawsers stay;
Filling thy mind with woe,
Lest the boatmen cheat thee and slip away
Having kindled thy heart to a glow.

ننگر جان نه ٻڌن، وڻُن وَهلي نڪري،
مچڻ ڏيهه وڃن، ناريون پوري ناکئا.

While still their anchor unweighed they leave,
Take speed ion the chance and go,
Lest the sailors pass from the land to cleave
The channels where waters flow.

سيئي جوپن ڏينهن، جڏهن سچڻ سفر هليا،
رُئان رهن نه سپرين آيل، ڪريان ڪيئن؟

Gul Hayat Institute

مون کي چاڙهي چِيئن، ويو وڻجارو اوهري.

O happy youth and happy tide
When my friends cast out on the trail!
I wept and wept but they would not bide.
Ah misery: What can avail?
My tortured soul the trader hanged
When he left me and hoisted sail.

ويا اوهري اوءِ، مون کي ڇَڏي ماڳهِين،
جُڳَن جا جُڳ ٿيا، تئان نه موٽيو ڪوءِ،
گوندر مارينديوءِ، ويچاريءَ وِئن جو.

Ah, lack a day! When they went away,
To leave me alone, alone:
Age followed age in unending stage
But there came back never an one,
For them who went will the heart be rent
Of a stricken woman o'erthrown.

اُونهي ۾ اوهري جڏهن جي ويا،
سانداري سمونڊ جي نهوڙي نيا،

Gul Hayat Institute

وجي تت پيا، جت نهايت ناھ ڪا.

When the sailors sailed out over the deep
The surge of the ocean's trend
Did bear them off, and they went away
Whither journeying hath no end.

سامونڊي ساري، ماءُ منهنجو جِندڙو،
بندر وڻجاري، وڃي لايا ڏينهڙا.

O mother of mine! In my paltry life
This sailor memory stays,
And the trader seeking the distant port
Made the days succeed the days.

سامونڊيڪو سنگ، آهي گوندر گاڏئون،
اَنگن چاڙهي اَنگ، ويو وڻجارو اوهري.

Gul Hayat Institute

The sailor bond that binds my heart
Is surely with grief entwined
The trader hath rent my soul in twain

That he leave me a lone behind.

ڳريو جهليو روءِ، مٿي مهري هٿڙا،
ڪُہ سودو سندوءِ، جو تون ڍوليا سِکيو.

Love pierced my soul and ~~he~~ she fell to tears
When he set his hands on the prow.
This commerce that thou hast learned, O Friend,
Have thou no truck with it now.

اُلوڙڻ نه ڏئي، ور وڌائين ونجهه ڪي،
رهه اڄوڪي راتڙي لالن مون لائي،
وڃ مَ ڦوڙائي، ايڏي، سفر سپرين.

Love letteth me not the rope untie,
But graspeth the very spar,
This night, O friend, for me remain;
Go not, Beloved, to part us twain
In thy seeking to fare so far.

جيڪس نِبَرُ نينهن سندوم، جئن مون بيٺي هُن ٺيلهيو،

Gul Hayat Institute

سعيو ساموندين سين اَڳهين تان نه ڪيوم،
وجهڻ منجھ هُئوم، پاڻُ وَراڪي رَسِ سين.

Surely my melting soul is nought,
For while I stood on the strand,
Love came himself, the cable sought
And pushed the boat from the land.
Of sailors I knew no useful lore,
Else then had my body's strength,
While the boat was standing there by the shore,
Been twined in the cable length.

تن جنهين جي تانگھ، سي سڄڻ سفر هليا،
لئج لاتِ، لطيف چئي، ڪڏهن ايندمِ ڪانگ،
ڪنهن سَٺاٽي سانگ، پرين پرڏيهي ڪيا.

Gul Hayat Institute

For friends who set on their journey forth
My body doth live in pain:
O tell me in happy notes, O Crow,

When will they hither again?
'Twas some powerful cause that banished my friends
In an exile over the main.

سرن سڙيا پاند، اتر لڳا آءُ پرين،
مون تو ڪارڻ ڪانڌ، سَهسين سُڪائون ڪيون.

O come, Belov'd the tips of the sedge
Have been seared by the wind from the north.
For thee, O master of mine, my mouth
Thousands of vows sent forth.

جيڪر اَچي هاڻ ته ڪريان روح رُچنديون،
آيل، ڍولي ساڻ، هوند ڳِر لڳي ڳالهيون ڪريان.

If thou would'st come to me now, my Love,
Full joy to my soul I'd impart.
If, Mother, mayhap my lover should come,

I'd cling to him, cleave to him, here in my home
And speak out the words of my heart.

آيلِ، ڍولي ساڻ اَچي ته جهيڙيان،
لايهءِ ڏينهن گهڻان، مون کي چَيءِ ٿورڙا.

If, Mother, my loved one should come to me now,
In quarrelling joy would be sped.
Thou didst promise, my love, but few days to be gone;
How long are the days that have fled?

وَڃُن وڃي واٽ، هينئڙا ماڳ پرين جو،
چميو چم چانٺ، هوءَ جا سندي سڄڻين.

Gul Hayat Institute

O heart within me, out sally and see
The abode that the Loved One doth know:
And there on his threshold stoop thee down
And kisses on kisses bestow.

آءٌ جن آسري، مٿي تڙ گذاريان،
مون کي وساري، شال مَ وڃن اوهري.
هي سڄڻ سيئي جي مون ڪوڏِ نهاريا،
اِيندم جان پيهي، ته سڀ لاهيندم ڏُکڙا.

Me let them not forgetful desert,
Those friends for whom I did stay:
(And my eager eyes did scan the skies)
When they will come to me, enter my home to me,
My griefs they'll all banish away.

Gul Hayat Institute

ٻيو داستان

اَڄ پڻ وايون ڪن، وڻجارا وڃڻ جون،
هلڻ هارا سپرين رُئان تان نه رهن،

آءٌ جهليندي ڪيترو، آيل، ساموندين،
پَڳہ چوڙي جن، وڏا پيڙا پار ۾.

IX. THE SAILING (II)

In sooth today the traders talk
Of going away: and my friends
Have set their hearts on departing too.
I weep but it makes no amends,
They will not linger. O Mother of mine,
How long can I hold them back,
Those sailors who set their ships on the deep
When they made the cable slack?
لاهيان جي نه چِتان، آلا اُنِ مَ وسران،
مڙهيو منجهاران، جيءُ منهنجو جن سين.
From my heart there are those whom I may not loose,
Nor may I forgotten be.
For their life to my own lifestrings is bound.
And lo! The crew when the north wind blew,
Did set their canvas free:

Gul Hayat Institute

They weighed their anchor and took their course
Where the tide ran favouably;
And longing there stays in my heart always
For the men who plough the sea.

لڳي اُتر هير، ساموندين سڙهه سنباهيا،
ننگر ڪٽي ناڪُئا ٿيا سٽاوا سِير،
هينئڙي نت اُڪير، ڪاري ڪيڙائن جي.

The north wind's season is come and yet
My heart hath no rest from pain.
The sailors, I trow, twist lanyards now
And are oiling their boats again.

سڙهه سڃاڻُو چوءِ، ماءُ ساموندي آئيا،
مانَ منهنجو هوءِ، جاني هن جهاز ۾!

O Mother, I said (for I knew the sails)
The sailors are back from the world.
Oh! On this ship may my loved one come.

وائڻيون ڦيون ورڪن، اَڃا سڙهه نه پڌرا،
سيئي ڦيون مرڪن، جنهين سندا آئيا.

The bunting flutters! The sails are furled!
Those women, I vow, are smiling now
Whose friends have reached their home.

پُران مانَ پُڄان، بندر مُون ڏور ٿيا،
نه مون هڙ، نه هنج ڪي، جو آءٌ چڙئي چڙهان،
ايهين ڪج پاتڻي، جنهن پر پرينءَ مِڙان،
ڪارون ٿي ڪريان، تو در اُپي ناڪئا.

IX. THE SAILING (III)

Though I move my limbs yet I may not reach
The ports that are far for me.
I have no purse, not a money lot,
To make my truck with, and pay my scot,
And climb where I wish to be.

هڙ ۾ ڪين هئِون، هُنئَئين هنِ نه چاڙهيا،

سارو ڏينهن سمونڊ تي لهي سِڄُ ويونِ،
جڏهن سائينءَ سبب ڪيون، تڏهن ستڙ ٿيا سيّد چوي.

O Thou who ferriest folks across,
Make me my loved one meet,
O captain, I stand at thy cabin door
To pour my prayers at thy feet.

مون اُپي تڙ جهل، پرين پڳهہ چوڙيا،
ڪا مون ۾ گهٽ، نه ته سچڻ سٻاجها گهڻو.

They had no scot to pay their lot,
The sailors without their fee
Would grant no passage : and all the day
Till sunset came, the ship made way
A cross the water, Face,
And when it served the vessel's need
(So sings the sayid) the lord decreed
An excellent landing place.

مون اُپي تڙ جهل، پرين پڳهہ چوڙيا،

Gul Hayat Institute

کا مُون ءِ اَلّ، نه ته سچڑ سپاجها گهٹو.

I was standing myself by the very wharf
When my friends let the hawser go.
Within my heart must some weakness be:
Or else my friends to come back to me
Some wondrous kindness show.

---

(1) Tarikh Tahiri- Elliot I, PP: 272, 274

(1) Elliot –op.cit.

(1) "Aspects of life in Islam" VI, PP: 184, 209 Passim.

(1) Long woth drama: Popular Poetry of Balochi, P: 73

Gul Hayat Institute

سر سريراڳ

پهريون داستان

ڪچ ڪمايم ڪوڙ، پڳم عهد الله جا،
پجرو جو پاپن جو سو چوٿيءَ تائين چُور،
معلوم اٿئي مذڪور، ڳوڙها انهيءَ ڳالهه جو.

X. THE TRAFFICKING

I have gained by my haggling the flimsy and false,
The vows of my God I have broken.
My head on its empty framework of sins
Is a crushed and a miserable token.
O dullard, thou knowest the sense of this thing,
For its speech hath already been spoken.

Gul Hayat Institute

ڪوڙ ڪمايهءِ ڪَچ، اُٿي اورِ الله سين،
ڪڍئون دغا دل مان، صاحب وڏي سچ،
محبت سندو من ۾ مورون ٻارج مچ،
اِن پر اُٿي اَچ، ته سودو ٿيئي سڦرو.

Thou hast gained by thy haggling the flimsy alone,
Go, tell then to God thou art lacking.
Drive out thy deceit. For the Lord loveth truth.
Love's bonfire blazing and cracking
Kindle within thee: and so wilt thou trade
That gain there come of thy packing.

اَڏا چِڪَڻَ چاڙھ، موج نه سَهي مَڪُڙي،
ميڙي مَڻاين جا بيحد چاڙهيم بار،
چوڻ چارو ناه ڪو بديون بيشمار،
ڪَپَرُ ڪارونپار، تون اُڪارئين احسان سين.

The swing of the surge sets foul and the boat
Cannot suffer its flooding and swelling.
I loaded her up to her hatches with sins
In multitude far beyond telling.
God! Show Thy favour and take me across
This ocean in terror compelling.

Gul Hayat Institute

وڪر سو وهاءِ جو پَئي پراڻو نه ٿئي،
ويچيندي ولات ۾ ذرو ٿئي نه ضايع،
سا ڪا هڙ هلاءِ، آڳهه جنهن جي اُبِهين.

Go. Make thy purchase of goodly gear
That loseth no virtue in aging.
For this thou will sell on a distant strand
And lose not a plack in thy gauging.
So traffic in gear that will keep thee secure
In the hazardous fight thou art waging.

ٻيڙي پُراڻي، وکر پاءِ مَ وِترو،
تري ۾ ٽُنَ پيا پاسن ۾ پاڙي،
هي هَڏِ وِهاڻي، ڪڙهه ڪالهوڻي ڏينهن ڪي.

The galley is aged. Heap not so high
The chattels that are of thy lading.
Her timbers are riddled; by keel and by strake,
The waters pour through them invading.

Her doom hath been sealed. Oh! Ponder thou well
The doings of yesterday's trading.

اڇي سر ڏٺوءِ، جو ڪپر سوءِ ڪنن سين،
ستي لوڪ لطيف چئي ياد نه ذرو ڪيوءِ،
غافِل ٿي غوراب کي اوڙاه تي آندوءِ،
سو چِتَرُ چوهي کان رکين جو پيو پراڻو پوءِ،
جهاز ضعيفن جو پاڻي ۾ پرتوءِ،
سيّد، ساٺ سندوءِ، پُوربندر پهچائين.

Thou hast heard with thine ears the watery surge:
Tis here by thine eyes for the seeing.
In the watches of night when men sleep, says Latif,
Thou didst not remember its being.
Thou didst bring thy craft to the eddying surf.
For neglect this thy weird thou art dreeing.

Gul Hayat Institute

دنگيءَ ۾ داڻا، وٺي وجهہ وکر جا،
وِيرِ وڙهنديءِ ويسرا، ويہ مَ ويڳاڻا،
هيءَ ننڊ نڇاڻان، ڪڏهن هٽنديئي ڪُن ۾.

The grains that are stuff of thy trading bring
And load on the boat for the sailing.
The waves will fight thee, forgetful one,
But sit not, thus, sad one, bewailing.
When thou will find thyself cast in the surf
I know not, a wretch unavailing.

ٻيڙياتا ٻيئي، تو نہ ڦٻنديون ڳالهيون،
سڄيون راتيون سمهي پِرِ سُکاڻ ڏيئي،
صباح سپيئي، پار پُڇندءِ خبرون.

O boatmen! The best of both worlds can't be won.
If all night by rudder you're sleping,
Morning-news of you there, over there, all will ask.

Gul Hayat Institute

ستا سپ پئي، سندي معلم آسري،
اوهين پڻ سمهو ناکئا، بندر ناه پئي،
جن جي سيّد لَڄ کنئي، سي سپ لنگهيندا لَکِيون.

(Sleep-drowsed, in their helmsman trust keeping,
On board all are sleeping! You sleep, sailors, too!)
All who're sheltered of God, their trials will pass through
No port-peril harvest's for reaping.

پيو داستان

سپيئي سبحان جي ڪر حوالي ڪم،
ٿي تحقيق تسليم ۾ لاهي غمَ وهمَ،
ته قادرُ ساڻ ڪرمَ، حاصل ڪري حاج تو.

Gul Hayat Institute

XI. BLESSED ARE THE MEEK
O All thy works to God commit,
To God on whom there falleth praise.

In meek submission being true
From tribulation free thy days.
With mercy then the Mighty Lord
Will fashion what thy heart essays.

چڱن مان چڱايون اِيئن سپڪو هوءِ،
تو جئن ڪري نه ڪوءِ، بُچن ساڻ ڀلائيون.

Among good folk do good deeds
Is surely everybody's plan.
Thou dost good deeds amongst the bad.
Is there, like thee, another man?

چڱا ڪن چڱايون مٿايون مَٿن،
سي وڙ سيئي ڪن، جي وڙ جڙن جن سين.

Good deeds are by good people done:
Ill deeds are with the wicked found.
They works of goodness do perform
Whom good with fitting grace hath crowned.

Gul Hayat Institute

ويا سي وينجهار، هيرو لعل ونڍين جي،
تنهين سندا پوئيان سيهي لهن نه سار،
ڪُٽين ڪَٽ لُهار، هاڻي اُنهين پيٽئين.

The lapidaries now are gone
Who diamond pierced and ruby red.
But they who followed after them
Have not the skill to work in lead.
Where craftsmen wrought of yore, the smiths
Beat worthless pewter now instead.

اگهئو ڪائو ڪَچ، ماڻڪن موٺ ٿي،
پليهءِ پايو سچ، آچيندي لڄ مران.

The taste is all for tawdry trash,
When pearls are given in change away.
If I offered truth in garment's hem
Of very shame I'd die today.

جتي ماڻڪ ماڳ، تتي چوران تڪيو،
سئون تن سَپاڳ، اَمل جن اُباهيو.

Gul Hayat Institute

Where'er today the pearls are found
There now, alas, the thieves abide.
Good honest luck today is theirs
Who laid their precious gems aside.

ٿيون داستان

مون ٿي چَيهُءِ ڪانڌَ، پُٽي پاڙ مَ مَڪُڙي،
سڙه پراڻا پاند، لهريون صحي لڳنديون.

XII. THE LADING

To thee I said, O good my friend,
No crazy wreck on work engage.
The waves, of certainty, will swamp
The sails and sheets that fail for age.

Gul Hayat Institute

وير وڙهندئي ويسرا، اُٿي توه طلب،
سائر ڪنهن سبب، ڪالھ نه وڏين ڪُن ۾.

The surge will fight thee, foolish man,
Arise and ask that mercy be.
I know not how it happed yestreen
Thou wert not cast within the sea.

ڦر ڦل، ڦوٽا، پارچا، اَگر ۽ عنبير،
اهڙو وڻج وٺي ڪري وِجھ وڻجارا وِيرَ،
پُٽي پاڙ مَ مَڪُڙي، اَڳيان سائر سڄي سير،
آهي اهک عنات چئي، جر جوکاري نير،
گهَرِ تنهِين جي کير، ساٿ جن جي سڄيون.

Cloves, cardamoms and store of cloth,
Sweet-smelling grass and ambergris,
O merchant, let thy cargo be
That thou dost set upon the seas.
No crazy wreck on work engage,
For hark! Ahead the breakers rage.

Inayat says: 'The water's dread
Lives in the rolling ocean swell.'
The milk of luck stays in the house

Gul Hayat Institute

Of them with whom true things do dwell.

ڦر ڦل، ڦوٽا، پارچا، پاٽيٽ پاتائون،
ڪوڻيون قيمت سَنديون تڙ ۾ تاڪيائون،
لاچن منجھ لطيف چئي ٻيڙا ٻڌائون،
نذر نبيءَ ڄام جو چڙهندي چيائون،
جي ڇهي ڇوڙيائون، سي ٻيڙيون رکين تون ٻاجھ سين.

Cloves, cardamoms and cloth and pearls,
They won wherewith to fill their store.
Down in the water deep they found,
Of precious lockers, wealth galore.

They tied their boats with hawsers fast,
So doth Latif the Poet tell.
They clomb aboard and to the Lord
The Prophet vows they vowed well:
'O Thou-that-art-with-Mercy save
The boats they set upon the swell.'

چوٿون داستان

تانگهي ۾ تاٽي، ٻڌ پنهنجو ترهو،
اُونهين ۾ آٽي، ڪونه ڏيندءِ ڪو پيو.

XIII. THE VOYAGING

Where shoals the channel, pull thy boat
And tie it up beside the brink.
Who but thyself will help thee bring
It where to the depth the waters sink?

تارُو تريو وڃن، نئِيا وڏا واهڙا،
هيءُ پر اَتارَنِ، جئُن ڳرا مٿن موليا.

They who can swim upon the sea
Swim o'er the runnels small and great.
Bu they who swim not load their heads
With burden of their turbans' weight.

ڪاٺو ڪمايوم، موتي مون نه وٽجيا،
سيهي جو، سيّد چئُي، وکر وهايوم،
هڙو حال سندوم، توهِ تنهنجي اُبهان.

In trash I traded: not a pearl
I laid in store. The Sayid sings
'In lead I trafficked'. Thus, O God,
My state unto thy mercy clings.

بندر جان پئي، تان سکاٽيا مَ سمهو،
ڪَپَرُ ٿو ڪُن ڪري جئن ماٿيءَ منجھ مَهي،
ايڏو سور سهي، ننڊ نه ڪجي ناکُئا.

While by the port the danger lasts,
O helmsmen, stay from slumber far.
The whirling of the waters is
As frothing whey within the jar.

کِنوَڻِ کِنوايو، آئي ننڊ اَڀاڳِ کي،
جنين پؤ نه پانئيو، ڪري توائي تن کي.

Gul Hayat Institute

The lightning flashed. To luckless men
Fool slumber came: and they who thought
They were from dire occurrence free
Were by their very sleep unwrought.

مڪي هيج مهوج، ترس مَ، تاڻ جهاز کي،
چئو ڪلمو محمد مير تي ته اَڳيان اَچئي اوج،
سَهُڪي پَتِ سبوجه، ته تنهنجي مَڪي ڊُڪي مَڪڙي.

Let Mecca be thy port or no,
Delay not, urge thy vessel on,
Repeat at Lord Muhammad's tomb
The holy words of God and doom,
That succour come to thee anon.
So regulate thy ways and strive
That thou at Mecca mayst arrive.

سُر کنڀات

پهريون داستان

Gul Hayat Institute

پيشاني ۾ پرين جي پلائي جا پير،
اڳڻ اُڪندين جي ڏي پهي پير،
قمرُ پاڙي ڪير، شمس سپرين سين.

XIV. BELOVED'S BEAUTY

On the forehead of my Beloved are set signs
that are kind for me.
With a smile he comes to my courtyard
where I long for him, mine own.
Who claims that the moon with the sun of
Belov'd can ever the equal be,
Though the moon to a white perfection on
the fourteenth day be grown?

اَج پڻ اَچائي چوڏهينءَ ماه چنڊ جي،
مون گهر مون پرين جي اَچڻ جي وائي،
مون گهر واڌائي، پيئي ڪام ڪرن ۾.

In my house there are folk a-talking of
Beloved at the door:
In my house are happy welcomings. The
jealous jealous be!
And yet, were a thousand suns to rise and
moons four score and four,

Gul Hayat Institute

In the name of Allah, without my love I should nothing but darkness see.

چنڊ تنهنجي ذات، پاڙيان نه پرين سين،
تون اَچو م رات، سڄڻ نت سوجهرا.

O moon, such a paltry thing as thou art,
would I ever compare to the Friend?
His splendour gleameth for ever: and lo!
Only at night thou art bright.

ناسِپندي نگاهه، پهرين ڪج پرين ڏي،
احوال عاجزن جا آکج لڳِ الله،
روز نهارينِ راهه، اکيون اوهانجي آسري.

At the hour of thy morning's uprising first thy glance on Beloved bend:
'Beloved! On thee are our trusting eyes set every day without end',
For Allah's sake, speak thus in his ear of our lovesick sorrowful plight.

Gul Hayat Institute

پيو داستان

ڪرها ڪسر ڇڏ، وڪون وجهه وڏنديون،
هيڪر حبيبن سان مون کي نيئي گڏ،
مچڻ پوَني هڏ، آهون اُڪنڊين جون.

XV. THE WAYWARD HEART

O camel, cea thy lingering
And lengthen out thy pace.
This once my loved one bring me nigh.
Then in thine ears there cannot ring
The semblance of a yearning sigh.

ڪرها ڪسر ڇڏ، وڪ وڏندي پاءِ،
منهنجو هلڻ اُتهين جت جانب جي جاءِ،
توکي چندن چاريان، پيو وڳ لاٽي کاءِ،
اِئين اُٺ اناءِ، جئن هونديءَ رات هُتِ مڙون.

O camel, cease to lag behind
And lengthen out thy pace.

Gul Hayat Institute

This night I have it in my mind
To see my loved one's face.

گل ڳانا ياقوت جا، موتي منجھ مهار
چانگا چندن چاريندءِ انئي پھر اپار
سندي پِيءَ پچار، جي مون رات رسائين.

For thee I bring the sandalwood.
Let others salt-bush eat.
This very night be thine the mood
To take me where my loved one stood
That there we twain may meet.

آڻي ٻڌم وڻ جاءِ، ته مانَ مکريون چري،
ڪُڏاتورو ڪرھو لڪيو لاڻي کاءِ،
ان مئي سندي ماءُ، مون کي ڳالھين ڳاريو.

Gul Hayat Institute

The camel, mother, for my needs
I brought and tied beside the tree.
When he on wealth of buds might feast,
He, sneaking, on the salf-bush feeds,

The mean and miserable beast,
Undoing all my work for me.

چانگي چئي چڪياس، مٿان اَڪ نه اُلهي،
جنهن ڏ‍ل (وَلِ) گهٽا وِهاڻيا، اُن سين آر لڳياس.

The stupid brute I tell and tell
That in the milkbush there's no zest;
Yon poison bush is many's knell
But hath his silly head obsessed.

چوڌاري چندن وڻ پچي پوجَ پِياسِ،
رئاري رٽُ ڪياس، هن ڪَڌاتوري ڪَرهي.

Around in plenty for his need
Is ripened scrub of sandalwood.
The sulky grumbler pays no heed
And makes me weep my tears in blood.

چانگا چندن نه چرين، ميان پئين نه موڪ،
اَگر اوڏو نه وڃين، ٺُڪيو ڇڏين ٺوڪ،

لاٽي وچان لوڪ، تو ڪھڙي اَڪر آئڙي.

And wilt thou thus, O camel, pass
The sandalwood, nor drink thy fill?
Thou seekest not the fragrant grass
But spurnest it as something ill.
It must be thy distorted mood
That made thee find the salt-bush good.

اُٿي اڙائينس، ڇڏيو ته ڇيڪ ٿيو،
ڪارايان ڪِڙيو وڃي، پلاڻي پائينس
ڏاوَڻ تنھن ڏائينس، جئن چري ۽ چنگھي پُٺو.

Arise and bind him. Let him (not) free
And he will lose himself and roam.
I feed him and he sulkier gets.
Put ~~no~~ on the saddle when he frets.
With shackled feet still growl will he
But will not wander far from home.

ڪرھي ڪي ڪَئين، وڏمِ پئَد پلڻ جا،

Gul Hayat Institute

لیڑو لاٽيءَ کي چري نَيَرِ ساڻ نئين،
چانگي سندي چت ۾ صاحب وجھ سئين،
اُوباھيوس اَوھين، لطف ساڻ، لطيف چئي.

To keep him fast I tied him up:
The shackles bound with tug and strain.
The beast has gone with hobbles on
To eat the salt-bush once again!
O Lord, into this camel's head
Put something that in sense doth share.
O save him, Lord of Mercy, save:
Such is Latif the poet's prayer.

سُر آسا

پھريون داستان

Gul Hayat Institute

آءٌ سين اِن پار، ڪڍھن تان ڪونه پيو،
’اِنّ الله وِترُ يُحِبّ الوِتر‘ نيئي ٻيائي ٻار،
ھيڪڙائيءَ وٽ ھار، ھنجون جي ھُئَڻَ جون.

XVI. ONE-NESS

Across life's ocean no one yet
With 'i' as guide his foot hath set.
God indeed who is one
Adoreth one-ness alone.

Take Two-ness off to burn with fire.
Existence may man's tears require.
This weeping should be done
Before One-ness alone.

جان جان پسين پاڻ کي تان تان ناه سُجُودُ،
وڃائي وجُود، تهان پوءِ تڪبير چؤ.

On self alone while eyes be set
No truth of worship can'st thou get.
First kill all life's emprise:
Say word of Sacrifice.

نابوديءَ نيئي عَبدَ کي اعليٰ ڪيو،
مورت ۾ مخفي ٿيا، صورت پڻ سيئي،

Gul Hayat Institute

ڪَبي اِتِ ڪيهي، ڳالھ پِريان جي ڳُجھ جي؟

What-no-existence-knows hath grace
To raise the slave to lofty place.
Who secret are in their heart
Are secret in outward part.

Here how can mystery be told
Which the Beloved doth enfold?

پيو داستان

مون کي اکڙين، وڏا ثورا لائيا،
ته پڙ پرين پسن، ڪڏان جي ڪَرَ سامهيون.

XVII. THESE PALTRY EYES OF MINE

These paltry eyes of mine
Have brought me favour's grace.
If evil but before them be,
They see love in its place.

Gul Hayat Institute

اکڙيون پرين ري جي ڪي پيو پسن،
ته ڪڍي ڪي ڪانگن، نيوالا نيڻ ڏِيان.

If paltry eyes of mine
Did aught but Love disclose,
I'd pluck them out to cast
As morsels for the crows.

تن نيڻن ڪئي نيران، جن ساجهر سيڻ سانپيڙيا،
جِيءَ جُسي ۽ جان، ڪر حُضُوري حج ڪيو.

Mine eyes have made a feast
Where kin and friends engage.
It is as if life, body, soul
Had gone on pilgrimage.

Gul Hayat Institute

ڏِسن ڏِهاڙي، توءِ ترسن اوڏهين،
آيا سجاڻي، نيڻ نهاري پرينءَ کي.

All day they look, and yet
They halt out there to see;

They saw and recognized Love
And have returned to me.

اکين کي آهين، عجب جهڙيون عادتون،
سُور پرائي ساٿ جا وڃيو وِهائين،
اُتي لنؤن لائين، جِتِ حاجت ناهِ هَٿيار جي.

Strange habits have mine eyes
To trade with other's pain
Love's conquest they have made
Where weapon brings no gain.

سُر پرڀاتي

پهريون داستان

موڙهو پُڇين مگڻا! ڪيڏانهن هُئين ڪالهه؟
لَنگها چڏ، لطيف چئي اُجَهڻ جا اَفعال،
سپڙ در سوال، ڪر ته قيمت آڻئين.

Gul Hayat Institute

XVIII. THE MUSICIAN

Musician, you are wearied. Where were you yesterday?
Give, up, Latif is saying, your ways of giving in.
The door of the Almighty, go beg there on your way
And gifts that are of value win.

ڏات نه آهي ذات تي، جو وهي سو لهي،
آريون اَٻوجهن جون سَپَڙُ چام سهي،
جو وٿس رات رهي، تنهن کي جُکي جا نڪيعان نه ٿئي.

The gifts of the Almighty do not depend on caste.
The worker is the finder. The king, All-Powerful, Great,
Bears coaxings of the ignorant. With Him the night who passed
Will find that trouble's burden hath no weight.

ڪَڙَھ اڳيان ڪَپُ ڏِھاڙي ڏاتار جي،
مڱڻھارن مَپُ، ڪونھي ٻيو ڪيرت ري.

So, daily, earnest effort make before the Giver's door.
No other business has a singing stroller but to sing:
'Thou mighty art: I yearner am. Thou gift on gifts dost pour,
While I am but a senseless thing.

تون سَپڙُ، آءٌ سيڪڙو تون ڏاتارُ آءٌ ڏڏُ،
سُڻي تنھنجو سَڏُ، ڪلھي پاتم ڪينرو.

I heard Thy call, O God, and put my fiddle on my shoulder.
Thou mighty art: I yearner am. Thou gift on gifts dost pour.
I am a blockhead: but Thou art of magic stone the holder,
While I am only iron's core.

Gul Hayat Institute

تون سَپڙُ، آءٌ سيڪڙو تون ڏاتارُ، آءٌ ڏوھ،
ٿُون پارس، آءٌ لوه، جي سچي ته سونُ ٿِيان،
ڏاتارُ ته تون، ٻيا مڙيئي مگڻا،
مِينهن مُندائتا وسڻان، سدا وَسِين ٿُون،
جي گهر اچين مُون، ته ميريائي مان لهان.

If Thou but touch this iron 'me', gold I should be by reason.
Thou Giver art of gifts, the rest but wandering beggars are.
There falls in its due season rain; but Thou in every season
Dost shower They plenteous bounty far.
Oh, would'st Thou to my house but come,
All wealth I'd have and every sum.'

Gul Hayat Institute

سُر بروو سنڌي

پهريون داستان

چا کي وڃيو چو، ٻيلي رهين ٻين جو؟
وٺ ڪنجڪ ڪريم جي، جڳ جو والي جو،
سَهُکو هوندو سو، جنھنجو عشق اللهَ سين.

XIX. THE JOY OF BELOVED

After what goest thou? Why dost thou remain
The servant of others?
Stirrup-leather lay hold of, the Merciful One's
E'en the Lord of the World's.
For certain that man will be happy whose love
Towards Allah is turned.

اڄ پڻ اَکڙيِن، سڄڻَ پنھنجا ساريا،
ڳلن تان ڳوڙهن جون بُوندون بس نه ڪن،
سَندي سڪ پِرين، لوڪ ڏِٺي تان نه لھي.

Today my poor eyes have remembered my friends

Gul Hayat Institute

And the dropping of tears
Doth not cease from my cheeks. At the sight of loved ones
My desire doth not die.

ماڻھو گھُرون مال، آءٌ سڀ ڏينھن گھُران سُپرين،
دُنيا تنھن دوست تان فِدا ڪريان في الحال،
ڪيو نامَ نِھالُ، مون کي محبوبَنِ جي.

Mankind covets wealth. But all the day long
Covet I my Belov'd.
I renounce the whole world for the sake of that Friend
Whose name made me glad.

جڏھن پوي ياد، صحبت سپيرين جي،
فريادون فرياد، ناگھَ وڃن نِڪريو.

Gul Hayat Institute

When the memory comes of the love of that Friend
Sudden cries burst on cries.

ناز منجهاران نڪري جڏهن پرين ڪري ٿو پنڌ،
پونءِ پڙ بسم الله چئي، راه چمي ٿي رندُ،
اُپيون گهٽي ادب سين وٺي حورون حيرت هنڌُ،
سائينءَ جو سوڳندُ، ساجن سَپِنئان سُهڻو.

In gracious emergence when walks the Belov'd
E'en earth itself sings:
'In God's name': and lo! On the tracks of his feet
Are the road's kisses planted.
The houris astonied stand by in respect.
I swear by the Lord.
The face of Beloved's most lovely of all.

Gul Hayat Institute

آدمِين اِخلاص، مٿائي ماٺو ڪيو،
ڪونه ڪائي ڪڏهين سندو ماڻهنِ ماس،
دلبر هن دنيا ۾ وجي رهندو واسُ،
ٻيو سڀ لوڪ لباس، هڪ دل هوندو ڪو هڪڙو.

It's the way of the world
To alter love's virtue and change it to dross.
No one e'er eats
The flesh of mankind. In this world will be left
Only fragrant delight.
All the rest of mankind wear but friendship's false cloak:
Only one or two are
Who are one with our heart. O Giver, vouchsafe
That friends present be.

ڏاترَ مون ڏيڪاريو هوتُن جو حُضُورُ،
پِرين پرچڻَ جو ڪيو موٿائي مذڪورُ،
اِي دوستن دستورُ، جئن چِنان چنن ڪينڪي.

Gul Hayat Institute

On the tongues of my friends there is mention once more That we're reconciled.
My friends have this way that, break I with them,

They break not with me.

سُر بلاول

پهريون داستان

پيريون پيري پچُ، هي جي منجهان پوريون،
ٻئي در ڪنهن مَ وڃُ، رِيءَ هاشميءَ هيڪڙي.

XX. GOD'S MERCY

The kettledrums are hollow: break them up.
Seek no door but the Holy Prophet's door.
He bears the loads of all who run for help
And is the stay of helpless folk and poor.

Gul Hayat Institute

سَرَڻِ جا سوٽا، ڪٽي وسيلو ولَهن،
لُڏي ڪين لطيف چئي اڳيان لعلُ لڳَن،
جت ڪوڙين ڪين ڪُچن، اُتِ پابوهي پڏرو.

The Kindly Helper turns not face aside

When myriads seek his mercy, says Latif.
His suppliants stand in dumbness, million massed,
And in his open smiling win relief.

تَڙِ تَڙِ ڪيم تَرسُ، سُر نهارج سپرو،
ڏيندءِ لک لطيف چئي، راڄِ راهوءَ جي رَسُ،
وِلها جنهن وَهِيان ڪيا، پاڳِ تنهنجي پسُ،
ڪوڙِن لاهي ڪَسُ، جهُ ڳالهائي ڳاٺُ ڪٽي.

At sundry landing-places do not halt:
Look for the easy bank within the mere.
The helper will you mint of money give.
Go thither, land of princely Rahu near.

سما تو سر چٽ، نات پاڳارا پُرس پيا
ڳهڻ تنهنجي ڳجڙي، اچي جال جڳٽُ
جن جيهائي پٽُ، تن تيهائي بکيا.

Gul Hayat Institute

Wathc for the turban of the Bounteous One,
Who made the luckless walthy, who destroys

The rust of want for million when he speaks
And lifts his head aloft to work such joys.

ٻَرِ ۾ اُپو پاڻ، ساٿين سَڏَ ڪري،
تنهن لالن جي لاڏاڻ، سڀ لنگهيندا لڪيون.

Seren He stands, The Friend and Comforter,
Who calls to His companions. Every one
By help of that dear Comforter will cross
In safety land wherein the passes run.

ٻيو داستان

جانب شال جئين، تنهنجو ڪنين مدوم مَ سُڻيان!
اکين ۾ هنئين، ٻنهين تاتِ تُنهنجي.

XXI. THE GUIDE

Live on, O Sweet one, live.
May mine ears never hear
An evil word of Thee.
Brought each to other near,
Mine eyes and heart combine

Gul Hayat Institute

To speak of Thee and Thine.

جانب جئين شال، تنهنجو ڪنين مدوم مَ سُڻيان،
جنهن تي اچي ڪالهه، نالايق نوازيا.

Live on, O Sweet One, live.
May mine ears never hear
An evil word of Thee,
Of thee who didst appear
But yesterday to grace
My soul's unworthiness.

عربيءَ جهڙو آءٌ نه ڏسان ڪوءِ ڏِسن ۾
مُهَڙُ مڙني مُرسلين، سرس سندس شان،
'فکان قابَ قوسين اَو اَدنيٰ' اِيءُ مُيسر ٿيس مڪان،
اَگي جو احسان، جنهن هادي ميڙيم هڙو.

Gul Hayat Institute

Like Him who Arab was
No one, nowhere I see.
In full forefront He stands
Where the Apostles be:

And He hath pride of place
In majesty and grace.
`Near, nearer came to Him
The Angel of the Lord
Than two bow's distance is'
Thus saith the Holy Word
Lo: this is the abode
In Heaven on Him bestowed
Almighty God be praised
Who Brought me such a Guide.

جيهس ڪونه جهان ۾ سِنڌ، سورت، هندهاڻ
در دانا مگ مگڻا، ٻئي جي ڪَڍِ مَ ڪاڻ
پاڻوندر پاڻُ، حال ڏسي پالُ ڪري!

His like the world knows none,
Nor Sind nor Surat side;
Nor anywhere on earth
'Hath knowledge of such worth.
O beggar, go and beg
Before the Giver's door.

Seek favour of none else.
Gifts he himself doth pour:
He sees men's state and gives
Them mercy in their lives.

جو مَلَن کي مِھڻو، سوئي مون سردار،
پُٺيءَ لائي پنھنجا ساقي ٿيو سوار،
آھي اَسَدَ الله جو اسان کي آڌار،
جابِرَ ذُوالفقار، ھر دم آھي ھٿ ۾.

My Lord and Master puts
The Mullas to their shame,
His horsemen set behind,
To head the host He came.
The Lion of the Lord
To us doth help afford.
And ever in His hand
He bears the mighty sword
That cleaves backbones of foes.

Gul Hayat Institute

جُھڙَ تُنھنجي جھپِيا ھزارين حاتَم،

ڪوجَهنِ سندا ڪم، تو ڪامل ريءَ ڪيرُ ڪري؟

His bounty's rich accord
A thousand Hatims' store
Hath darkened and made poor.
Without Thee, Perfect One, who can
Help, succour give to helpless man?

سُر سارنگ

پهريون داستان

آگميو آهي، لڳہ پس، لطيف چئي،
وُٺو مينهن وڏڦڙو، ڪڍو ڏڻ ڪاهي،
چن چڏي پٽ پئو، سمر سنباهي،
وِهو مَ لاهي، آسرو الله مان.

Gul Hayat Institute

I. THE SONG OF THE RAIN (I)
See, saith Latif, the somber cloud
Hath lowered and the big-dropped rain
Is fallen. Take the cattle out
And make your way across the plain.

Desert your huts. Your panniers fill
Against the need of coming hours.
It is no time in God-despair
To sit and idle. Lo: it showers!

آڳم ڪيا اَللهُ، لڳہ پس لطيف چئي،
پَلرُ جي پالوٺ سين پٽن جهليا پاه،
واحد وڏائي ڪئا مٿي گسن گاه،
سانگين وريا ساه، اُٿن آب آگوندرو.

See, saith Latif, hath Allah brought
The clouds in ever thickening mass.
From brimming pools the waters flow
To make the footing green with grass.
God, One indeed, of gracious thought
Hath clad the paths in verdure; rain
Is come, blithe rain, for them who roam.
Wayfarers draw fresh breath again.

اَڄ پڻ اُتر پار ڏي ڪارا ڪڪر ڪيس،
وڄون وسڻ آئيون ڪري لعل لبيس،

پرين جي پرديس، سي مون کي مِينهن ميڙيا.

Today too in the northern sky
The clouds are gathered black as hair.
The lightning flashes bring the rain
And choose a crimson cloak to wear.
My friends that dwelt in far-off parts
Are by this rain-force drawn to me.
Today too in the northern sky
The clouds to peaks rise toweringly.

روزي تان رسول جي کيو وڄڙين وارو،
پريائون پير پئي نظر سين نارو،
هادي پر حڪم سين هيءُ تڙ تاسارو،
نرمل نظارو، پيءُ پسايو پانهنجو.

Gul Hayat Institute

Across the Holy Prohet's tomp
The lightning streaks did swiftly leap.
They smiled in kindess on the scene
And filled the stream with water deep.
O Guide, send now Thine orders forth

And fill this thirsty watering-place.
The Holy Prophet, best of friends,
Hath showed his abounding grace.

سارنگ سار لهيج، الله لڳ اڃين جي،
پاڻي پوڄ پٽن ۾، ارزان ان ڪريج
وطن وسائيج ته سنگھارن سک ٿئي.

O Lord of Rain, for Allah's sake,
Forget not them whom thirst doth try.
The plains have flood of water. Make
The grain that growth cheap to buy.

سارنگ سينگاري وچون وسڻ آئيون
مون کي کنوڻ خوش ڪيو، جا ڪڪر ۾ ڪاري
جهڙن جهونگاري، لاٿم ڪٿ قلوب تان.

Gul Hayat Institute

Upon the land pour shower on shower
That happy may the herdsmen be.
The lightnings came to bring the rain.
The black cloud's flash delighted me.

There in the sky the nimbus grew
Until its burbling drops did start.
My soul was sad. The humming rain
Hath cleared the blight from off my heart.

پيو داستان

اَج رسيلا رنگ، بادل ڪڍيا برجن سين،
ساز، سارنگيون، سرندا، وڄائي برڇنگ،
صراحيون سارنگ، پلٽيون رات پدام تي.

I. THE SONG OF THE RAIN (II)
Behind the tower the cloud today
Its form in lovely hues arrayed.
Violas, fiddles, violins
And drums the happy people played.
Last night out o'er the Padam Lake
The raingod emptied jar on jar.

ڪڙڪن ڪانڌَ چِٽ ڪيو، جهڙ پسيو جهڄن،
ورن ريءِ واندين اَڏيا، پڪا، سي مَ پسن،

Gul Hayat Institute

اُتر ڏاهي اُن جا، ته ڪنهن ڪي ڪارون ڪن،
وارث وري تن، اَچي شال اولا ڪري!

But wives are gloomy seeing cloud
And thinking of men's plight afar.
They built them, spouseless, huts of reed,
But see them not. Should north wind rise
And blow them down, who will there be
To hear the wives' complaining crise?

ڪٽڪن ڪانڌ چت ڪيو، جهڙ پسيو جهٽڪن،
سٽئو رڙ رعد جي، ڪليون ٿيون ڪنبن،
واتون ڪين ڪچن، ويچاريون ورن ريءَ.

Women see
The rainclouds and they think of men
And lose their souls in misery.
They harken to the thunder's crash,
With heartstrings all a-quake with fear.
Poor creatures, from their men cut off,
They speak no word to reach the ear.

Gul Hayat Institute

ثيون داستان

مند ٿي، مندل وچيا، تاڙي ڪي تنوار،
هارين هر سنباهيا، سرها ٿيا سنگهار،
اَڄ پڻ منهنجي يار، وسڻ جا ويس ڪيا.

I. THE SONG OF THE RAIN (III)

The season's here:
Glad converse and sweet music sound.
Shrills cuckoo clear:
The ploughmen fit their ploughshares for the ground.
Herdsmen are happy. Yea! His fine array
For joyous rain my friend has donned today.

Gul Hayat Institute

مند ٿي، مندل وچيا، اوُجهڙ جهاتي،
هڪ ارزان اَن ٿيو پيو مکڻ منجھ ماٽي،
ڪلمي سين ڪاتي، لاٿم ڪٿ قلوب تان.

The season's here:

Glad converse and sweet music are.
Mass clouds appear:
The corn is cheap: there's butter in the jar.
I spake the Word of God and by its art
Cast out the rust that overlay my heart.

مند ٿي مندل وڇيا، موٽي آيو مينهن،
لعل پرين لکمير چئي، ساريم سارو ڏينهن،
جن سين نيڻن لايو نينهن، سي پرين پيهي گهر آئيا.

The season's here:
Glad converse runs: sweet music rings:
Rain's back to cheer.
Daylong I thought of friends (so Lakhmir sings).
My friends for whom these eyes of love did shine
Have hither come and sought this house of mine.

Gul Hayat Institute

محب منهنجا سپرين، آڻيئي الله
توکي ساريو ساه، اڪنديو آهون ڪري.

I. THE SONG OF THE RAIN (IV)

O Love, O Friend, may Allah bring thee near me:
My life remembers, yearning with a full deep sigh.

ڪانڌ تنهنجي پاند ريءَ سنجهي سِيءَ مران
ڪامل ڪپاهن ۾ پيئي ٿار ٿران
تاري هن تڳان، ته ور وهاڻيءَ ورندو.

O husband, perfect, if thy skirt enfold not me.
With cold I shiver neath the bedclothes lying,
Or cling to door-pin, hoping dawn will bring me thee.

Gul Hayat Institute

آڳم ڪيو اچن سڄڻ سانوڻ مينهن جيئن
پاسي تن وسن، جي سپ چماندر سڪيا.

Like clouds in Sanwan, friends have gathered: they are here.
They dwell with her who lifelong wished to have them near.

چوٿون داستان
اوچڙ گهرجي آجڪو، پکو نه پيتمُ،
دوست پچاڙان دمُ، جا رهي، سا رَنَ ٿئي.

I. THE SONG OF THE RAIN (V)

I need the shelter built for me.
No crazy hut have entered I.
Yea: be she widowed who doth breathe
One breathing after loved friend die.

Gul Hayat Institute

اڄ پڻ اتر پار ڏي ڪڪر ٿو ڪري
وسيو سي پري، جي ڏر ڏينهن ڪانئيا.

Today indeed towards the north
Clouds form: and water rains upon

The earth to fill the hollow pits
That men scooped out in days agone.

ڪانڌ مَ ڪھڙ ڪوڙ، مون جھڙ ڏنو اُپ ۾،
سٿائون سانوڻ جون، جوڻيجون چوي، جوڙ،
لاٿم گوندر گوڙ، ڪنوڻِ مون کي خوش ڪيو.

O Master, build my shelter now.
Clouds I have seen athwart the sky.
'Make Sanwan plans', saith Junejo.
The thunder made my sorrow fly.
The lightning filled my heart with joy.

سچو صاف نه اُپري سرلي وچان سج،
منھن چڙھيو ماڻھن کي ڏي واڏايون وج
ھينئڙا ڪپ مَ ڪِج، سگھا ملندءِ سپرين.

Gul Hayat Institute

The sky is cloudy nor the sun
Doth show his face with radiance clear.
The lightning bringeth kindly news
Such as mankind is life to hear.

O heart of mine, be not cast down:
Soon wilt thou find thy friends again.

موٽي مانداڻن جي جڙي ڪيائين جوڙ
وچون وسڻ آئيون ڀھ ڀھ ڪري ڀوڙ،
انن جا عالم ۾ ڪرن اندر ڪوڙ،
سارنگ لاٿي سوڙھ، سانده سھائو ٿيو.

A second time has God arranged
The fashioning of the clouds of rain.
To bring the rain the lightning came
To pour their water everywhere,
This place and that and all around
Will in such plenteous bounty share.

موٽي مانداڻن جي واري ڪيائين وار،
وچون وسڻ آئيون چَوڏس ۾ چوڏار،
ڪي اُٺي وييون استنبول ڏي، ڪن مڙھيا مغرب پار،
ڪي چمڪن چين تي، ڪي لھن سمرقندين سار،
ڪي رمي وييون روم تي، ڪي ڪابل، ڪي قنڌار،
ڪي دِليءَ، ڪي دکن تي، ڪي گڙن مٿي گرنار،

Gul Hayat Institute

ڪي جنبيون جيسر مير ڏي، ڪن ڪئو بيڪانير بهار،
ڪنهين پِڇايو پِڄ ڪي، ڪنهين ڍٽ مٿي ڍار،
ڪن اچي عمرڪوٽ تان وسايا ولهار،
سائينم سدائين ڪرين مٿي سنڌ سڪار!
سائين رب ستار، عالم سڀ آباد ڪرين.

1. THE SONG OF THE RAIN (VI)

The lightning sped themselves aloft and
glittered in Stamboul.
To Western parts they took their way:
They flashed and flickered in Cathey.
On Samarkand they lighted of their kindly
memory full.
They fared to Rum and Kabul: and they
reached to Kandahar:
O'er Delhi roared a thunder rain,
And boomed above the Deccan plain
And cast their living light-bolts out and over
the Girnar.
They went aside and changed a course to
verge on Jaisalmir:

Gul Hayat Institute

On Bhuj a heavy drenching showered,
On Dhat a gentle rain they poured
And gladdened into happiness the folks of Bikanir.
To Umarkot they derted, there to flood the grassy meads.
On my Sind aye shed water, Lord,
And plenty, Marcy's Self, accord.
Make this whole world to burgeon with Thy grace of rainy deeds.

حڪم ٿئو حڪيم جو، ٿا سارنگ ساٹ ڪجن،
وچون وسڻ آئيون ٿه ٿه مينهن ٿمن،
جن مهانگو لهي ميڙئو، سي ٿا هٿ هڻن،
پنجن منجهان پنڌرهن ٿيا، ايئن ٿا ورق ورن،
ڏڪاريا ڏيہ مان شل موذي سپ مرن،
وري وڏيءَ وس جون ڪيون ڳالهيون ڳنوارن،
سيد چوي سپن، آه توه تنهنجي آسرو.

I. THE SONG OF THE RAIN (VII)
The orders of the Orderer pass:

The rain god doth his function fill.
The lightnings come to bring the rain:
The pattering raindrops are not still.
The grain-amassers, mad on gain,
Do wring their hads: and fifteen grows
From five-a threefold quickening.
So speed life's pages to their close.

May all who trade in famine greed,
May all the misers disappear.
The cowherds tell of heavy rains,
All hope to feel Thy mercy near.

اندر جُهڙ جهور وهي پهر ڪڪر نه ڪوءِ،
وسائي سا وڄڙي جنهن کي حب هوءِ
لالن جهين لوءِ، تن اوڪاڙين نه اکيون.

Gul Hayat Institute

Within my heart the cloud-bank spins,
The outward sky is calm serene.
The lightnings rain for them who love
And in Friend-Trust have eyesight keen.

آگمجي آئيو، اتران ڪري اُور
پرين هُئڙا ڏور، سي مولا مون کي ميڙيا.

In great and greater mass they form
The clouds that gathered from the north.
Far-off my friends were. God hath joined
Them with me on their journeying forth.

سُر ڪيڏارو

پهريون داستان

ڏنو محرم ماه، سونڪو شهزادن ٿيو،
چاڻي هيڪ آلله، پاڻ وڻنديون جو ڪري.

II. THE MARTYRS (I)
Muhurram's holy month is come,
The Princes' day of woe.
And Allah doth what pleaseth Him,
The One who all doth know.

Gul Hayat Institute

محرم موٽي آئيو، آيا نه اِمام،
مديني جا ڄام، مولٰيٰ مون کي ميڙئين!

Again is come Muhurram's month.
But no Imams are here.
O God, in kindness let me be
Madina's ruler near.

مير مدينئان نڪري آيا نه موٽي،
ڪارا رڱج ڪپڙا اَدا نيروٽي،
آءٌ تنهين ليءِ لوٽي، جي مير مسافر رانئيا.

Madina's lords did hie them forth:
But they did not com back.
O brother dyer, dye my clothes.
In sober mourning black.

Gul Hayat Institute

سختي شهادت جي مڙوئي ملار،
ذرو ناه يزيد جو اُهوئي آثار،
ڪُسڻ جو قرار، اصل هو امام سين.

They wandered forth to cruel doom
When fate with bloodshed came.
Because of their untimely end
I put myself to shame

سختي شهادت جي نسورو ئي ناز،
ڪي رند پروڙن راز، ڪربلا جي قضيي سندو.

The hardness of their martyrdom
Is as mild summer's day.
No trace, no sign of Goddes love
Yazid's heart did display.

سختي شهادت جي ملار مڙوئي
ذرو ناهه يزيد ڪي آثار اهوئي
ڪسڻ هو ڪوئي، اصل امامن سين.

Gul Hayat Institute

With the Imams that he'd be slain
Did fate a promise write.
The hardness of their martyrdom

Is unalloyed delight:
And God-moved men do meditate
On Kerbela's sad fight.

پيو داستان

جهيڙو لاه يزيد! عليءَ جي اولاد سان،
ڪا نه پسندين عيد، حسن مير حُسين سين.

II. THE MARTYRS (II)
Forget the feud with Ali's kin
That thou dost wage, Yazid.
With Hassan and the Mir Husain
Thou'lt see no happy Id.

جنهين جهيڙيو ڪالهه، عليءَ جي اولاد سين،
هي تنهين جي حال، جي جماعتي يزيد جا.

Ah! Luckless is the case of them
Beside Yazid who stood,
And yesterday did fight against

Gul Hayat Institute

The sons of Ali's blood.

ڪِلي وير ڪنڪ ۾ هي جي حسن هو!
پيڙو پنهنجي پاءُ سين پتنگ جيئن پيو،
آهي ڪير پيو، جو ڪري مدد مير حسين سين؟

Oh! That within the ranks had been
Hassan at battle-tide.
As moth seeks flame, so had he sought
To reach his brother's side.

ڪِلي وير ڪنڪ ۾ پاڪر جو پائي،
اجان اُن کي جِيئڻ جو آسانگو آهي،
سورهيه سو چائي، جو رڳو ئي رِڻِ گهڙي.

Who other Mir Husain could help?
Of life still hope hath he
In battle time who armour dons;
He showeth bravery

حَسَنُ ناه حُسين وٽ، ٻيلي نه ٻانهون

Gul Hayat Institute

ساٽيھ شھزادن جو آھي آڳاھون،
يزيد جُلاھون، تيلان ڪري ٿو تڪڙيون.

Alone who enters on the field.
But Hassan is not by
To helpmete prove for Mir Husain
Or aid in servanty
The Princes' land is father on:
And pours Yazid amain
Blow upon blow. The world doth know
Of Hassan and Husain.

حسن مير حسين جي سُئي جنگ جھانَ،
اُڏاڻا اُورِ ڪري ڪارين پَکين ڪان،
پِئرُ، ڏاڏا ۽ پاڻُ، سَيّد سپ مَلھائيا.

And of the battle that they fought.
Black-feathered arrows flew.
The Holy Sayid showed himself,
A hero brave and true

Gul Hayat Institute

حسن مير حسين کي رُنو ٿِنِ ٽولن،
گھر ماڻھن، ۽ جھنگ مِرُن، ۽ اُپن ۾ مَلَڪَن،
پَکُين پاڻ پَچاڙيو ته لَٽيو هوت وڃن،
الا شهزادن، سوپون ڏئين سچا ڏڻي!

To self and his forefather's race.
In grief three gatherings cry:
Men in their homes, beasts in the wil
And angels in the sky.
Their friends are gone: the fowls of air
To earth dashed bodies frail.
O Allah! Righteous Master, grant
The Princes may prevail.

حسن مير حسين جو جن نه هينئڙي جار،
خالق رب جبار، ڪين مرهيندو تن کي.

Gul Hayat Institute

If there be men within whose souls
No grief in sorrow flow,
On them Creation's Mighty Lord
No favour will bestow.

ٿيون داستان

ڪُوپا ڪِلي ڪوڏِيا راوت ڪين رهن،
سائن سر فدا ڪيا اڳِئان امامن،
’يُجاهِدُونَ في سبِيلِ الله‘ ڪم اهوئي ڪن،
حورون هار ٻَڌَنِ، سِهِرا شهِيدن ڪي.

II. THE MARTYRS (III)

Brave men love battle, from the field
Hold not themselves aloof.
The holy ones did yield their lives
In the Imam's behoof.
With God's name on their lips they fought;
Their wisdom ran thuswise.
They garlanded and crowned were
By maids of Paradies.

Gul Hayat Institute

ڪامل ڪربلا ۾ آيا سيّد شير،
تن ماري مصرين سين ڍونڍ ڪئا اُت ڍيرَ،
دهليا اُت دِلير، پسي حملو ميرُ حسين جو.

To Kerbela as lions came
The perfect ones of God:
They plied Egyptain blades and heaped
The corses where they trod:

ڪامل ڪربلا ۾ آيا اڄ امير،
ويهي ويرين سامهان تکا هنيا تن تيرَ،
هئي ائين تقدير، اصل امامن سين.

And brave men trembled at the charge
Of Lord Husain's array.
The Princes, perfect ones, are come
To Kerbela today.
They flinched not but their arrows shot
In swiftly-moving shower.
Their fate foredoomed that they should be
With the Imams this hour.

دوست ڪُهائي دادلا، محب مارائي،
’الله الصمد، بي نياز،‘ او سا ڪري جا چاهي

Gul Hayat Institute

انهيءَ ۾ آهي، ڪا اونهي ڳالھ اسرار جي.

God killeth whom He loveth most:
Thus are His favourites slain.
The All-Best, Allah, recking nought,
Doth as His heart is fain.

دوست کهائي دادلا محب مارائي
خاصن خليلن کي سختيون سهائي،
انهي منجھ آهي، ڪا اونهي ڳالھ اسرار جي.

The wisdom in such actioning
Is veiled from mine eye.
Behind remaineth something deep
And wrapped in mystery.

Gul Hayat Institute

چوٿون داستان

گهوڙن ۽ گهوٽن جِيئڻ ٿورا ڏينهڙا،
ڪڏهين منجھ ڪوٽن، ڪڏهن واهي رڻ جا.

II. THE MARTYRS (IV)

Short are the days that horses live:
Short days the warriors eke.
Some time they man the forts, some time
The battleground they seek.

جَنّتَ سندين جُوءِ، فائق هليا فردوس ڏي،
فاني ٿئا في الله سين، هو سين گڏيا هوءِ،
رب ڏيکارئين روءِ، اُنهن جي احسان سين!

Their home is Heaven. Lo! The brave
Are gone to Paradise.
From God they passed: to God they came.
Lord, fashion fate this wise.

هُئي هدايت حُرّ کي ازل ۾ اصلان،
جو چڙهي آيو جنگ تي هلي هُن پاران،
ايندي ئي چيائين امام کي ’گهوريسُ آن مٿان‘،
’لايُڪَلَفُ الله نفسا اِلاّ وُسِعَها،‘ جيڪا پڄنديم سا،
تنهن گهوٽ به لڳا گهاءَ، سو پڻ شيرُ شهِيد ٿيو.

Gul Hayat Institute

Thankful for them Thy visage show.
The early doom of prime
Did plan the plan of Hur's emprise
And bring him at this time:
And set him with that side to join.
To the Imam he said
Whene'er he came, 'This life is thine,
This life, though I be dead.'
'God sends not woe without the power
To bear that burden well.
What I can bear, that will I do.'
There too that hero fell.

حُرَ هلي آئيو مانجهي، مردانو،
هو عاشق آگ جو، پتنگ پروانو،
مانَ راضي ٿِئي رَسُول رَبّ جو، نبي تو نانو،
هيءُ سر سمانو، گهوٽ مٿان ٿي گهوريان.

Gul Hayat Institute

With wound sore-stricken, yielding life,
A martyr Hur became.
He showed his brave courageous soul,

A lover of the flame
As moths are. 'May God's Messenger,
The Holy Prophet, He,
Thy Father's sire, e'en thus be pleased
With this thy bravery.'

ڏاڙهي رت رتياس، ڏند ته ڏاڙهونءَ گُلَ جئن،
چوڏهين ماه چند جئن پڙ ۾ پاڳِڙئاس،
ميڙي ۾ محمد مير جي مَرُ مَرڪي ماس،
تنهن سورهيه کي شاباس، جو مٿي پڙ پِرزا ٿئي.

' May I for such yield up my life'.
His lips did these words pour.
Blood dyed his beard red, red his teeth
As is pomegranate flower.
His turban shone upon the field
As shines full fortnight's moon.
Well may that mother smile who meets
Her Lord Muhammad, son.
All glory to that hero be
Upon the open plain

Gul Hayat Institute

Who, hacked to pieces on the field,
With grievous blows was slain.

پنجون داستان

ڪوفين ڪاغذ لکيو وچ وجهي الله،
اسين تابع تُنهنجا، تون اسان جو شاه،
هيڪر هيڏي آءُ، ته تخت تابيني تنهنجي.

II. THE MARTYRS (V)

The men of Kufa wrote God's name
And thus their missive sent:
' Thy subjects we; thou art our King.
Come hither: pitch thy tent.'

ڪوفين قهر ڪيو، ٿيا جماعتي يزيد جا،
پَليتن ڪِي پڙ ۾ ورِنُه وَرِ پيو،
تن دنيا تي دين مٽيو، هوءِ شير شهادت رسيا.

Gul Hayat Institute

' The throne is thine'. They falsely spake
And sided with Yazid;

And brave men fell to unclean foes
Who by ignoble deed

ڪوفي ڪربلا ۾ پاڻي نه پيارين،
اُتي علي شاه کي شهزادا سارين،
نڪريو نهارينِ، چڙهه مِير محمد ڪارڻي.

Sold trust for gain, in martyrdom
The heroes' name to link;
And Kufa host no water gave
In Kerbela to drink.
The Princes' thoughts in Kerbela
Do with great Ali rest.
They venture forth and gaza around
And thus their faith attest:

Gul Hayat Institute

پرهه پکي آئيو ڪربلا مان کهي،
تنهن روضي پاس رسول جي اچي هانڪ هنئي،
ته ڏنيم رُڪَ رَئي، تون چڙهه مير محمد ڪارڻي.

Come, O Thou Lord Muhammad, come:

Causer of Causes, rise.
An early dove from Kerbela
Its weary journey flies.

پره پکي آئيو صبح سوارو
روضي پاڪ رسول جي هنيائين هاڪارو
’مانجهين ڪيو مارو، چڙه مير محمد عربي‘.

Helting by God's apostle's tomb
It uttereth this doom:
' Muhammad, Causer of Causes, Lord,
Come, rise up in thy might.
The glitter of the flashing sword
Hath shone before my sight.'

Gul Hayat Institute

راءِ ڏياچ ۽ ٻيجل جي ڪهاڻي

راءِ ڏياچ گرنار جو بادشاه هو، سندس پيڻ کي ٻيجل نالي
هڪڙو پٽ هو، جنهن جي لاءِ هڪ فقير اڳڪٿي ڪئي

هئي ته هو پنهنجي مامي راءِ ڏياچ کي قتل ڪندو.
ويچاريءَ ٻنل ماءُ پنهنجي نپاڳي پٽ کي هڪ پيٽيءَ ۾ بند ڪرائي، درياه ۾ لوڙهي پنهنجي جان ڇڏائي. اها پيٽي لهوارِي لڙهندي هيٺ تي هلندي وئي ۽ هڪ مشهور ڳائڻي کي هٿ اچي وئي، جنهن ٻيجل کي پيٽي مان ٻاهر ڪڍي نپايو ۽ پالي جوان ڪيو ۽ ڳائڻو بڻايو. ٻيجل کي پنهنجي اعليٰ خاندان هجڻ جي ڪل ڪانه هئي ۽ هڪ وڏو گويو ٿي ويو ۽ هنڌين ماڳين مشهور ٿيو. سورٺ نالي هڪ ڇوڪري هئي جيڪا انيراءِ نالي هڪ راجا جي ڌيءَ هئي، ڏاڍي سهڻي هئي، جنهن تي راجا راءِ ڏياچ ڏسڻ سان اکين ڇڪن ٿي پيو ۽ ساڻس شادي ڪيائين.
ٿوري وقت کان پوءِ راجا راءِ ڏياچ ۽ انيراءِ جي وچ ۾ ڪنهن ڳالهه تان دشمني پيدا ٿي پئي. راجا انيراءِ گرنار جو گهيرو ڪيو پر ان کي فتح ڪري ڪونه سگهيو. پوءِ راجا انيراءِ اهو اعلان ڪيو ته جيڪو ماڻهو وٽس راءِ ڏياچ جو سر وڍي آڻيندو ان کي تمام وڏو انعام ملندو.
جڏهن ٻيجل اها ڳالهه ٻڌي ته هو راجا راءِ ڏياچ وٽ ويو ۽ کيس راڳ ۽ موسيقي سان ايڏو موهت ڪيائين جو آخر ۾ راجا پنهنجو سر ٻيجل کي ڏيڻ قبوليو. راءِ ڏياچ ۽ ٻيجل وارو سر هن واقعي سان متعلق آهي، جنهن ۾ ٻيجل سرِ جي سوالي بنجي راءِ ڏياچ جي محلات ۾ ويو هو ۽ ڳايو ۽

Gul Hayat Institute

موسيقي وڄائي هئي ۽ جڏهن لنگهي واري لاڳ ۽ سورٺ
جي سورن لاءِ سوديبازي ڪئي هئي ته ان فقير واري
اڳڪٿي پوري ٿي وئي هئي، جنهن ۾ راجا جي سر وڍڻ
جو ذڪر هو.

سر سورٺ

پهريون داستان

اَللہ جي آس ڪري هَليو هِيائِنِ،
چارڻ ٻڌا چنگ کي جهُوڙا ۽ جهائين،
ڏولي راءِ ڏياچ جي ڏوران ڏٺائين،
وينتيون واحد کي تنهن وير ڪيائين،
ته سڀاجها سائين، راءُ ريجهائين راڳ سان!

III. THE KING AND THE MINSTREL (I)

With hope set in Allah he parted from here,
The Singer who decked with a stringing
Of tessels and rattles the fiddle he played.
He saw from afar the royal sedan

Gul Hayat Institute

Of King Diach and thus began
At that very moment with prayer humbly prayed
To Him who is One:
' O Merciful Master, by Thee be it made
That the King shall delight in my singing.'

پرڏيهان پنڌ ڪري آيس آڳاهينءَ ماهِ،
جي وِهاڻي ويرم ٿئي، ته مون هينئرِي هلاءِ،
سونهارا سورٺ ور ڳالھ هنئين سين لاءِ،
سو مڱڻهار مَلهاءِ، وچان ويرين آئيو.

' From a strange land I'm come, having traveled last month
If the night take a long time in speeding,
E'en let me go now. But this ponder well,
O Sorath's good spouse, in thy heart,
To this beggar thy favours impart:
For he midst his foes hath come hither to dwell.

Gul Hayat Institute

تو در آيس راجيا، ٻيا در ڇڏي دور،
سائل ٿو سينِ هڙي هردم آن حضور،
ٻيو نه گهري مُورِ، اَمل ڏيو اُن کي.

At thy door, O King,
Others' doors left behind, while the prayers on prayers swell
In thy presence of suppliant pleading.'
' Nought else doth he beg: give the jewel without price.

ٻيا در ڏيئي ٻينِ کي، آيس تنهنجي در،
سونهارا سورٺ وَرَ ڪا مُنهِنجي ڪر،
پلا پيري پَرِ، پالهو پاندُ پينار جو.

O Sorath's good spouse, do me favour.
Others' doors I have left: I am come to thy door.
With a turn of thy palms
Give this beggar thine alms.

Gul Hayat Institute

Fill his empty lap up.' There was wonder galore
That Bijal the Singer

ڪي جو ٻيجل ٻوليو، ڀنيءَ ويهي ڀان،
راجا رتولن ۾ سيباڻو سلطان،
آءُ مٺاهون مڱڻا مقابل ميدانَ،
گهوريان لک لطيف چئي تنهنجي قدمن تان قربان،
مٿو هيءُ مهمان، هلي آءُ ته هٿ ڏيانءِ.

Should sing till the dawn and the King (nay! nay more!)
The Sultan, found joy of full flavor
As in his red swing he reclined and he cried:
' Come up, sacred bard, where clear space is.
At thy feet I would pour out in sacrifice
A mint of money. This head's my guest:
Come, here I yield it at thy request.'

ڪَنهِين ڪَنهِين ماڻهئَين ٻيئي ڪَلَ ڪائي،
رسيا جي رمز کي تن پارسي پائي،

”اَلاِنسانُ سرِيَ و اَناسِرَه“ ورتي ايءَ وائي،
ته راجا راڳائي، هردوئي هيڪ ٿيا!

In some men a deep perception lies.
To life's great mystery
They reached. In that Secret they made them wise
Of things hidden where of this the trace is:
' Man is My secret: I am his.'
Here lies the key to mysteries.
This phrase the singer took to sing
The song he sang before the King:
And when he sang, where there were Two,
The pair to single One-ness grew.

پيو داستان

Gul Hayat Institute

پاڻ پهرينءَ رات جو ڳڙه پاسي ڳايو،
ٿيو گوڙ گرنار ۾ ته ڪو آديسي آيو،
سالڪ سازَ سُرودَ سان ڪي جو ڪمايو،
ٻيجل ٻولايو، ته سرِ سُوالي آهيان.

The first night came.
Beside the fort the man of music sang
And in Girnar a loud commotion rang:
' Some holy mendicant is here.' The sage
Worked wonders with his lute and zither
string.
' Thy head I ask for, king', did Bijal sing.

ٻيجل کي ٻيءَ رات ۾ سَڏايو سُلطان،
اَڳي ڪونه آئيو، پير تُنهنجي پانَ،
جانيان جيءُ جدا ڪيو، طرح تنبي جي تان،
مون وٽ مال مَتاعُ جي، ڪمي آهي ڪانه،
توکي ڏيان مگڻا، رُوحَ رُچند دانَ،
مِيان مهربان، چوري چنگُ چئج ڪي.

There came the second night.
The Sultan summoned Bijal, told him 'Ne'er
Hath such as thou, Musician, ere come here.
At thy pipe's tune, stands life from soul
apart.

Gul Hayat Institute

Much wealth have I in goods, there's nought I lack.
I'll give thee gifts that will delight thy heart.
Come, wothy Sir, tune up: let music start.'

راجا کي ٽينءَ رات جو ٻڌايو ٻيجل،
سَوين آهن سنسار ۾ پيا پڻ داتا دَلَ،
پر آيس من اُچل، تيلانهين تو گهرين.

The third night came
When Bijal told the King this tale of song:
' While generous men on earth are hundreds strong
Indeed, by some mind-fancy I was led
To thee, and to thy house am come instead.'

Gul Hayat Institute

چارڻ چوٿينءَ رات ۾، ’آءُ نچ آئين جيءُ،‘
تنهنجو قدم پدم نه پاڙيان، جي تون ٿئين جميع،
دان دَلُوچا دل وڻيا، وٺي راضي ٿيءُ،
هينئر ڏيانءِ ٿو هيءُ، ٻيو صبح سوايو ڏيانءِ.

The fourth night came.
' Welcome, O welcome, Bard' the king did say,
' Not with uncounted wealth thy footsteps' way
Would I compare, if thou but happy be.
Of rich abundant gifts take thou thy fill.
These presents now I give thee: there are more
Tomorrow I shall add to swell the store.'

پلٽيو پنجينءَ رات ۾ رپو سون سبيل،
پلنگ، پٿرٽيون، پالڪيون، نَوَ لک ناٽي نيل،
چي داتا وٺان نه دانَ کي وئُن ڦيرائي فِيلَ،
آڪِيم جو اصيلَ، سو سر ڏي ته سُرهو ٿئين.

Gul Hayat Institute

The fifth night came.
Great wealth of silver did no Bijal pour:
Came couches, cushions, palanquins and more,
Nine lakhs of money and nonillions 'er.

But Bijal said ' The gifts are not for me,
O generous one. The elephants take back.
What first I asked for, give to me, thy head,
That thou to happiness itself be wed.'

چهينءَ رات چِڪائيو سالڪ سوري ساز،
ڳايائين گرنار ۾ ڪري آڳہ سين آوازُ،
صبح جو، سيد چوي، راجا توسين رازُ،
سپاڻي سرفرازُ، مِيان ڪندو منگتي.

The sixth night came.
The sage plucked strings and folk's attention drew.
Within Girnar he sang: the strong notes flew.
Tomorrow (saith the Sayid) thou'lt please the King,
Who will, Musician, thee to honour bring.

Gul Hayat Institute

سَوَ سِرَن پائي، جي تَنُد برابر توريان،
اُتل اوڏاهين ٿئي، جيڏانهن ٻيجل ٻولائي،
سَڪِڻو هَڏُ آهي، سِرَ ۾ سَجَڻُ ناهِ ڪي.

III. THE KING AND THE MINSTREL (III)

King.

' If on the scales an hundred heads I place
To weigh the whole against thy music,
The weight to that scale fails where Bijal
sings.
Mine head's but empty bone-space:
There's no strength within it.'

جو لاڳو لڳي تند سين سوئي پلئه پاءِ،
مون کي مَ موٽاءِ، آءٌ آڳاهون آئيو.

Minstrel.

' Put in my robe what's tuned to music's
strings:
Send me not back. I came at earliest minute.

Gul Hayat Institute

مٿو مٿائُنءِ گهوريان مٿو تو مٿان،
سو مون ٿئي نه هَٿان، جنهن تون لايقُ مڱڻا.

King.

' Mine head, o'er thine, for thee I'd sacrifice.
O man of music, what thy worth convinces
Thou get'st not from mine hands.

ٻيلي ٻئي پارَ جا مون نيٽين هٽي نهاريا،
چوري رکيم چِت ۾ ڏِسِن جا ڏاتار،
هي سِرُ توهان ڏار، ٻِيجهي ڪنهن نه ٻوليو.

Minstrel.

' This way, that way I searched and with mine eyes
I looked on other princes.
Within my mind I fixed of other lands
The princely givers, none within my reck
Save thee endowed with will to yield his head.'

Gul Hayat Institute

مَرُ ته آئين مڱڻا مام پروڙي مون،
جيڪا ڳالھ ڳالهائي سا سڀ سمجهيسُون،
تنهن ۾ تُسجُ تون، جيڪي پوي پٽَ ۾.

King.

' Welcome thou art, O man of music.

Thy meaning's drift I knew. What thy tongue sped
I comprehend completely, all thy words.
What falleth to the ground
Be pleased to take.'

ٿيئي پرچيا پاڻ ۾: تَندُ، ڪٺارو، ڪَنڌُ،
تَنهِن جِهو پيو ناه ڪي، جو تو چارڻ ڪيو پَنڌُ،
هي شڪر اَلحمدُ، جو مٿو گهريءِ مڱڻا.

Sayid.
All three in tune were wed,
The music's chords, the dagger and the nack.

King.
'For no such prize, O man of music,
Hast thou, ere this, made journey. God be praised.
O man of music, that thou sought's the head.'

Gul Hayat Institute

ڪڍي ڪِيرتَ ڪِينرو واڇو وِلاتِي،
هَنئين تند حضور ۾ تنهن پارِسَ پيراتي،
ڏسندي ئي ڏياچ کي ظاهر ٿيو ذاتي،

ڪڍي تنهن ڪاتي، وڍو ڪَرٽُ ڪَپار ۾.

Sayid.

Fine instruments he took of cunning sound,
The skilful master of music,
And from the start in motion set the chords
Before the kingly presence. When he gazed
Diach at once saw clear
And manifest the meaning's power.

گُلُ ڇِنو گرنار جو، پِٽڻ ٿيون پِٽين،
سَوين سورٺ جهڙيون اُڀيون اوسارين،
چوٽا چارڻ هٿ ۾ سُر سِينگاريو ڏين،
ٻايون ٻاڏائينِ، ته راجا رات رم گيو.

The singer drew the knife and plunged it deep
Within Diach's skull. The flower
Of Girnar's plucked: and weep
The wailing women. Hundreds like Sorath
Stand up and moan. The head, with crowning lock

Gul Hayat Institute

Arranged, they give the man of music:
And bitter is the wailing women's cry:
' Last night the King did die.'

وائي

ڏنو راوَ ڏياچ،
هي سر صاحب تان صدقو.

چڏي هليو هتِهِين راڻيون پنهنجا راڄ،
هي سر صاحب تان صدقو.

آگهيو دَرِ الله جي، ڪوڙين پُنَس ڪاڄَ،
هي سر صاحب تان صدقو.

مَڱي وڌو مڱڻي کهي ساڻ ڪماچ،
هي سر صاحب تان صدقو.

Gul Hayat Institute

اديون عبداللطيف چئي، ٿيس ڪم سَڪاج،
هي سر صاحب تان صدقو.

III. THE KING AND THE MINSTREL (IV)

Diach the King hath yielded up his head:
(To God, to God a sacrifice.)
And left his kingdom and the queens he wed:
(To God, to God a sacrifice.)
He found acceptance under Allah's door;
(To God, to God a sacrifice.)
His million-numbered needs fulfilled, told o'er.
(To God, to God a sacrifice.)
With bowstring-song his head the Singer sought;
(To God, to God a sacrifice.)
His works, O sisters, to good endings wrought.
(To God, to God a sacrifice.)
Abul Latif it is
Who makes these harmonies.

Gul Hayat Institute

پھريون داستان

مون سي ڏٺا ما، جنھَين ڏٺو پرينءَ کي،
ڪري نه سگھان ڪا، اُنھن سندي ڳالھڙي.

IV. THE WANDERERS

O mother, I saw the folk who saw
The man I love. Nowise, no way
Can I describe them. 'Tis their law
In rags and dust to pass along.
They do not midst the foolish throng
Talk openly. Perfection's spell
Binds them my lover's tale to tell.

پڪلِيا پٽن، دلقِ گڏيو ڌوڙ ۾
ڳالھيون ڀِلي لوڪ سان پڌر پئي نه ڪن،
ڪامل آھي تن، مون پريان جي ڳالھڙي.

Their loins betimes Khahoris girt,
And wandering off amongst the hills

Gul Hayat Institute

One made themselves with earthy dirt.
To torture they their bodies gave:
Amidst the rocks they found their grave.
On barren hill there stands a town
Of which to them the trace was known.

ڪاهوڙينِ ڪٽي، ساجهر ٻَڌا سَندرا،
ڏوريندي ڏونگرين ڪيو پاڻُ پَٽي،
ڏکين ڏِيلُ هٽي، چيھ لڏائون چَپرين.

The thither went and left tilled land
And store of grain, upon their quest
To be of Lahut. Dust of sand
Descended on them of the town
That stands upon the barren down.
Behind them much of sleep thy put
And made them townsmen of Lahut.

Gul Hayat Institute

پيو جن پَرو، گَنجي ڏُونگر گام جو،
چڏي ڪيٺ ڪرو، لوچي لاهوتي ٿيا.

For they that certain knowledge won
Where stands on barren hill the town.
Behind them empty thoughts thy put
And made them townsmen of Lahut.

سُر رامڪلي

پهريون داستان

نُوري ۽ ناري، جوڳيئڙا جهان ۾،
ٻَري جِنَ ٻاري، آءٌ نه جيئندي اُنِ ري.

V. THE HOLY MEN (I)

In the world are Jogis who worship light:
In the world are Jogis who worship fire.
Without the holy men who lit the fire, the holy men,
I cannot live.

سُتي سيج هُياسِ، مون کي آه اُٿاريو،
جَنهين جاڳاياس، آءٌ نه جيئندي اُنِ ري.

Gul Hayat Institute

I was asleep on my couch: a deep sigh woke me.
Without the holy men who woke me up, the holy men,
I cannot live.

ڳوليان ۽ ڳنديانِ، ويا ويراڳي نڪري،
صحبت جا سنديانِ، آءٌ نه جيئندي اُنِ ري.

I look for them and fain would join them.
The Bairagis went and took themselves away.
Without the solace of their company, the holy men,
I cannot live.

Gul Hayat Institute

مران، مٿو پٽيان، نِهاريان نيڻانِ،
سخن جي سندانِ، آءٌ نه جيئندي اُنِ ري.

I die: I beat my head: I search with eyes.

Without the Holy words they speak, the holy men,
I cannot live.

قَدَمَ ڪاپڙين جا لڳا ۾ لاهُوتَ،
جنهين سين ياقوتَ، آءٌ نه جيئندي اُنِ ري.

The footprints of the holy men are in Lahut.
Without the ruby that they hold, the holy men,
I cannot live.

صبح سِگڙيون ڪٽي وِيا وَڄائي وِيرَ،
ڍوريان ڍوريان نه لهان، تن بيراڳن بَهِيرَ،
جن جي آسڻ منجه عنبيرَ، آءٌ نه جيئندي اُن ري.

Those who are great took horns at morn and blew them.
I search and search for the Bairagis line.
In their holy seat they keep the sacred ambergris.

Gul Hayat Institute

Without the holy men who have it, holy men,
I cannot live.

پسيو آسڻ اُنجا اَچي نه آرام،
ڪِينَرَ ڪُٺي آهيان، تنهِين جي تمامُ،
مون کي ٿيو ماتام، آءٌ نه جيئندي اُنِ ري.

I saw their holy seat and am not pacified.
The music of the holy men hath slain me
quite.
Sad weariness of heart is come upon me.
Without the holy men, the holy men,
I cannot live.

پسيو آسڻ اُن جا اُدمان اچن،
ڪِينَرَ ڪاپَڙِيُنِ جا صبح ٿا ته سُڃن،
جي رائي منجھ رڙهن، آءٌ نه جيئندي اُنِ ري.

I saw their holy seat: my spirit leapt in
fervour.

The music of the holy men at morning is not heard.
The holy men who creep and crawl upon the sand,
Without the holy men, the holy men,
I cannot live.

پسيو آسڻ اُن جا پانهنِ وِجهان وات،
هوءَ جي ڪَهِيا ڏي قلات، آءٌ نه جيئندي اُنِ ري.

I saw their holy seat and put mine arm in mouth.
Without the holy men who trudged kelatwards,
Without the holy men, the holy men,
I cannot live.

Gul Hayat Institute

وٺَنِ وينٺي آهيان، ڏِسيو ڪين ڏِسانِ،
تنهين جِهو ناهِ ڪي، سا جا سونهن سندانِ،
پَسِيو ڪي نه پسانِ، آءٌ نه جيئندي اُن ري.

I sit with them. I look but do not see:
There is no beauty like the beauty that is theris.
With all my looking there is nought I see.
Without the holy men, the holy men,
I cannot live.

پيو داستان

ڪيم ڪاپڙين جي پهرئين ڏينهن پَرُوڙَ،
ته سگها ساعت نه هڪڙي، چارئي پَهَر چُورُ،
سدا، سيّد چوي، سناسي ۾ سور،
جوڳي ساڻ ضرور، لِڪا پُٽِن لوڪ ۾.

V. THE HOLY MEN (II)

The first day brought me wisdom's gain
That not for one brief moment's spell
Do holy men with health feel well.
No! daytime's four long watches tell
For them a tale of crushing pain.
So sings the Sayid, Jogis roam

Gul Hayat Institute

Amongst the people quietly.

ويهي ويراڳين جو ٻئي ڏينهن ڏٺم حال،
ته ڌاڳا ڌُوڙِ پَڪُلِيا، جوانن جِندُ زَوالُ،
اُن ڄاڻي ڄڻائون چوڙيون، چوٽا چڱيءَ چالَ،
ويچرا وجود جي ڪنهن سان ڪن نه ڳالهه،
نانگا ٿيو نهال، لِڪا پُٽَنِ لوڪَ ۾.

Next day I sat and did behold
The form of live Bairajis Keep:
How o'er their threads the diustclouds heap.
And ruin of their lives is cheap.
Their knowing hands the strings unrolled
And fashioned topknots skillfully.
But they of their own agaency,
Unhappy men, with none make speech.
For Nangas thus to gladness reach
And roam midst people quietly.

ٽئَين ڏينهن ٽمڪائين، دونهيون دائرن ۾،
ميڙيو ڪَڙَج ڪاٺيون جوڳِي جَلائين،

Gul Hayat Institute

سنديون ڪامَٽَ خبرون اَديسين آهين،
ڳُجهه نه ڳالهائين، لِڪا پُٽَنِ لِوڪَ ۾.

The third day on their sacred seats
They let the fire's dull smoulder glow.
The Jogis gathered sticks and so
Made firebrands on the fire to throw.
Adesis know the fire that eats
With burning pain. No secret's heart
By spoken word do they impart:
They roam midst people quietly.

چوٿين ڏينهن چوگان ۾، ڪِنهن جنهن پهِ پيا،
اَندر اَديسين کي اَچن جوش جِها،
سامي سونُ ٿيا، لِڪا پُٽَنِ لوڪ ۾.

Gul Hayat Institute

The fourth day came: in open place
A firm resolve they somehow made.
Within their hearts strong urgings played.
The Swamis in full worth arrayed
Are merged in a golden grace

And roam midst people quietly.

ڪنهن جنهن پُورَ پچائيا پنجين ڏينهن پئي،
اَندر اَديسين کي سورن شاخ ڪئَي،
محبت جي ميدان ۾ لاشڪ پيا لهي،
ساري رات، سيد چئي، تن گوندر منجھ گئي،
ڪريو سيڻ سهي، لڪا پڙن لوڪ ۾.

The fifth day came and found them fancy-tied.
Within th'. Adesis burgeoned sprouting pain.
Yet, willing, they descended to love's plain.
Night passed in torture (thus the Sayid's refrain)
Its whole night's passing. But their sense descried
The friends who wish them well. They roam
Amongst the people quietly.

Gul Hayat Institute

پيا ڪنهن پرياڻ ۾ ڇهين ڏينهن چڙي،
اَندر اَديسين کي ڏُرِيان آه ڏٽي،

راضي تنهن تي روح ۾ جا واحد کي وڻي،
پنيو پنج ڪٽي، لڪا پڻ لوڪ ۾.

The sixth day came. Some reverie held them fast.
Within 'th Adesis God's prime urging rolls.
What cheers the One that too doth cheer their souls.
They beg in alms what five poor fingers seize
And roam midst people quietly.

ستين ڏينهن، سيد چئي، ڌاڳا ڌوتائون،
اُپي اَلک سامهون ٻانهون ٻڌائون،
روح پنهنجو رام سين پر ۾ پوتائون،
وڏي ڪنهن ولات جا اُهڃ آندائون،
ڪٽيو ڪِدائون، لڪا پڻ لوڪ ۾.

They washed their threads upon the seventh day,
The Sayid says, and stood with folded hands

Gul Hayat Institute

Before God Indescribable. To strands
Of Rama somewise secretly the bands
Of their own lives they bound. Great, far away
And distant was the country whence they brought
The signs they brought. They lift their blanket-rugs
And roam midst people quietly.

اَٺين ڏينهن اُپي ويا جوڳي جاءِ بجاءِ،
سا پَرِ سامي سکيا، جا پر جوڳ جڳاءِ،
ويروتار وُجود ۾ ان کي رام رهيو ئي آه،
کنهن ڪمائيءَ لاءِ، لڪا پٽن لوڪ ۾.

The eighth day came. The Jogis rose and went
From place to place. The Swamis learnt the way
That fits for Union. Ever Ram doth stay
Within their being's self. For holy pay

Gul Hayat Institute

They roam midst people quietly.

نائين ڏينهن نيٽانِ، اوجاڳي اُجاريا،
سڀاجهي ڀاجھ ڪئي سڀائي سيٽانِ،
ڏاتر ڏاڻ ڏياريا ڪمائيءَ جا ڪيٽانِ،
جتي نظر ناه جو اُتي اوتارانِ،
اِهي اُهڃاڻانِ، لڪا پڻن لوڪ ۾.

The ninth day came and vigils lit their eyes.
He-who-is-Mercy all his mercy showed.
The Giver earning's gifts on them bestowed.
Where eyes see nothing there they make abode.
These are ascetics' holy signs. They roam
Amidst the people quietly.

Gul Hayat Institute

ڏهين ڏينهن ڏِڪ ٿيا، پرين پاپوهيا پس،
ورق جو وصال جو، سو واري ڪيائون وس،
لڏائون، لطيف چئي، سندو گُروءَ گَسُ،
جوڳين ڪٿيو جس، لڪا پڻن لوڪ ۾.

Tenth day's anointing came with holy oil.
And lo! Our friends are happy. Of their power
They turned the page of God's own union o'er
And found the Path, Latif says, guru's dower.
The Jogis won the worth of holy toil
And roam midst people quietly.

ڪارهين ڏينهن ڪرم، وريو ويراڳين جو،
جوڳن جاثائون پيثيون هلي ويا حرمِ،
دائم جهليو دم، لڪا پڙن لوڪ ۾.

There was fulfillment on the eleventh day
Of all Bairagis practised. Holy Shrines
The Jogis visited and where there shines
The seat of worship. Holding breath alway
They roam midst people quietly.

ٻارهين ڏينهن ٻئي، من مرادون پنيون،
جوڳي انهي جاءِ کي ٿي سڪيا سپيئي،

Gul Hayat Institute

سمانا سيئي، جي گُرَ گڏجي آئيا.

The twelfth day brought achievement's double gain.
All on the pilgrimage had wishes set.
The Jogis won full honour, these who met
Their guru-master and are back again.

ٽيون داستان

سامِينِ ٿَمَرُ سُورَ، گوندر گبرِيُنِ ۾،
جَڙِي ٻڌائون جان سين پيغامن جا پُور،
آديسي اَسُور، وڃائي واٽ ٿيا.

V. THE HOLY MEN (III)

The Swamis panniers are of sorrows full.
Within their bedding grief is packed and rolled.
They bound their lives to reverie's deep lore.
The Adesis blew their horns at early morn
And went away. Some kind of sorrow's lot

Gul Hayat Institute

ڪو جو سور سناسئين جئن وهلور وتن،
اَنئي پهر اَلک جو ڪو وِڌِ ويراڳِينِ،
سدا صاحب ٻَئي ٽا ڪاپڙِي ڪَنبن،
جي راتو ڏينهن رمن، هلو ته تڪيا پَسون تن جا.

Sanyasis have, that they go strickenly:
And smitten of the wound of God, Who is
Beyond description's power, Bairagis rell
The whole day's space and eight long
watches through.
The holy men aye tremble at the Lord.
Come, let us look on the abodes of them
Who pass the day and night in wandering.

ڪو جو سور سناسئين جئن وتن ۾ وهلور،
ٻاهر ٻاڦ نه نڪري گهٽ اندر گهايا گهُورَ،
چِٽ جنهين جا چُور، هلو ته تڪيا پسون تن جا.

Some kind of sorrow's lot Sanyasis have
That they go stricken. Yet no breath escapes

Outside to show their inward wound of thought.

تڪيا پسون تن جا هڙا جنهين حال،
لاهوتي، لطيف چئي، موهيا نه ڪنهن مال،
تن سامين جيءَ سنڀال، منهنجو چت چڱو ڪيو.

Come, let us look on the abodes of them
Whose minds are crushed and broken. Let us see
Th' abodes of them who live in such a plight.
The people of Lahut, thus saith Latif,
Are not misled by any worldly gear.
The Swamis care hath made my thoughts worth while.

Gul Hayat Institute

چوٿون داستان

جي پائين جوڳي ٿيان، ته سڱ سپيئي ٿوڙ
جي ڇاوا نه ڇاپندا، جيءَ تنهين سين جوڙ

ته تون پهچين توڙ، محبت جي ميدان ۾.

V. THE HOLY MEN (IV)

If thou dost think 'I will a Jogi be',
Break off all ties that link thee with thy kind.
Unite thy life to them who ne'er were born
Nor e'er will be, that thou thine end may find
Upon the plain of Love.

جي پائين جوڳي ٿيان، ته طمع ڇڏ تمام،
گولا جي گولن جا تن جو ٿي غلام،
صبر جي سرواهيءَ سان ڪر ڪيني کي قتلام،
ته نانگا تنهنجو نام، لکجي لاهُوتَ ۾.

If thou dost think ' I will a Jogi be',
Kill all ambition's hope. Become the slave
Of them who're slaves of slaves. With patience-sword
Destroy all malice utterly, that so
Thy name in Lahut thou may'st then engrave,
O Nanga's naked soul.

جي پائين جوڳي ٿيان، ته من پُوري مَنجِھ مار،
دائم دونهين دل ۾، مَنَ ۾ مالها وارِ،
سَہُ سيڪا آرِ، آگي جي ادب سين.

If thou dost think ' I will a Jogi be',
Kill worldly thought and hide it in the soil.
Light in thine heart the dully-glowing fire.
In mind count rosary's beads: with humble toil
Bear all God's little ways.

جي پائين جوڳي ٿيان، ته ڪين پيالو پيءُ،
ناه نهاري هٿ ڪر، آءٌ اُتي نَہَ ٿيءُ،
ته سندو وحدت ويءُ، طالب توڙان ماڻئين.

Gul Hayat Institute

If thou dost think 'I will a Jogi be',
Drain cup of Nothingness and, sitting, gaze
On Nothingness itself. Lay hold of it.
('Where there is I: that Nothingness displays')

So, Seeker, full thy joy of pasture be
With God, One, perfect One.

جوڳي هُونِ نه جِئيرا، پائي جوڳ ۾ جيءُ،
هاريا هُن ڪنن سين سڻ سنيهو هيءُ،
وڃائي وجود کي پاڻان اسي ٿيءُ،
هڏهين ڪونهي هيءُ، آسارو آءٌ چوي.

Jogis have no hold on life.
Put on Joga: cease to live.
O Hark! With these ears hear
The message that I give.
Self-ness destroy and from the self
Lay self aside. No life hath 'This',
No life at all. 'Tis folls
Whose 'I' in talking is.

Gul Hayat Institute

جان تان جوڳي ٿيءُ، نه ته نرجا وئن نڪري،
ڇو ٿو ڪن ڪپائيين؟ جو نه سهندين سيءُ،
پيچ پراهون ٿِي، متان پيا لڄائيين.

Be Jogi whilst thou hast the power
Else, shameless one, avaunt from here!
Why dost thou bore thine ears
If cold thou canst not bear?

گولا جي گراه جا، جوٺا سي جوڳي،
ڦٽل اوءِ ڦوڳي، جنهين شڪم سانڍيو.

Flee hence! Go thither! Far away!
Lest others thou do bring to shame.
Men who are slaves to food
Are Jogis false in name.

هي جي ڪَنَ ڪپار ۾، سوڌو سي نه سٹن،
اَندر جي آهن، سُڻ سنيهو اُن سين.

Gul Hayat Institute

Immersed in belly-needs the throng
Is worthless scum. No sound comes clear
To skull-placed ears: then list
To sounds with inward ear.

پنجون داستان

مون طُورِسينا سندا سَناسينِ
’طالِبُ الَمولىٰ مُذَڪَرُ‘ اُيءُ ڪلام ڪيائون ڪنِ،
سڪڻ ڪي سپين پرين ٻجي ڏنائون ٻنِ،
اَلف اَديسين، چوندي رکيو چت ۾.

V. THE HOLY MEN (V)

Like to the pilgrimage to Sinai's mount
Are the Sanyasis flexed knees.
Within their ears they laid this holy word
'The Seeker after God is male.'
They cast aside, of full intent each wise,
Whate'er there may in learning be.
Only the letter ' Alif' the Adesis bore
In mind for constant utterance.

Gul Hayat Institute

آيا سي اُلوهيت ۾ لاهوت لنگهيو جن،
منجهان تن جُسَنِ، حرف نه سچي هڪڙو.

They who have passed Lahut reached Ulwahet:
And not one word from them escapes.

ناأُميدي نِجهِرو، عدم اوتارونِ،
رضا راڄ سندون، مور نه مڱڻ ڪي پيو.

Where lives despair, there is the place they live.
The huts they have are nothingness.
The will of God their order is: they beg
For not one single morsel else.

ڪٺيو تڪبر تڪيا جيڪي ٿا هلن،
موڙها سي نه لهن، ملي راه لطيف چئي.

Filled with a vain conceit, folk seek their homes:
But such are muddled, saith Latif.
They do not find them and they lose their way.

Gul Hayat Institute

چهون داستان

ڪنهن جنهن ڪُنا ڪاتَ، جئن سامي مور نه سَنَرا،
ڏينهان ڏکي ڏيلَ ۾، سُورَ سڄائي رات،
جوڳين سندي ذات، جيجان آه جڏائڙي.

V. THE HOLY MEN (VI)

By knife of some kind are the Swamis slain
So that they know no happy life at all.
By day their bodies ache and all night long
They suffer pain. Hard is the life, my dear.

سانجهيءَ رهن سمهي، وچينءَ ويٺا هُونِ،
مهيسي مُنهن پانهنجو ڏاران ڏوڙِ نه ڌُونِ،
وِهاڻي واڻن تي پاسا کوڙيو پُونِ،
ڪنهين کي نه چُونِ، ته اسين اَديسي آهيون.

Lived by the Jogi's kind. They go to sleep
At evening time. But they are sitting up

Gul Hayat Institute

For mid-time's prayer and they who worship Shiv
Wash not their faces, save it be with dust.
By dawn they're settled by the road-way's side.
To none this speech they utter: 'We Adesis are.'

آديسين اَدب، آهي اَکڙين ۾،
نَسَبُ تن جو ناه ڪو نڪو اُن حسبِ،
سامين کي سپين پرين روح ۾ رهيو ربّ،
ريءَ لانگوٽيءَ لب، پاڇي ڪن نه پاڻ لَئه.

Within Adesis eyes dwells humbleness.
They have no pedigree, no list of kin.
In every way the Lord abides in Swamis' souls.
Except a loin cloth, nought for self they keep.

پوڄا ڪارڻ پاڻ کي شرڪ شيطاني ۾ شر،

Gul Hayat Institute

پوڄا جوڳو پاڻ ڏٺي، ٻيو پيرُ، نه پيغمبر،
پاپي پوڄارا پِيرن جا، پيا ٻتن جا بدتر،
جن واٽون وِرِ سچِي وَرُ، نپاڳن ناحق کي وڌو.

For worship's sake they practise heresy,
Know lore of demons and the things of ill.
But of the Lord alone true worship is.
There's none of pir or prophet. They do sin
Who worship pirs, and worse than these are they
Who worship idols, those poor luckless folk
From path misled who grasped untruthfulness.

پوڄا ڪارِ مَ پاڻ کي تون مومن من موچار،
جي پوڄا ڪارِن پاڻ کي سي ڪافر آهن منهن ڪار،
پٺيا، پاپي، پيٺ ڪُتا، بيحد بڇا ۽ بدڪار،
اُن تي آفت عذاب جي ۽ باريءَ جي پُلڪارَ،
پوڄا پروردگار، ٻاجهون ٻئي ڪنهن کي نه جُڙي.

Self worship not, thou faithful, pure of heart.

They who do this believe not. Let disgrace
Their faces blacken! For they are accurst.
They're sinners, dogs to belly tied, and foul
In evil-doing with no bounds. On them
Affliction's curse falls, and the wrath of God.
Of none but God is any worship meet.

تون ڪئن ڪٽي پاڻ تي، پِٽيا ايڏو پاپ!
جو پوڄا ڪاريو پاڻ کي پيو اَپارين آپ،
کي پڏائين پاڻ کي ۽ ڪي پنهنجو باب،
صاحب جو سراپ، رک ته لاڳ لعنت جو نه لهين.

O soul accurst, how brought'st upon thyself
So great a sin, of self the worship made?
To get thyself extolled? In part thou dost
Thyself extol, in part thy sire extol.
Keep fear of God lest curse be thy reward.

Gul Hayat Institute

نائون داستان

بُکَ وڏائون بگرئين جوڳي ڪندا جُڄ،
طلب رکن نه طعام جي پيو پِيَن اُڄ،

لاهوتين لطيف چئي من ماري ڪيو مڄُ،
سامي جهاڳي سُڄ، وسينءَ ڪي ويجها ٿيا.

V. THE HOLY MEN (VII)

Their wallets with hunger they filled.
For this is the way of their feast;
And thirst is their drinking. For food
Jogis have not a care in the least.
The men of Lahut, saith Latif.
Have twisted their minds like munj-grass.
The Swamis who wandered thorught wastes
Leave the wastes and to clustered huts pass.

ڪڇي ڪاڇوٽي، نانگن ٻڌي نينهن جي،
جهڙا آيا جڳ ۾ تهڙا ويا موٽي،
ان جي چوٽي، پورب ٿيندي پڌري.

Gul Hayat Institute

They measured the loin cloth of Love
And girdled themselves with it round.
As naked they entered this world
So naked they go from its bound.

سَٻيريءَ، سيد چئي جي ٿا پڇن اَن،
تن ڪاپڙين ڪونهي ڪن، جوڳي چائن جاڙ ٿا.

And the signs of the Swamis are clear
Where the sun's eastern rising is found.
Those Swamis who first thing at morn,
Saith the Sayid, made question for food,
Such Swamis are shameless : in vain
Can such men as Swamis be good.

ويٺو پڇين پر، ڪر ڪا هِئار هلڻ جي،
اَڄ آ ديسي مَرُ، سُڀان مرندو سڀڪو.

Thou art asking for things that are past.
Make ready, go now, now instead.
Die today, die, Adesi, today:
Tomorrow will all men be dead.

مرڻ مُسلم جن، واحد تن نه وِسري،
مٿي سگهر ڪاپڙي نانگا ننڊ نه ڪن،

نيڻ سندائي تن، اوجاڳي اُجاريا.

All men who to death are resigned
The One God can never forget,
As they go on their path, the ungirt,
No sleep for ascetics is set
And a vigil keeps brightening the eyes
Of them who with waking are met.

گندي ۽ گِراه، جن سناسين سانڍيو،
اُنهن کان اَلله، اَجا اڳاهون ٿيو.

From Sanyasis who thought them of clothes,
And of morsels of food to be fed,
Stands Allah still farther away.

گذر گئي گذران، ڪِين قبولج ڪاپڙي،
عليءَ جو ميدان، سگهر سناسين ڪي.

What is past hath vanished and fled.
Ascetic, take Nothing's own self.

Gul Hayat Institute

For Sanyasis the path's Ali's field.

ويٺا ڌوڙ ڌٽي، عليءَ جي ميدان ۾،
تَرڪ ڪيائون تڪيا پريون پنڌ سُڻي،
ڪندين ڪوهُ هَڻي، طعنا ماري تن کي.

They are seated with dust on their heads
Where the plain of Lord Ali's revealed.
When they heard that the distance was great
They left habitations and haunts.
And how wilt thou deal with the folk
Whom thou kill'st with reproaches and taunts?

بک جنهين جي بِکيا، ڌوڙِ تنهِين جو ڌُوپُ،
ڪيائون سو روپ، جئان لوڪ لڄ ٿئي.

Gul Hayat Institute

Those who find alms in hunger are they
Who take for their incense the dust:
Having clothed themselves with a shape
That the throng sees with shame and disgust.

جنهن ڪارڻ جوڳي ٿيا، جان جان سو نه پسن،
تان تان سناسين، وِرهِ وهامي راتڙي.

For as long as they look, but see not
Why Jogis to Jogidom grew,
So long separation-sprung pain
Racks Sanyasis the weary night through.

نه ڪلن، نه کائن ڪي، نڪي ڳالهائين،
ڪنهن جنهن ۾ آهين، سو پَر پَروڙڻ ڏاکڙو.

Not a smile, without eating or speech,
Of such state or such trance they are part,
That its meaning is hard to divine.

دلق ڍڪائج دل کي، لائج ڪو مَ لباس،
پوري ڪائج پانهنجو مڙِهيان اَندر ماس،
ته ويراڳي تو واسُ، بر ۾ بُويون موڪلي.

Throw the mendicant's dress 'er thine heart.

Deck thyself out in no showy garb:
Close the innermost port of thy soul.
Eat thy flesh, O Bairagi. Its scent
Let thine incense o'er desert-land roll.

سُر ڪاپائتي

پهريون داستان

ڪتڻ جي ڪانه ڪرئين، سُتِينءَ ساهي هڏ،
سُپا ايندءِ اوچتي عيد اُگهاڙن گڏ،
جِتِ سرتيون ڪنديون سڏ، اُتِ سڪندينءَ سينگار ڪي.

VI. THE SPINNER (I)

You're not keen on spinning! But sleeping and rest
You must have for your bones? All at once Id will come
And the folk without clothes wanting holiday best.

Gul Hayat Institute

You'll be wanting yourself fine clothes to display
Where your girl friends are calling you out for the day.

پائي ڏور اَرٽَ ۾ ڪَتِين نه ڪُوڙي،
وِهائين وڌائين پٽي سدا سنپُوڙي،
مٿي جنهن مُوڙي، سا ڪيئن وِهي ويسلي؟

You don't spin. You jade, or in wheel thread insert.
But you're always at hand for the weddings and throngs.
Can a girl with a load on her head sit inert
Doing nothing at all? While today, I daresay,
You are dying for clothes, you spun none yesterday.

Gul Hayat Institute

اڄ پُڻ اُجهڻ کي مرين، نڪي ڪِتوءِ ڪالهه،
پوري توسين پالَ، ڪانڌُ ڪَرِيندو ڪيترا؟

Stupid fool, will your husband his favours bestow
Upon you, how many? You idled away
The days meant for spinning, a fool not to go
Near the wheel with the ball to be spun in your hand!
Now you're big, will you see any thread on the stand?

سي تو ويهي وِڃائيا، جي ڪتڻ سندا ڏينهن،
اَرٽ اوڏي نه ٿئين پوري پورو سينءَ،
تَندُ پسنديںءَ ڪينءَ، هاڻي تون وڏي ٿِيءَ.

Even though you're grown big, rise, and come to the seat.
Take a spell with the rest of the women who spin
Don't do anything else, so the merchant can treat
With you too to-morrow when spinners he calls:

Gul Hayat Institute

Like as gold are your hands for the spinning of balls.

سونَ سارِيڪا هَٿڙا، ڪُہُ نه ڪتين رِڏَ،
ويهي ڪنڊِ ڪاپو ڪر، تون ڳٽين ڳالهيون ڇڏ،
ته صرافاڻي سِڏ، مرڪيو هوندَ مٽائيين.

Why don't you spin then, you poor stupid fool?
Take your seat in the corner and spin. Put a stop
To the chattering talk. When the merchant comes, you'll
Change your goods with a smile for a price that is fair.
Use that old broken wheel, till the red one is there.

Gul Hayat Institute

ساڻ پڳيئي پير، جيسين رتو راسِ ٿئي،
بُريءَ بيڪاريءَ سين هاري پاڻ مَ هيرِ،
ڪَٿُ، ڪتيندين ڪير؟ نئين سين نچاڻجي.

Fool, don't make a way of enduring bugbears
Of idleness. Spin! For God alone knows
Who will spin with the new wheel.

پيرئين ۽ پانئين اينءَ وِڏُ وٽون ڪانڌ،
ويٺي اور اَرٿ سين ڳچيءَ پايو پاندُ،
ته تنهنجو وڙواند، ڪِتو وتو نه ٿئي.

You give yourself airs
When you turn the wheel round. So your husband's annoyed.
Wrap the cloth round your neck. At the whell sit employed.
Lest your toil, sorry fool, at the wheel to waste goes.

Gul Hayat Institute

مَچڻ پاڳِ پَرُ ڏِئِينِ، ڪَتَ ڪنبندي آءُ،
جڏهن تڏهن ما5، پِرَن پيرم واريون.

VI. THE SPINNER (II)

Spin, tremble and spin,
Lest good luck you spurn.
Those who spin, mother, meet
And forgather each turn.

چاوَت پائي چِت ۾ سنهو ڪتيو جن،
تن جو صرافن، ڏُڪو داخل نه ڪيو.

With conceit in their hearts
If fine yarn they spun,
Not an ounce would the merchants
Accept of the run.

محبت پائي من ۾ رنڍا روڙيا جن،
تن جو صرافن، اڻ توريو اگهائيو.

With love in their hearts
If they spun but poor stuff,
The merchants would take it
Unweighed a enough.

Gul Hayat Institute

ڪو جو وَهَ ڪاپاتئين ڪتنِ ۽ ڪَنبن،
ڪارڻ سُود سواريون آتڻ منجھ اچن،
اُن جي سونهن، سيّد چئي، ٿا صراف سِڪَنِ،
اڳئان سٺ سندِن، پائي ترازيءَ توريا.

What a wonderful thought
These spinners conceive:
They tremble and spin.
For their gain they believe
It is best to come early
At morn to their seats.
' Merchants dote on their beauty'.
(Te Sayid repeats),
Their yarn was accepted
And put on the scales:
The merchants then weighed it
To add to their bales.

Gul Hayat Institute

سُٽُ تنهين جو سڦرو، جي پر ۾ پچائين،
آوازُ پنهنجي اَرِٿَ جو ساه نه سُڻائين،
لِڪايو، لطيف چئي، ڪَنبيو ڪَتائين،

جي ماڻڪ موٺائين، توءِ مُلهه مهانگو اُن جو.

Their yarn is of use
Who card it in quiet,
Who breathe not a breath
Of the spinning wheel's riot.
Without show they tremble,
Latif says, and spin.
If your yarn in exchange
Wealth of rubies won't win.
Still its value will rise
To a very good price.

تنبائي تاڪيد سين جه پچايو پاءُ،
لَسي تندُ، لطيف چئي، هلي تن هٿاءُ،
مِلمِل منجهان ماءُ، جي سڪيون تن سونُ ڪيو.

Gul Hayat Institute

VI. THE SPINNER (III)

'O smooth is the yarn that comes from the hands

That teased cotton carefully carding the strands.
O mother, those girls who from muslin were taugh
The toil of their hands to a golden wealth brought.'

پلئه پايو پوٽيون دردر پيرا ڏئي،
ڪا مون ڪَتائي، آءٌ ڪَپاتي آهيان.

But she in her dress tucks the cotton away
And wanders from doorway to doorway to say:
'This cotton who wants spun by me? For I spin.

ڻَڪُ وِنگي، وَرَ گهٽا، ڪتيان ڪُچاڙو؟
ڪاپي مڻان ڪيترو آٽيان اُڏارو؟
جي وَر ڏِئي وارو، ته سونهان سرتِينِ وچ ۾.

The spindle is crooked. Without and within

Gul Hayat Institute

The yarn is twisted. Can spinning be done?
How much shall I gain from the cotton I spun?
By the favour of luck midst my friends I'll be glad.'

جا سَنهُون ڪَتڻ نه سِگھي، سا مر رنڍائي روڙي،
صراف اُنهي جي سُٽَ کي پڙِ نيندا توري،
ٿُلهي ۽ ٿوري، ويچاريءَ سان وَڙُ ڪندا.

In spinning fine yarn no learning she had.
Well! Let her spin coarse thread: the merchants will take
Even that on their scales, be it thick, and poor weight,
And grace with their bounty the girl of ill fate.

چرکو پنهنجي چت ۾ پئي پيريو جن،
توڙي ڪَمِ ڪَتن، ته به ڪانڌُ اُن جو ڪوڏيو.

Gul Hayat Institute

Other girls turned their wheels while fear in heart stood:
Whatever their work was, their husbands found good.

تان جي توريائون، ته عيب نڪتا آ ڳڻيا،
ڪوٺي ڪاپاتيءَ کي پر ۾ پُڇيائون،
چي: اڳلڙي آئون، مون کان پڙا پڳا نه ٿيا.

When her cotton was weighed came the old flaws to view.
They called up the spinner and questioned her too,
Apart, and she said 'I'm a poor lazy drudge;
The hard bits of cotton I could not dislodge.

ويون ڪنهن وِڳهي تڙ پيڙا پڇي ماءُ،
اَتڻ مٿي اُسرِي آيس اُنهن لاءِ،
تِنئان هڪ لڪاءِ، جنهين سُورُ سرير ۾.

Gul Hayat Institute

The spinners, O mother, have teased out their stuff
And gone to the quay for some reason enough.
I came up to meet them, from spinning seat rose.
Not one of them all in her body pain knows.

اولاٹيان آرِٿ، ڪيڏانهن ڪتڻ واريون؟
پهيون مٿي پَت، لڙجن لاڪيڙين جُون.

The wheels are dismantled. The spinners where flown?
The clews of the worthies on floor have been thrown.

ڪتي ڪتي ڪاله، اَڄ نه آتڻ آئيون،
ارٽ اُڪلي ماله، پوري وييون نِجهُرا.

Yesterday all day long they spun and they spun.

Gul Hayat Institute

Today at the seats there is present not one.
From their wheels they removed the cord of the cuts:
And now they have gone and closed up their huts.

نه سي وؤڻ وڻن ۾، نه سي ڪاتاريون،
پسيو بازاريون، هِينئڙو مون لوڻ لهي.

In the midst of the tress no cotton plants are:
So here are no spinners. The empty bazaar
Has ensalted my heart.' Foolish girl, in your brain

وائي

ڪا هنئين سين لاءِ، پوري ڪا هنئين سين لاءِ،
تنبائي تاڪيد سين جِن پڇايو پاءُ،
لَسي تند، لطيف چئي، هلي تن هَٿاءُ،
پهيون تنهنجيون جهرڪن جهوريون پيون اُڏايون واءَ،
ارٽ پاسي اوجهرين، توکي سمهڻَ آيو ساءُ.

This truth ponder well and ponder again.
There were spinners who teased out the cotton with care.
By their hands (let it be but an ounce in the tare)
Fine yarn was produced. But your clews went astray:
By sparrows they'er ruined: by wind blown away.
You doze by your wheel held in sleep's pleasant sway.

کاپاتِيءَ ڪَتيو ٿلهو ۽ ٿورو،
اَگهائي شال، عنات چئي، هن ڏٿيءَ جو ڏورو!
جِتِ ٽُرندو تورو، تت ڪاٽياري ڪا مَ ٿئي.

Gul Hayat Institute

The work of her spinning was scanty and rough.
Let the thread of the duffer be counted enough,

(In the words of Inayat), nor in need let her fail
When her bundles of cotton are weighed in the scale.

سسئي ۽ پنھون
ڪھاڻي

سسئي ھڪ دولتمند ھندو برھمڻ جي ڌيءَ ھئي ۽ ڏاڍي سھڻي ھئي. جنھن کي بعد ۾ ڀنڀور جي ھڪ امير ماڻھو ڌيءُ ڪري پاليو، جيڪا بعد ۾ ڀنڀور جي حڪمران بڻي. ڪيچ ۾ ڏڪار جي ڪري، اَن خريد ڪرڻ واسطي ھڪ قافلو موڪليو ويو. ان قافلي جي سردار، سسئي کان اَن جي قيمت جي ادائگي جي معافي ان بھاني حاصل ڪري ورتي ته ھو ڪيچ جي حڪمران آري ڄام جي پٽ پنھونءَ کي ڀنڀور ۾ وٺي ايندو. اھو نوجوان مرداڻي خوبصورتيءَ ۾ ڏاڍو مشھور ھو ۽ سسئي ان سان ملڻ ٿي گھريو. سردار پنھنجي قافلي کي ڀنڀور ۾ ڇڏي ڪيچ موٽي ويو، ۽ پنھونءَ کي ڀنڀور وٺي آيو. سسئي ۽ پنھونءَ جي پاڻ ۾ ڏاڍي پريت ٿي وئي. جڏھن قافلو اُتن تي اَنُ لڏي ڪيچ پھتو ته انھن سان گڏ پنھون ڪونه ويو. آري ڄام پنھنجي پٽ جي موٽي نه

Gul Hayat Institute

اچڻ تي ڏاڍو ڪاوڙيو ۽ قافلي جي سردار سان، پنهونءَ کي وٺي اچڻ لاءِ سندس ٻه ڀائر ٻه گڏي موڪليا. قافلي موٽي اچڻ جو بهانو اهو ڪيو ته هو ڀنڀور گهمڻ آيا آهن. هڪ رات پنهون جا ڀائر کيس کٽي هليا ويا. سسئيءَ صبح جو اٿي ڏٺو اگڻ ۾ اُٺ آهن ئي ڪونه، نه وري پنهون گهر ۾ موجود آهي. ڏک جي صدمي ۾ پيرين پيادي اُڻن جو گس وٺي پنڌ پيئي. ڀنڀور ۾ ڪيچ جي وچ واري برپٽ بيابان علائقي مان، اڪيلي سر ڪشالا ڪيندي ڏونگر ڏوريندي رهي ۽ پنهونءَ کي ڳوليندي ڳوليندي مري وئي. سسئي-پنهون متعلق شاعري فقط انهن واقعن تائين محدود آهي: جڏهن سسئي ڏٺو اٺ هليا ويا آهن ۽ پنهون ڀنڀور مان وڃي چڪو آهي. اهو اشارو ته سسئيءَ پنهنجو ڪجهه وقت ڏوٻين سان گذاريو، ڪهاڻي جو اهو نقطو ٻڌائي ٿو ته پنهونءَ جي هن سان محبت وقت خود پنهون ساڻس ٻٽ ٿي ڪپڙن ڌئارڻ ۾ مدد ڪرائيندو هو. ڪيچ جي ماڻهن کي ڪيچي سڏيو ويو آهي ۽ ڪيچ بلوچستان ۾ آهي، ڪيچي بلوچ آهن. پنهون آريءَ جو پٽ هو، جنهن لاءِ چيو وڃي ٿو ته آرياڻي قبيلي سان تعلق رکندو هو. شاعر آرياڻيءَ کي 'آريچا' جي نالي سان به سڏيو آهي.

Gul Hayat Institute

سُر رپ

پهريون داستان

ڪَهَڻ ته ڪچائي، سور سانديڻ نه سڻا،
اَچا ته آئي، ڏيل منهنجي ڏک سين.

I

It is not right to tell one's woe
And yet it is not easy
To keep one's sorrow. Even so
Within my heart with twisting pain
Unfittingness now comes again.

جيئن سو ٿئيءَ ترو، ڪامي ڪوري وچ ۾،
مون کي ڏنو سڄڻين منجهان سڪ سرو،
ور جهيڙون اي پرو، مچ ٿوڙائو سڄڻين.

Somehow or other in the kiln
The vessel's nether rim is baking.

A sip of wine from love's own still
I had from friends; but better far
Low fevers then non-union are.

اُپريم اَنگورَ، ستي سپيرن جا،
ڪايو ڪايو سورَ، لُڇيو لوڇيو اُٺيان.

I slept and there within me grew
The branching of my loved one's vine.
For food pain, sorrow's pain, I knew
I writhe and struggle in my grief
Which stoppeth not to bring relief.

جاءِ نه سڄو ڏينهن، هينئَڙو اوٺي وڳ جان،
مون پريان جو نينهن، چِنڻ ڪارڻ نه ڪيو.

All day my heart is out of place
As strays the herd of camels far.
I loved no love to love displace.
My head is cloudy: from mine eyes
The misty fogbanks do not rise.

Gul Hayat Institute

ڪڪر منجھ ڪپار، جھڙ نيٽين نه لهي،
اَڄ به منهنجي من ۾ اُٺا پرين اَپار،
آءُ سڄڻ لهه ساز، وره ويڙهي آهيان.

Within my heart hath rained today
The plenteous showering of my love.
Beloved, come, and carefully
Look after me. For I am wrapped
In separation and entrapped.

سُتي سنپريوم، ڪو گُڻ ٻاروچن جو،
ڪنڌ وِهاڻو پنو هريو هٿ ٿيوم،
سڄڻ ياد پيوم، جاڙَ جيان ٿي جيڏيون.

Some virtue had Baluchis yet,
Thus I remembered in my sleep.
The pillow at my head is wet,
Is damp with weeping. Grief is green:
Upon my hand the tears are seen.

Gul Hayat Institute

نيڻ نه ننڊون ڪن، پڳو آرس اکئين،
اُجهاميو ٻرن، توکي ساريو سپرين.

Beloved, bring me to thy mind.
O girls, my life is passed in vain.
Mine eyes sleep not: they do not find
Within them idle ways! They blaze
Extinguished. Friend, thy memory stays.

ٻيو داستان

اتر اوتون ڏئي، نه مون سوڙِ نه گبرو،
سيءُ ساڙيندو سي، جنهين نِنڌر نِجُهرا.

II

The wind from the north
In its might hath gone forth.
I have neither blanket nor sheet.
Parching cold will unnerve them
Whose huts cannot serve them
Which totter when wintry winds beat.

Gul Hayat Institute

اُتر ڌني اوت، نه مون سوڙ نه گبرو،
چارئي چنيءَ پوت، مون ريڙهيندي رات گئي.

The wind from the noth
In its might hath gone forth.
I have neigher blanket nor sheet.
And all the night through
The sheet I pulled to
In the hope that its four ends would meet.

نينھن نھائينءَ جيئن، ڍڪيو ڪُھَ نه ڍڪئين؟
جُه ڄر ڄيري ڇڏي ته رَڃ پَچندا ڪيئَن؟
تون پڻ ڪَرِج تيئَن، جئَن ڪنڀار ڪن ڪم سين.

Like the kiln potters shut,
Thy love dost thou not
Cover up? If the heat from kiln go,
Can the pots heardened be?
Keep the heat within thee
As potters preserve the fierce glow.

Gul Hayat Institute

نهانئينءَ ڪان نينهن، سڪ منهنجا سپرين،
سڙي راتو ڏينهن، ٻاهر ٻاڦ نه نڪري.

Learn love's test of skill,
O my love, from the kiln.
Though it burneth by night and by day,
From within its hot heart
Not a vapour doth start
The heat that's within to betray.

سُر ڏاهَرُ

پهريون داستان

Gul Hayat Institute

ڏٺي ورائي واءُ، جو ميڙائُو سڄڻين،
ونهينءَ واٽ مٿاءُ، هينئڙي اَسر نه لهي.

III
O may the Lord cause wind to blow

That jointh friends together.
Go: that way choose, lest heart may lose
All hope of kindly weather.

ڪيچين ڪارڻ ڪالهه، نيڻ نهارا مون ڪيا،
ايندي پسان شال، اوٺي آري ڄام جا!

Mine eyes I lifted yesterday
To search for Kechis faring.
Grant I may see the camelmen
Of Ari Lord appearing.

نيڻ نهاري منهنجا روئي ٿيا رت،
پنهل هوءِ پَهتُ، پورهيت نِيَڻُ پاڻ سان.

My gazing eyes were filled with blood.
O Punhun, this beseemeth,
To take with thee thine handmaid, me.
Today with hope that teemeth

اڄ اڱڻ ڪيٽان، آسر لڳي سوريان،

Gul Hayat Institute

ڏونگر ڏينهن لڳان، ماڻُ وِرَڪن سُپرين!

I cleanse the courtyard for their sake.
So long ago they parted
As mountain's age is. May my friends
Come hither whence they started.

اللهُ جئن نلوءِ، تيئن مان وڏو آسرو،
خالق تنهنجي ڪاند جو پرو پاندُ نه ڪوءِ،
نالو رَبُ سندوءِ، رهيو آهم رُوحَ ۾.

O Allah, like Thy Name, as great
My hope is. Vast, unbounded
Thy patience reigns, Creator, Lord
Within my soul is founded

مِٺو جئن نالوءِ، تيئن مون وڏو آسرو،
ڪو در ناه جهوءِ، مون دَر گهٽا ديکِيا.

The Name of Thee: as sweet it be,
So lives my great hope sweetly.

Gul Hayat Institute

No door like Thine is. I have seen
Of doors my round completely.

مَ ڪَر ڍولَ ڍِلو، ناتو نماڻيءَ سين،
ڪميڻيءَ جو ناه ڪو بنان تو ٻِلو،
تنهنجو نانءُ نلو، وڻيو ويٺي آهيان.

O loose not, Thou, the bond of her
Who humble is and lonely.
Thy Name my one sole shelter is:
Thy Name I cling to only.

ٽيون داستان

وڏي وڳر هيرئين، ڇڙي نه پين ڳڏ،
ڪونج ڪريندي سڏ، ويئي وهامي راتڙي.

Gul Hayat Institute

The little crane is wont to be
Where'er of cranes the flocking throng is:
From her own kind to feed apart
Against the crane-clan's law a wrong is.

O little crane, send forth thy call.
The night hath sped: the night is speeded.

قسمت آنديون ڪونجڙيون، وطن سندن روه،
ڪنهنجو ڪونهي ڏوه، رزق رازق هٿ ۾.

Fate hither brought the wandering cranes:
It was their mountain land they needed.
No blame to any! Food will be
In the Provider's hand for thee.

وڳر ۾ وائي، ڪالهه تنهنجي ڪونجڙي،
سَرَ ۾ سارينئي گهڻو، پينر ۽ پائي،
پسين نه ڦاهي، جا ماريءَ سندي هٿ ۾.

O little crane, within the wisp
There was a talking yesterday.
In swamp thy brethren, sistern keep
Of thee a goodly memory.
Alas! Thou dost not see the net
That in the fowler's hand is set.

سُر ڪوهياري

پهريون داستان

غافل غفلت ڇوڙ، تون ڪِئن اٽاسي اوجهرِين؟
ڇُپاتا چڙهي ويا، وڃي پهتا توڙ،
نيٽين ننڊ اُکوڙ، جَمِ ورن ۾ واڪا ڪرين.

Lax One, From Laxness Cease.
Thou Sleepest? Shame Thy Soul!
The Drivers Quickly Off
Ere Now Have Reached Their Goal.
Go, Sleep, Lest Winding Ways
In Crying Take Thy Toll.

Gul Hayat Institute

سنجهي رهينءَ سمهي، غافل منجهه گهرن،
ليڙن جو، لطيف چئي، ڪرڳل سوءِ نه ڪن،
سي ڪينءَ محب مڙن، جي سنجهي رهن سمهي.

Neglectful, thou at eve
Didst sleep thy house within.
Thine ears indeed were deaf
To hear no camel's din.
Can they who sleep at eve
Beloved's union win?

ستا اٿي جاڳ، ننڊ نه ڪجي ايتري،
سلطاني سهاڳ، ننڊون ڪندي نه ملي.

Rise, sleeping one, awake.
So much thou should'st not sleep.
Thou mayst not savour the Sultan's favour
If sleep thy senses steep.

ڪي سمھ، ڪي جاڳ، ننڊ نه ڪجي ايتري،
اي مانجهاندي ماڳ، جو تو ساٽيھ پانئيو.

Gul Hayat Institute

Part sleep, part vigil make:
To sleep o'er much is fault.

Thou thought'st this home where thou art come.
Nay! 'tis but traveller's halt.

ستي نه سرندياءِ، ڪر پچار پرينءَ جي،
وهامي ويندءِ، گهڻا هٿندءِ هٿڙا.

Sleep will not serve thee well.
'Where is Beloved? say.
Thy time will go: wrung hands will know
The sad repentant's way.

ڦريا پسي ڦيڻ، ڪرين ڪير نه چکيو،
دنيا ڪارڻ دين، وڃائي وِلها ٿيا.

Fools Saw The Froth And Passed:
The Milk They Did Not Taste.
For Worldly Greed They Sank Their Creed
And Laid Their Souls Awaste.

Gul Hayat Institute

وڳر ويا وهي، ڪالهه تنهنجا ڪونجڙي
ڪندينءَ ڪوهه رهي، سَرَ ۾ پرين ريءَ.

V

O little crane, the flocking cranes
But yesterday did wing their way.
Within the marsh without thy friends
What wilt thou gain by longer stay?

وڳر ڪيو وتن، پرت نه ڇنن پاڻ ۾،
پسو پکيئڙن، ماڻهئان ميٺ گھڻو.

The crance fly off in gathered flight:
Their bonds of love they do not sever.
For lo! Within the gathered wisp
For them aboundeth sweetness ever.

جڏهن سُتيون جي، پٽر پير ڏگها ڪري،
تڏهن تنهين ڪي، ساٿ سُتو ئي ڇڏيو.

Gul Hayat Institute

When sleeping girls their limbs
Stretched on the couch had laid
And they were sunk in sleep,
Off went the camelcade.
By stretching limbs in sleep
A great mistake was made.

ستيِنءَ پير ڊگها ڪري، وڏي جاڙ ڪياءِ،
در پر بيٺِنءَ دوست جي ته سُرٻُر توءِ سُياءِ،
اَصل آريءَ ڄام جي سڳِي تون نه سِياءِ،
پنهونءَ سين پياءِ، ٿي نپاڳِي ننڊون ڪرين.

Wouldst thou by Friend's door stand,
A whisper there would be.
From every bond and tie
Of Ari thou art free;
And what can 'Punhun' mean,
If sleep befalleth thee?

Gul Hayat Institute

سُتينءَ سنجهيئي، منهن ويڙهي مُئن جان،
اوجاڳا اَڪين ڪي ڄاتئي نه ڏيئي،

هٿان تو پيئي، ٿي ڪچو ڪيچين کي ڪرين.

Thou didst, asleep at eve,
Wrap up thy face as dead.
Thou couldst not tell thine eyes
How sleep is banished
Thine own hand's work! Why blame
The men of Kech instead?

ٽيون داستان

ڏونگر، ڏُکَ سنداءِ، پرين گڏجان ته چَوان،
پِنيءَ ٿئين پوارئون، ٻئا وِنگا ور سنداءِ،
چڳي ڪانه ڪياءِ، پير وجائي پرين جو.

VII
Sasui.
O mountain, you brought me grief.
I shall tell my friend when we greet.
There was terror at morning time:
In your twists and turns deceit.

Gul Hayat Institute

No boon did you work for me
Losing tracks of my loved one's feet.

ڏونگر ڏوراپو، پهرون چونديس پرين کي،
ته پهڻن پير پٿون ڪيا، تريون چنيم تو،
رحم نه پئي روح ۾، قدر منهنجو ڪو،
ڪنديس واڪا وو، مونسين جبل ٿي جاڙُون ڪيون.

O mountain, first to my friend
Shall I heap up your name with scorn:
How my feet were crushed by the stones,
How my soles to ribbons were torn.
Not a thought for me, not a jot
Of rue in your heart was borne.

ڏونگر، مون مَ ڏُکوءِ، آءٌ اَگِ ڏکوئي آهيان،
ساريان ڪونه سکوءِ، سور گهڻئي سَنپِران.

Gul Hayat Institute

'Tis the mountain that brings me woe.'
This my cry to heaven will soar.
O mountain, torture me not,

I have suffered much before.
No joy do I call to mind:
I remember of grief full store.

ڏونگر ڏکوين، کي دلاسا ڏجن،
گهڻو پڇجي تن کي، جن وڻان هوت وڃن،
تون ڪينءَ سندا تن، پهڻ پير ڏکوئِيين؟

O mountain, on suffering ones
Should solace and help descend,
And largesse of sympathy come
To them who have lost their friend,
Then why, O stone, to their feet
Is it torture you extend?

ڏونگر ڏکويون، تو وٽ اورڻ آئيون،
جي اَڇن ڦوڙائيون، ڏجن دلاسا تن کي.

O mountain, stricken forlorn
Folk come to tell you their woe:
To them who are broken and bruised

Gul Hayat Institute

Should heartening solace flow.

ٻئي ويٺا روُنِ، ڏُکي ڏونگر پاڻ ۾،
ڪنهين کي ڪين چُون، منجهن جو مچ ٻري.

Sayid.

They sit together, together they weep,
Afflicted woman and mountain-steep,
To none telling aught of the flames
That within their hearts are aglow.

ٺيون داستان

مون کي ڇڏ مَ ڇپرين هوتاڻي هن هنڌ،
توسين پونديس پنڌ، ڏينديس باه ڀنڀور کي.

VIII

Sasui.

Mid the crags leave me not in the country of Hot;
With thee, on my feet I shall trudge,
Setting Bhambhor in flames, so little I'd care,

Gul Hayat Institute

The Baluchis miserable drudge.

جيهي جي تيهي، ته ٻانهي ٻاروچن جي،
حجت هوت پنهل سين مون ڪميڻيءَ ڪيهي؟
اَصل آريءَ ڄام جي پلئه آءُ پيئي،
هوءِ جا پائين پير ۾، تنهن آءُ جتيءَ نه جيهي،
وساري ويهي، تن ڪيچين کي ڪينءَ رهان؟

Mean as I am, how can I address
Punhun, my love and my friend?
Completely sunk under Ari's spell
Clutching his garment-end.
I am less, much less, than Baluchis shoes
That they wear upon their feet.
Forgetting the kechis how can I stay
Resting upon the seat?

Gul Hayat Institute

هئي جي نه هئي، ته ٻانهي ٻاروچن جي،
اُن سگ مقابل سسئي سندين ٿي سئي،
هنن تان لڄ لُئي، هِن جو هلڻ هوت ڏي.
Sayid.

A poor, poor thing of little worth,
The Baluchis' veriest slave.
By the tie of the bond that was held to them
Her liberty Sasui gave.

گولي بندي، ڏاه، زر خريد جتن جي،
اَجپڻ عنات چئي، هٿ آرياڻي آه،
سو مون سَڏ سُهاءِ، جئن ٻانهي ڪوٺِينمِ ٻاجھ سين.

A chattel, a servant, a slave, and a thing
With the gold of the camelmen bought.

'Her liberty lies in Ari's hand'
(Let Poet Inayat tell).
Sasui.
If out of their mercy they called me slave
'Twas a name that fitted me well.

Gul Hayat Institute

چوٿون داستان

پرتوو پنهونءَ جو جُهڙَ جئن جهالا ڏي،

آءٌ تنهن آريءَ کي، وٺيو راه رئان گهڻو.

IX

Like a cloud the rays of Punhun shine
But waiting for Ari I weep
Many tears. In surfeit of purest joy
His rays my senses steep.

پرتوو پنهونءَ جو رُڳيائي راحت،
پانيان ڏيهه پوارئون ساڄن لاءِ صحت،
مِٺي مصيبت، آهي آريءَ ڄام جي.

I think of this awesome land as health
Because of my loved one there.
From Ari lord let calamity come,
Still sweetness is everywhere.

Gul Hayat Institute

پنجون داستان

ساريان ٿي سبيل، پُر نقصيرون پاڻ ڏي،
متان مون کي ڇڏئين، آري ڄام اَصيل!

وَرُ وِلهن جا وَسيِلَ، رس رهبر راهﮧ.

X

Many are the faults within me: thus my reckoning, Noble Lord.
Ari, do not leave me. Meet me. In my sorrow hope afford.
Come beside me, Guide, and guide me wandering upon the way.

اَچئو اَچئو چُونِ، وِهُ، ويا ته گهوريا،
سرتين سانگ سُکن سان، مون جئن رَتُ نه رُونِ،
او مَرُ ويئيون هونِ، سانگا تو سور ٿيا.

Girl friends come and coming plague me: 'Rest: for they are lost' they say,

Gul Hayat Institute

'Who set out upon their journey.' Bound to kin by joyful ties
They, unlike me, are not weeping tears of blood from weeping eyes.

Haply they may rest themselves then. I am wed to wealth of woe.

سرتيون سوراتين جي ڪوُ ٿيون پٿرِ پون؟
گھاءُ نه لڳن گھٽ جو، رِيا مان ٿيون رُونِ،
چيتارِئو نه چُونِ، پارَ منهنجي پرين تان.

Why do they on mat of mourning for sad folk prostrate them so?
They are not by wounds afflicted such as touch the inmost heart.
But they make pretence of grieving. With a self-regarding art
Not an anguished cry they utter for my love. O tell, friends, tell.

سرتيون ڪين سگھي ٿئي، ويڙهِي جا وِرِهن،
چت جنهنجو چُورُ ڪيو ڏکوئي ڏکن،
پُڄاڻان پرين، اَديون اَگھي آهيان.

Gul Hayat Institute

Can the girl whose soul's encompassed by the darts of love be well?
Or whose mind Is crushed with sorrows sunken in a sorry plight?
Sisters, love without, I'm sickly.

حقيقت هن حال جي، جي ظاهر ڪريان ذري،
ته لڳي ماٺ مِرن کي ڏونگر پوَن، ڏري،
وڃن وڻ ٻري، اوپر اُپري ڪونه ڪو.

Did I but a jot recite
What my state is, beasts were tongueless,
mountains would asunder go,
Trees would perish in their burning, not a blade of grass would grow.

چهون داستان

ڪَنِهن پَرِ رُئان پرين کي، روئي نه ڄاڻان،
مٿي ڪيو پُٽان، هَنجن هاڻا هٿڙا.

Gul Hayat Institute

XI

How shall I weep for my love then I know not the way to weep.
Lifting and lifting aloft the hands that are soiled with tears?

سچ وسندي تن کي جوش جلايا جي،
طالب جي تحقيق جا نينهن تنهين وٺ ني،
ٽيڏي پسي ٽي، هو تان آهي هڪڙو.

Deserts are smiling land to them who are burnt with love.
Carry thou love to them who are searchers after the truth.
Where there is only One, the squint-eyed woman sees three.

Gul Hayat Institute

پيون ڏيئي ٻن کي، هنج پاسي هيڪ،
وَرُ نه سهي ويڪ، تون ٽيڏي ٽيايون ڪرين.

Away with things that are Two: go to the side of the One.
Thou revellest in deceit, O squint-eyed woman: thy spouse
Sundering cannot abide.

چِنِ توءِ مَ چِن، پاءِ اميري اُن سين،
جي هوءِ اَوڳڻ ڏينئي سسئي، ته تون ڳڻ ڏيئي ڳِنُ،
پُنِيءَ لڳي پِنُ، هِن سونهاري سڱ کي.

With them who would break with thee
Break not but join thyself, like the fold of a garment's hem.
Sasui, harsh though they treat thee, win them with merciful heart.
This bond that is noble and good beg for and, begging, pursue.

Gul Hayat Institute

پهريون داستان

اول آخر آهِ، هلڻ منهنجو هوت ڏي،
پورهيو سندو پورهيتين، والي ڪِيمَ وڃاءِ،
ٿڪيءَ ٿورو لاءِ، جڏن جيئري ملي جت کي.

XII
Be it soon: or late let it be.
I must go to my Friend, I must go.
A heavy work thy handmaiden wrought:
O Master, bring it not thus to nought
But grant this favour to me.
I am weary: let me the camelman see
While the blood in my veins doth flow.

Gul Hayat Institute

چي سِڄهائي سڪ، ته پڻ سڪي سسئي،
پيتائين پنهونءَ کي هڏ نه پڳيس هڪ،
اِن تڙ منجهان تِڪ، ڏني پاڻ اُڃ ٿئي.

Slow melting is yearning's bane;

And verily Sasui yearned.
She was teeped in the depth of Punhun's love.
But her thristing desire she could not move.
Love's water in gulps she did drain
To bring to her only the greater pain
Of the thirst that within her burned.

پاڻي مٿي جهوپڙا، مورکَ اُڃ مرن،
ساهان اوڏو سپرين اچئون تان نه لهن،
دم نه سڃاڻن، دانهون ڪن مُٺَن جان.

The huts by the water stand;
But fools for the want of it die,
My friends are nearer then life to me
But they find me not nor this truth can see,
And complain like a stricken band.

ساجن ڪارڻ سچ، مر قبولي سسئي،
اندر جنهين اڄ، پاڻيءَ اُڃئو اُن کي.

Let Sasui roam through the desert land.
Water hath made them thistier yet
Whose thirst within them doth lie.

ٻيو داستان

پسي ڏونگر ڏاه، جِمَ هلڻ ۾ هيٺي ٿئين،
لانچي لڪ، لطيف چئُي، پٺيءَ ڪيچن ڪاه،
پُڇي پورج سسئُي بلوچاڻي باه،
اِن وڙائتي ور جي آسر هڏ مَ لاه،
اکنئُون اوڏو آه، سو پرين پراهون مَ چئُو.

XIII

Sasui

I have no knowledge of the waste of scrub. Men speak
Of desert stretching far. Come back, my hope, my love,
I weary wandering o'er the waste. Thou spouse of mine,

Gul Hayat Institute

Make me not desolate, nor leave me thus upon the way.

واقف نه وٽڪار جي، پاڻي ڪنيم نه پاءُ،
هڪ جبل جلدايون ڪري، ٻيو تک ڏيکاري تاءُ،
لڳن لڪون لطيف چئي، معذورين مٿاءُ،
اُتي اوڏو آءُ، جت هوت هيڪلي آهيان.

I have no knowledge of the waste of scrub. I drink
No drop of wate. How the hills assail me and the heat
Pours forth its fierceness. (Hot winds blow amain,
The poet says, upon a hapless soul) Come hither, come,
O friend of mine, be with me for I am alone.

Gul Hayat Institute

وڏا وڻ وٽڪار جا، جت نانگ سُڄن نيلا،
اُتي عبداللطيف چئي، ڪيا هيڪلِين حيلا،
جتِ ڪُڙَم نه قبيلا، اُت رهبر رسج راھ ۾.

The waste of scrub hath lofty trees. Folk say therein
The black snakes dwell. Come near me, O thou Guide, come near.
Upon the way no family and no kin can comfort me.

ويچاري وڻڪار، اَڳ نه ڏٺو هو ڪڏهين،
مهر نه هئي ماڻهئين، هو سپ اَنڌوڪار،
جَتُ ڪيائين يار، سورن ڪارڻ سرتيون.

Sayid.
The wretched girl had ne'er before beheld that waste of scrub
No pitying eye of man could see her and the skies were dark.
O sisters, to her own great woe she made the camelman her friend.

Gul Hayat Institute

ٽيون داستان

وري پُڇُ ويڻن کان سندا پنھونءَ پار،
ساڄَنُ سپ چمار، ڏکي ڏورج ڏيل ۾.

XIV

From women folk who sit and rest,
Go, ask thou now of Punhun's ways.
O wretched girl, within thyself
Look for thy loved one all thy days.

ڪونهي اُت ڪوهيار، جت پوري تو پانئيو،
پنڌ مَ ڪر پهاڙن ڏي، وجود ئي وَڻِڪار،
ڏاريان پانئج ڏار، پڇ پريان ڪر پاڻ تون.

He is not where thou thought'st he was,
Fond girl, thy lover from the hills.
Hillward then fare not. Thine own self
The place of barren Wankar fills.

سپيئي ساري سسئي گھر ڪندون تون گھور،
وڃي ڏُورِ مَ ڏور، دران منجھ دوست ٿيو.

Gul Hayat Institute

All strangers think as folk apart.
Ask of thyself where are thy friends.
O Sasui, make careful search
Of all thy house's corner-ends.

دران منجھ دوست ٿيو، موٽي پڇ پاهين،
عبث آڳاهين، وڃيو ڪُوڪين ڪانڌ ڪي.

However far thou journey'st forth
Lo! is thy friend still at thy door!
Return and ask thyself again:
Thy friend is on thy very floor.
'Tis bootless wandering far afield
And crying out thy lord to find.

Gul Hayat Institute

پرگهران پاسو ڪري پڇ پريان ڪر پاڻ،
سو تان توهين ساڻ، جنهن لاءِ جفائون ڪرين.

Avoid the doors of stranger-folk:
But search instead within thy mind.

Thy loved one that thou sufferest for
Of very sooth resides in thee.

وڃين ڇو وڻڪار، هِت نه ڳولين هوت کي؟
لڪو ڪينَ، لطيف چئي، ٻاروچو ٻئي پار،
ٿيءُ سَتي، ٻنڌ سندرو، پِرت پنهونءَ سين پار،
نائي نيڻ نهار، ته تو ۾ ديرو دوستَ جو.

Why go to Wankar, if not here
Thou searchest thy beloved to see?
'Not hidden yonder,' says Latif,
'Is thy Baluch.' Thy merit prove:
Gird up thy loins and so fulfil
Thy promise of thy Punhun's love.
With closed eyes search and see within
Thyself how doth thy love appear.

Gul Hayat Institute

ڪُوڙيون پُڇن ڪيچُ، هوت نه پڇن هِتهِين،
جَن پنهونءَ سين پيچُ، تن پيرين پنڌ وساريو.

False are the womenfolk who ask

For Kech, but not for Punhun here.
But womenfolk whose hearts in his
With bonds of love are intertwined,
Have banished their journeyings
And cast foot-wanderings from their mind.

هلَ هِنئين سين هوت ڏي پيرين پنڌ وسار،
قاصداڻي ڪار، ڪين رساڻي ڪيچ کي.

Go with thine heart towards thy love:
Forget foot-wandering thou didst wend.
It is not like messenger
That thou wilt reach thy journey's end.

هلُ هِنئَين سين هوت ڏي، پيرين ڪر مَ پنڌ،
رائي پُڇ مَ رَند، رڙهه رَوحاني سسئي.

Gul Hayat Institute

Go with thine heart towards thy love.
Cease, Sasui, wanderings of thy feet.
Ask not the sand how lies the path.
To travel soul-fully is meet.

هلُ هِينئين سين هوت ڏي، چپِر چُلُ مَ تون،
منجهان لڏو مون، ڪوهيارو ڪيچ ڏٺي.

Go with thine heart towards thy love
And roam not where the mountains stand.
'Within my heart I found my Lord,
The man of Kech's hilly land.'

هلُ هِينئين سين هوت ڏي، سسئي ڪڙ مَ ساڻ،
جنهن پانيو پاڻ، سي آرياڻيان اوري رهيون.

Go with thine heart towards thy love:
Discard the body's weakly aid.
Thy who their worth of soul did know
By side of loved Ariyani stayed.

Gul Hayat Institute

چوٿون داستان

هيجُ نه هوندو جن، سي ڪئن وندر ويندين،
ويهو وِچ رهن، سهسين سَڏن واريون.

XV

Can girls who yearn not reach the desert scrub?
Nay! They will falter on the way o'ercome
By thousand-fold desire, themselves desire's own soul.

سڏائتي سپ کا، بک نه باسي کاءِ،
جيهيءَ تيهيءَ ذات جي جنبش کانهي جاءِ،
مون سين هلي سا، جا جيءُ مٿو ئي نه کري.

Not one will suffer hunger. Such poor folk
Are stopped of progress. But let her proceed
Who doth not reck of putting life to risk.

Gul Hayat Institute

سکن واري سَڏ، متان کا مون سين کري،
اندر جنهين اڏَ، ڏونگر سي ڏوريندين.

No lover of soft ease may come with me.

But those whose inward souls are racked with pain
May search with me throughout the mountain land.

وريتيون ورو، آءٌ نه ورندي ور ري،
جاڏي هِن جبل جو تانگهينديس ترو،
جتن ساڻ ذرو، مون کي نِينهنُ نبيرڻُ نه ٿيو.

Ye who have husbands, turn ye back. Return
I shall not, if my spouse be not with me.
I'll drain the dregs of searching fearsome hills.
I'd little loving with the camelmen.

وجو سڀ وري، آئِين جي ورن واريون،
ڦوڙائي فراق جي سُجي ڳالهه ڳري،
ٻنيان جن بري، ڏونگر سي ڏوريندين.

Return, all ye with husbands, Parting's rift
Is said to frighten. If love's fire within

Gul Hayat Institute

Heart's portal burns for women, women will
O'er hillside wander and o'er mountain roam.

تو جو ٻول ٻروچ، ويهي ڪيو وٽڪار ۾،
سو ئي پارج هوت، مون مُٺيءَ معذورِ سين.

That promise thou didst make on Windar
once
Fulfil for me, Baroch, my friend, who am
Dead, hepless.

پهرين تون پاريج، پارڻ پوءِ پنهل تي،
ٻولَ مَ وساريج، هو جو ڪَيئي هوت سين.

Yet must Sasui herself.
First keep her promise, then must Punhun
his.

Gul Hayat Institute

Forget not then the trysting made with Hot.

سٽي ٻولَ سندان، جم سمهين سسئي،
ڪنديءَ ڪهُ ڪيٽان، جسي اُن اورانگهيا.

The words thy spoke thu heardest. Slumber not.
How wilt thou treat the hills the wanderers passed?

چُڪَس سڀ چئي ماڻهو شهر ڀنڀور جا،
سا موٽي ڪئن مُئي، جنهنجو جانب جت وٺي ويا.

In Bhambhor townsmen held much argument.
Can she come back, the lifeless one whose love
The camelmen abducted?

موٽي مران مَ ماءُ، موٽڻ ڪان اڳي مران،
لُڇي لالن لاءِ، شال ڀونديس آءٌ ڀير تي.

Gul Hayat Institute

Mother mine,
Oh may I not return and die, but die.

Before returning. Suffering torment for my love
I may perchance then stumble on his footsteps there.

پنجون داستان

جيئڻ لَئي جيڏيون مون کي ڏنا ڏيرن ڏُک،
پگَيس جان پنهور کان تان سور مڙيئي سُک،
لٿي مون تان لُک، پنهون ٿيس پاڙهين.

XVI

O girls, my friends, within my days I've suffered from my husband's kin.
But when I fled from Bhambhor, lo! My grief was changed into joy.
From me was woe's dark curtain drawn and I mine own loved one became.
Sasui's female grace is fled: and she herself is Punhun now.

Gul Hayat Institute

ويئي سونهن سسئيءَ جي، پنهون ٿيس ياڻ،
سيني جي سيد چئي، آهي اُت اُماڻ،
ڀنڀور جا ياڻ، آڏا عجيبن کي.

In such like oneness, saith the Sayid,
protection is for lovers found.
The shelter of Bhambhor's abode for loving
hearts is near at hand.

ڪافئُون ڪاهينديس، موٽان ڪر مهڻو،
ٻانهي ٻاروچن جي، سڱ نه ساهينديس،
’اَلفِراقُ اَشَدَ مِنَ الَموتِ‘ هتي نه هونديس،
آس نه لاهينديس، جيئري جتُ ڏسي مران!

I'll struggle on across the hills. If I return,
'twill be my shame.
I am but the Baluch's slave. I shall not claim
the marriage tie.
To separate is worse then death. I shall not
here myself remain.

Gul Hayat Institute

Hope I'll not yield. Alive may I behold the camelman and die.

جيئڻ جت ڏاران، معذور جو مس ٿئي،
چانگن سر چڙهي ويا ساٿي سوارا،
اَڪيون اوتارا، پسيو روئن پنهونءَ جا.

Tis not in things that I, poor wretch, without the camelman should live:
And his companions are gone, thy climbed on camels, rode away.
Where Punhun halted on his road, mine eyes weep tears to see the place.

هوت تنهنجي هنج ۾ پڇين ڪوه پَهي؟
’وَفي اَنفسَڪم اَفَلا تُبصِرُونُ‘ سوجهي ڪر سهي،
ڪڏهِ ڪانه وهي، هوتُ ڳولَڻُ هٿ تي.

'Thy love is in thy lap': then why from travelers dost thou make thy quest?

Gul Hayat Institute

'Thy love's within thee! Seest thou not'? This saying ponder well and know.
She never sought the public place to ask where her loved one might be.

هوت تنهنجي هنج ۾، پڇين ڪوه پرياڻ؟
’ونَحنُ اَقربُ اِليہ مِن حَبل الَورِيد‘ تُنهنجو توهي ساڻ،
پنهنجو آهي پاڻ، آڏو عجيبن ڪي.

'Thy love is in thy lap': why askest thou like this for sign of him?
'Nearer than vein of neck is he.' Thine own is with thy very self.
For self is bound with self indeed: to those in love true self is near.

اَديون آءٌ اَڇاڻ، مون سگّ سڃاڻي نه ڪيو،
هوند نه سٿيم هيتري ڪوهياري جي ڪاڻ،
رتيءَ جي رهاڻ، جيءُ آڙايم جت سين.

Gul Hayat Institute

O sisters, such I did not know. Unwitting marriage-tie I bound;
Else less, assuredly, had been the suffering that the Hillman caused.
For tawdry pleasure I entwined my life within the camelman's.

ڇهون داستان

ڏُکا ڏُونگر ڄامَ، مَ ڪر معذورن تي،
توتي لڄ، لطيف چئي، آهي سندي عام،
مارِ مَ چئي معذور کي وَهيان ڪانڌ ڪلامَ،
پرچج پيادن سين اَلله لڳِ علام،
ڏمَر ڏونگر ڄامَ، ڪِجن پاڻ شريڪ سين.

XVII

Sasui.
O tyrant Mountain, heap no dread on hapless girls.
Sayid.
The world respects thee, Sasui, saith Latif.

Gul Hayat Institute

Sasui.

My powerful lord, kill not thy wretch with holy words.
For God, All-Knower, be at peace with wanderers.
Leave her not lonely, Hot, who through thee won a boon.

ڪيهي ڪلفت تنهن سين جا گولي اهنجي گامَ،
ورج تون وريام، مون ۾ پهچ ناه ڪا.

O tyrant Mountain, gainst thine equals work thy dread.
Why dost thou deal thus harshly with thine hamlet's slave?
Come back, my hero, for in me no strength resides.

پير پٿائِين ڪئنرا ڏونگر مٿي ڏي،
ڦٽيا ڦڙ فقير جا سِيرون ٿيئڙا سي،
جِهڙي تِهڙي دل سين پُري پنهونءَ ڏي،

Gul Hayat Institute

وجي مانَ وري، پانهيءَ پنڌڙُ جنهن سين.

Set foot on mountain; softer be thy foot than silk.
Sayid.
Sad though her plight, towards her Punhun went the slave.
So go she: and return with him with whom she's bound.

ستون داستان

وندُرِ جي وڃن، سي مر ٻڌن سندرا،
ٻيون ڪوهُ ٻڌن، چوڙي جي ڇڏينديون؟

XVIII
Who go to Windar, le them gird their loins.
But why should thy, their girdles who unbind?

ويٺي وَر نه پون، ستي ملن نه سپرين،

Gul Hayat Institute

سي مَرُ ويٺيون رُون، جن مسافر سپرين.

It is not while we sit, our loved ones come.
Well may they weep whose loved ones
wander far.

لُڇي، ڪين ڪُڇي، اَٿي منڌ اَندوھ ۾،
پر ۾ پير پڇي، لالن جو، لطيف چئي.

Sasui suffers torture, gnawed with grief
No word she uttereth: but secretly
She seeks for trace of her well-beloved.

ٻريائي ته ٻار، ڦوڪِ ته لڳي اَنبرين،
هتي جي هئڻ جُون، وٺون سپ وسار،
سموري سرڪار، نيئي رکج ناه ۾.

Gul Hayat Institute

If love's fire is a-kindling, kindle it
And fan it till its flames shall reach the skies.
Forget the very stuff existence is;
In non-existence place it all away.

اَٺون داستان

اَڏَرَ، نِڌَرَ، اَپري، اَسونهين آهيان،
لُڙڪَ، لعل لطيف چئي، ور لئيءِ وهايان،
هيجان هنجون حَبِ ۾ هوتن لَيءِ هاريان،
جانب ضعيفيءَ سين پنهل پهايان،
پيهان پچايان، جي مان نيو پاڻ سين.

XIX

Sasui

Strenghtless, feeble, weak, without a guide.
I shed tears for my husband. From mine heart
I pour love's tears forth. Yet thought weak I be
I strive to make my peace with Punhun. Love,
I'll grind the corn and bake it: only thou
But take me with thee so I be with thee.

Gul Hayat Institute

اَچي عِزرائيل سُتي جاڳائي سسئي،
ٿي ڀوڙائي دليلَ ته پنهونءَ ماڻهو موڪليو.

Sayid.
When Azrad came and woke the sleeping girl,
Sasui fancied Punhun sent this man.

مُنڪِرَ ۽ نَڪيرِ کي جڏهين ڏٺائين،
اڳيان اُٺي اُن کي پنهل پڇيائين،
چي ادا، اِئائين، ڪو ويو ساٿ سڄڻ جو؟

When Munkar and Nakir she saw, she asked
For news of Punhun thus: 'Oh brothers, say,
Did any party of my friends pass by from here?'

Gul Hayat Institute

نائون داستان

ويٺيس وک نه اُپڙي، تون آرياڻي آءُ،
چڪيءَ تو سين چاءُ، پاسي پر پيئي رڙهي.

XX

She sate her down: no step could she advance;
She cried come, Ariyani: worn am I
And deep in love with thee. Towards thy side
I creep.

هيڪلائي هاڻ، پوريندِيس پنهونءَ ڏي
ڪنديس ڪوهيارل سين رُچي روح رهاڻ،
رُلي چُلي چپرين ڪنهن پر لاهينديس ڪاڻ،
آهيان گهٽو اَڇاڻ، سُور پِريان جا ساڻ مون.

Where Punhun is, I'll go alone,
Glad in my hillsman I'll delight my heart.
O'er mountain wandering, wandering, somehow thus
I'll find my need assuaged. Oh, fool am I!

Gul Hayat Institute

دوست ڏنائين دل سين، ورچي تان نه وهي،
لانچي لڪ لطيف چئي، پهڻن منجھ پهي،
سندي نينهن نِهي، ڪئي سرفراز سسئي.

With me abides the pain that comes of friends.
Her heart discerned her lov'd one. Overborne
Not thus she rested. Nay, so saith Latif,
She scorns the pass and enters stony gorge.
The lovestruck Sasui to honour rose.

ڏهون داستان

آءُ اوراهون سپرين، وڃَ مَ اَڳاهون،
ٿڪيءَ ڪڏي ٿرن ۾ ٻاڪاريو ٻاهون،
درد جون دانهون، مون ماريندين، موٽُ تون.

XXI
'Come near, Beloved, go not far away.'
Outworn she raised aloft her arms and cried

Gul Hayat Institute

Amidst the desert waste: 'My cries of grief,
Will kill me, Loved One, come thou back to me.

آءُ اوراهون سپرين، پري وڃ مَ پِيءُ،
موٽُ، مرندين ڇپرين، تون جيارو جِيءُ،
هوت مَ ڇڏج هيءُ، پنهون، پيادي پنڌ ۾.

Come near, Beloved, go not far away.
Return. Mid mountains, Giver of Life, I die.
O Punhun, Friend of mine, desert me not
While forward on my feet I make my way

مَچُڻ وَرَ، وِسارئين، آري لڳِ اَللهَ!
توکي ساريو ساهه، اُڪنديو آهون ڪري.

O Ari, Husband, for the sake of God
Forget not me. My living core remembers
In heaving sighs.

سنڌيون سور ڪرينِ، هڏُ پڻ ڪڙهي هوت ليءِ،

پِرين جي پاڙُ ڏنا، سي ستي سک نه ڏين،
جي ماڻهن کي مارِين، تن سورن کي سڏ ڪريان.

My joints are paining and
My bones a-boil for my beloved Friend.
In very sleep indeed love's pain no rest
Vouchsafes. I summon pains that murder men.'

منڌ نه منجهان تَنِ، پِسي لڪ لڏينِ جي،
جا پَرِ ڪاهوڙِيَنِ، سا پر سِکي سسئي.

Not such is Sasui as tremble they
Who see the pass. For she hath learnt the way
That is betrodden of Khahoris feet.

Gul Hayat Institute

سُر ديسي

پهريون داستان

مُنيس جَهلِ مَهارَ، ڪُنيسِ ڪاهِ مَ ڪَرهو،
مون نماڻيءَ جي نِجُهري پيرو ڪَجِ پَتار،
ساجَنَ ٿُهان ڌار، ڏٺم ڏينهن قيام جو.

XXII

Misfortune slays me. Seize the reins. Alack!
Drive not the camel off. Come, visit me
Lowly within mine hut, O Husband, Friend.
Without thee I have seen the judgment day.

ڏاگهن ڏيرن، ڏونگرن تنهي ڏنم ڏک،
سي سڀ پانيم سُکَ، هيڪاند ڪارڻ هوت جي.

Bad hap they brought me, camels, spouse's
kin
And hills. Yet joy I counted them in hope
I'd join my love.

اَڳڻ مٿي اوپرا جڏهن ڏاگها ڏٺئي ڏينهن،
وٺي سَڙَڪ سسئي هوند وِهُ وِهاڻيءَ سينءَ،

چوٿيءَ سين چانگن کي جڙِ زنجيرن جينءَ،
ته هوت تنهنجو هينءَ، پنهون نئائون نه پاڻ سين.

When, Sasui, during day
Thou sawest alien beasts within the yard
Thou should'st have held them till the evening time.
With chains of thy head's hair hadst thou them bound,
They had not filched Punhun thy love away.

اَڱڻ مٿي اوپرا جڏهن ڏٺئي توڏا،
ونگي نه وارن سين تن گورن جا گوڏا،
لڪن جا لوڏا، هوند نه سٺئي سسئي.

Thou sawest alien beasts within the yard:
With thy head's hair thou didst not fasten them,
Oh why? Thou wouldst not then have undergone
The grievous torture of the mountain-pass.

Gul Hayat Institute

اڳي اُٺ رڙن، مون پيري ماٺ ٿي،
پلاڻيندي پاڙ ۾ ڪڇيو ڪين ڪنن،
ڪا جا مام مٺن، هِن پِڙ هئي هُن سين.

The camels used to grunt. But this one time
For me was nought but silence: not a word
The drivers uttered saddling up the beasts
To drive them off, some seret bargain made,
This man with that. No! No! not wicked
were

مٺان جيءُ جتن، گهوريو گهوري سسئي،
پازي جي پنهل جا ڪارون ڪري تن،
ڪيچِ متان ڪا ڪن، بيشُڪري ڀنڀور جي.

Sayid.

Yielding her life to camelmen, to Punhun's
hinds called Sasui,
Lest any man in Kech should treat her
Bhambhor town ungratefully.

Gul Hayat Institute

ڏھون داستان

واڪو هَڏِ مَ لاھ، ڪرِ سَڏُن مٿي سڏڙا،
متان تنهنجي ڪاءِ، سگِر ۾ سار ٿئي!

XLIII

Cease not calling. Utter cries on cries
Lest memory of thee fade
Amongst the camelcade.

وهين ۾ ويلا ڪرين، پڇين ٿي پانڌي،
هاري هيڪاندي، ڪنهن پر ٿينديئءَ هوت سين.

Thou sittest idling! Dost thou ask thus wise;
'What of the travelers? Whither journey made?
Oh! By what way aright wilt thou with Hot unite?

وهين ۾ ويلا ڪرين، اِيءَ نه اُڪنڊ آه،

Gul Hayat Institute

سي لاڳاپا سڀ لاهِ، اوريان اُپارين جي.

Thou sittest idling? Such is not love's way.
Break all the bonds that tied
Thee fast to Bhambhor side.

پاڙي ناه پروڙ، ته ڪا رات رنجائي گذري،
ٻانڀڻ ٻروچن جي گهائي وڌي گهورَ،
هڪ سسئي ٻيا سُور، ويا پٺيندا پاڙ ۾.

The neighbours know not sad night turned to day.
By thought of the Baluchis tried.
The Brahman girl a wound of grievous sorrow found.
Here Sasui was: there sorrows were. The two
Went off together mourning.

Gul Hayat Institute

تان ڪا ڪِجو ور، ڪميڻيءَ تي ڪيچيا،
آءٌ اوهان جي آهيان بندي بي ٿَمر،
اَچي ڪوهيارل ڪَرِ، دلاسو دلگير کي.

O men Kech. Returning
Come somehow to this wretch whom woes subdue.
I am your slave without the food of earning.
To me sad stricken, come, hillsman, bring comfort home.'

چا جي ڏنگا ڏير، منهنجو ڏِينهن ڏنگو مَ ٿئي،
اُٺن ۽ اوٺيئڙن جي چا وهيڙو ويرَ؟
هِي ڪميني ڪير، جا اَمُرَ کي اَڏي ٿري؟

My husband's kin. But only let my fate
Be fair. What evil lies in camelkind
And keepers? O what luckless girl is she
Who finds herself athwart the will of God?

Gul Hayat Institute

ڏُريائين ڏاريان، مِٺ مٺيءَ جا نه ٿيا،
مدي ڏيرن من ۾، آءٌ ڪليو ڪيڪاريان،
صبح جان ساريان، ته اُٺ نه اُوٺارن ۾.

The camelmen were strangers from the start,
No friends of wretched me. My husband's kin
Bore me ill-will. I smiled and welcomed them.
By morning's tally camels none I found

جَتَنُ ڪَج جتنِ جو آيا ڪ اِيندا،
وٺي پنهون پاڙسين وٺان تو ويندا،
دم نه دميندا، سڌاريندا ساٿيھ ڏي.

Where camels rest. Ware camelmen: thy're come
Or coming. Punhun they will take away.
Breathing no breath, and set their course for home.

Gul Hayat Institute

پيو داستان

اَلله ڪارڻ اوٺيا ڪرها مَ ڪاهيو؟
جانبَ جڏي جيءَ جو اَڳانديو آهيو،

لاڳاپو لاهيو، متان منهنجو سپرين.

XXIII

Sasui.

Drive not he camels off for Allah's sake,
O camelmen,. Ye friends adored, sustain
This bruised heart. Burst not my loved one's bond.

اَلله ڪارڻ اوٺيا ليڙا نِيو مَ لُر،
نيئو نماڻي پاڻسين، ٻانهي جهلي ٻُرَ،
مون کي ماري منجهه ٿي سندي هوتن هُرَ،
ڪچو لايان ڪُرَ، ڪيچان اوري جي وران.

Drive not the camels off for Allah's sake
In haste, O drivers. Take thy slave beside.
Let her clutch the camel's hair. Love's memory
Effects the ruin of my soul within.
In deep dishonour shall I plunge my race
If from the men of Kech I turn aside.

Gul Hayat Institute

بره مٿايس بَرُ، نه ته سُکي ڪيرَ سڏون ڪري،
گهٽو ڏوريائين ڏک سين ڏيرن ليءِ ڏونگرُ،
شل وري آيس ور، سفَر مئيءَ جا ساب پيا!

Sayid.
Love set her wandering 'er the desert waste.
What else fills happy girl with such desires?
In grief for husband's kindred midst the hills
She did much journeying. Had her spouse returned,
Her luckless journeyings would have found her grace.

ٿيون داستان

Gul Hayat Institute

پرٿن جي پاڙي، جاڙ گذاريم جيڏيون،
جنهين مون کي ماريو سُورن سين ساڙي،
اِرادي آڻي، سانگين سين سگ ڪيو.

XXIV

Ah womenfolk! Beside the washerman in vain
My time I spent, which hap hath me undone.
Burning me up with griefs. Heaven willed that I
Contract a marriage bond with passing folk.

چوري ندوري نڪو مائٺ منڌ جو،
سوين هلن ساٿ سين ڪمِي ۽ ڪوري،
آءٌ پڻ اُن مان آهيان لنگهي ۽ لوري،
تون لنگھائين، لطيف چئي، ٿرن جا ٿوري،
آهيان اَزوري، تنهنجي ترهي مَنَ لنگهيا!

A woman luckless, left without her kin!
In hundreds with the caravans there go
Workmen and weavers: yet this beggar me,
Creature of little worth, (so sings Latif),
God, bring me past the Thoris, watering place.
I have no strength: on thy bark let me cross.

Gul Hayat Institute

چوٿون داستان

سمر جنهين نه ساڻ، هوت حماتي تن جو،
ڪري چيچ چپر ۾ پنهون اِيندو پاڻ،
ٿيندي روح رهاڻ، لحظي منجھ لطيف چئي.

XXV

Sayid.

The Friend helps them whose panniers are not full.
In happy throng hillmidst will Punhun come
And in a twinkling gladdened the soul will be
Thus saith Latif.

جبل سُڃن جال، اَڏا آريچن ڪي،
هاڙهي ڏي هٿ ڪنيو چَپَر مِڙان چال،
ڪيچي وئڙا ڪالھ، آءٌ اَڄ ٿي ڏونگر ڏوريان.

Sasui.

Full many hills, men say,

Gul Hayat Institute

Stand where Arichas are. T'wards Harho's hill
Lifting my hands, let me the mountains join.
'Twas yesterday the Kechis went. Today
I roam the hills counting.

چپر چَمَرُ پانيان ڪانپو ۽ ڪارو،
پَبُ وجهنديس پٺ تي صبح سوارو،
وڃڻ مون وارو، ڪين وهنديس وچ ۾.

As thy were clouds,
Kambho and Karo hills. The hill of Pubb
By early morning I shall leave behind.
Now must I go: nor shall I rest between.

پنجون داستان

Gul Hayat Institute

ڪرڙا ڏونگر، ڪَہ گهٽي، ٻي واٽن تي واري،
اَڏا لڪ، لطيف چئي، ٻيا بر سُڃن باري،
جا منزلن ماري، سا قادر ڪيچ رسائين.

XXVI

Sayid.

The hills are harsh, the dust is great;
The paths are all o'erlaid with sand.
The passes hinder, saith Latif,
And fierce, they say, the deserts stand.
Her, worn by journey stages, Lord,
Bring safe within the Kechis land.

سِڪي جان ستياسِ، تان سڪ سمهڻ نه ڏئي،
جاڳي ستيس جن لَيءِ، سي آيا تان نه اُٿياس،
پينر آءُ پُلياس، نه ته سِڪ سُمهڻ چا لڳي.

Sasui.

By love o'ercome I fell asleep.
Love brought no respite to my frame.
I sank to slumber keeping watch
For those I loved. But when they came
I woke not, sisters. I was wrong
To make of love and sleep the same.

Gul Hayat Institute

ماڻڪ مِٺ سندوم، اُنداھيءَ ۾ سوجھرو،
حشر ويل حساب ۾ ڇڏي نه ويندوم،
ساريو سڏ ڪندوم، ڪوھيارو ڪيچ ڌڻي.

He is a jewel, this my kin:
In darkness he is as the light.
When on the reckoning day they count
He will not let me from his sight.
He'll call me and remember me,
My hills man, Lord of Kech-land's right.

ڇھون داستان

پنھونءَ سين پرت جو ڪو جو پيچ پيوم،
پنپي ھن پنپور ۾ وِھڻ وه ٿيوم،
متيون موٺڻ سنديون ڪاڪيون ڪيمِ ڏيومِ،
سرتيون ساھُ سَندوم، ٿيو حوالي ھوت جي.

XXVII

So much with Punhun is my love entwined,

Gul Hayat Institute

To live in beauteous Bhambhor is for me
As poison. Urge no coming back, mine
aunts.
My life, O friends, is given in trust to Hot.

ڪو مُنهن ڪُٺَل آئيو، ناه ويچاريءَ وَسُ،
هوت تنهنجي هٿ ري گوليءَ ٿئي نه گَسُ،
ڏي ڏکيءَ کي ڏَسُ، ته موڙهي ڪو منهن ٿئي.

The stricken one some indication had.
The wretched girl is strength less; nor can
slave
Without thy hand, Hot, follow any path.
Show her some sign her muddled sense may
grasp.

ڪڏهن تان پاڄه پَئِي، ساجن مُنجُ سلام،
سڪ تنهنجي سپرين ڪيو تَنُ تمامُ،
هٿين هاج وِهُ ٿي، نيٽين ننڊ حرامُ،
آءٌ دوست نه سهان دامُ، تون وِندر ٿو ويلا ڪرين.
Sometime in mercy speak me fair, Belov'd

My love for me my body hath undone.
Hands' work is poison, sleep to eyes forbid.
I cannot wait an instant, Friend, whilst thou
In Windar taste the joys of happiness.

جڏهن پنيءِ باس، چپر هوت پنهونءَ جي،
اَديون آريچن جا وڻن مڪا واس،
آيَل پُني آس، ڪامل آيو ڪيچ ۾.

When to the hills there Punhun's fragrance came
The trees breathed forth Arichas' redolence.
The wishes, mother, of my heart come true.
There hath arrived in Kech the Perfect One.

Gul Hayat Institute

سُر معذوري

پهريون داستان

هلندن هوت پنهونءَ ڏي، ڪجن ڪي ڪوٺيون،
پاهَڻُ تنهين پَٽُ ٿئي، جي لالن لَيءِ لوٺيون،
سپ سهيليون سڪ تي چُنجون ۽ چوٺيون،
ٻانڀڻِ ٿي ٻُوٺيون، ته ڪِينَئي ڪُتا ڪيچ جا.

XXVIII

Sayid.

Those girls are false who tired while journeying
Towards the Friend, the Punhun whom they loved.
But they who suffered trouble for their love
Find stone as soft as silk: and happy are
All they who're bruised and broken in the quest.
O Brahman girl, let flesh be cut as meat
The Kech dogs raven and devour what's cut.

Gul Hayat Institute

سپ ننگيون ٿي نڪرو، پڙهڻ چڙهي پوءِ،
مهند مڙنئان هوءِ، ڪهي جا ڪين ڪٽي.

All girls, go naked: put no clothing on.
Lo: first of all the throng is she who ploughs
Her way light-handed.

وَصُلَ تنهن وڃائيو سِينڌِ سرمي سِيئن،
سا لُوڻي ليلان جيئن، مَٽيون جنهن مِڻُ ڪيو.

Who bedecked yourself
With neat hair-parting ruined union's joy.
She who like Lilan loved the jewel's appeal
Was scorched with burning.

هورِنِ هاڙهو لنگهيو، ڳوريون پاسي ڳوٺَ،
ڪيچ تنهين کي ڪوٺ، ڪِين جنهين جي ڪڇ ۾.

They who nothing bore
Crossed Harho's hill, and seeking love they came
Beside the village of their heart's desire.
Kech sent its summoning call to them who went

But carried nothing underneath their arms.

پيو داستان

پائي حال هلي ويا، ڪنهن کي سُور سَلان؟
ڪنيو لڄ لطيف چئي، لڪن منجھ لُڇان،
پانڌي ڪيرُ، پُڇان، وِهان تان وس پيو.

XXIX

My bosom friends have gone away:
To whom shall I my sorrow tell?
With shame as burden (saith Latif)
I roam amongst the passes. Who
A traveller is for me to ask?
Let me sit down that there may come
Into mine hand what I desire.

Gul Hayat Institute

ڪنڌا مون پيرن ۾ توڙي لڪ لڳن،
آڱر اَڱوٺي نه مِڙي، ڇپون پير ڇِنَنِ،
ته به ويندي ڏانهن پِرين، جُتي ذات نه پائيان.

Le thorns in thousands pierce my feet:
Let big with little toe not join:
Let feet be torn upon the rocks.
Nay: when I go towards my love
I'll put on no such thing as shoe.

جتيون سي پائينديون، جنهين پير پرين،
لاٿيون سپ پرين، سسئيءَ سپيرِن کي.

They'll put on shoes who count their feet
As they would friends. For her love's sake
Sasui put her shoes away.

ٿيون داستان

مري جي ته ماڻئَين جانيءَ جو جمال،
ٿِئَين هوند حلال، جي پَندِ اِهائي پارئين.

Gul Hayat Institute

XXX
By dying live that thou mayst feel
The beauty of Beloved. Thou

Wilt surely do the righteous thing
If thou wilt follow this advice.

مر ته موچاري ٿِئين، ويهي جيءُ مَ جوءِ،
منڌ مرڻان پوءِ، پهچندينءَ پنهون کي.

Die, that thou prosper. Sit not down,
O woman, live and after death
Thou wilt unto thy Punhun come.

مرڻا اَڳي جي مُئا، سي مري نه ٿيا مات،
هوندا سي حيات، جيَئڻا اڳي جي جيا.

They who so died before their death
By death are not in death subdued.
Assuredly they live who lived
Before their life of living was.

جِئيَڻان اَڳي جي جيا، جڳ جڳ سي جِيَئن،
موتي ڪِينَ مرن، مرڻا اڳي جي مُئا.

Gul Hayat Institute

Who lived before their living was
From age to age will live for aye.
They will not die again who died
Before the dying came to them.

پر ۾ پڇي پِرين کي مري نه ڄاتوءِ،
’موتُؤ‘ منڌ نه سوءِ، ڪَنڌُ ڪڄاڙئان ڪاٽئين.

Thou didst not know thy death was there,
In quiet questing for thy love.
Thou didst not hear, O woman, this:
'Die: why dost thou behead thyself?'

چوٿون داستان

هٿين، پيرين، مونڙين، هلج ساڻ هِنئَين،
عشق آريءَ ڄام جو جٺن نباهي نِئين،
جان جان ٿي جٺين، تان پاڙج ڪوم پنهونءَ سين.

XXXI
Sayid.

Gul Hayat Institute

Use feet and hands and knees, go on:
Go forward earnestly that thou
Bring to its crown Lord Ari's love.
As long as life lasts, let none else
The equal of thy Punhun be.

هٿين، پيرين، مونڙين، ڪهج پر ڪپار،
متان چوري! چڙهئين پرين جي پچار،
توکي سند سسئي سَنَدَي لنؤ لغار،
هُجنِ هوت هزار، ته به پاڙج ڪوم پنهونءَ سين.

Use feet and hands and knees, trudge on
With all the strength thine head command.
Fond girl to give up news of him
Thou lovest! For the spark of love,
O Sasui, is thy passport's aid.
Let there be Hots in thousands, yet
Make none of them thy Punhun's peer.

ڏڪيءَ ڏورڻ پاڻ تي ويچاريءَ وڌو،
ڏيلُ جنهن جو ڏک سينَ سپوئي سڌو،

هئڙُسِ اَڳ لِڏو، پوءِ ٿي ڪري پنڌڙا.

The wretched girl laid on herself
The task of searching for her love.
Her body which with anguish sore
Was tortured, suffered pains of fire.
Her fate, foredoomed ere that, was writ.
So later came the trudgings-on.

پنڌ نه پنڌن جيترو، ڪئن سُڄندي ڪِيہَ،
جيڪر ڪريان رِيہ، پر چوندا مُنڌ چري ٿي.

Great was the distance: could a shriek
Be heard across it?
Sasui
If I cry
The folk will say that I am mad.

چونم مَرُ چري ٿي، پر جي سڌ سُڻِينِ،
مر مون کي ڏين، ماڻهو اَچيو مهڻا.

Gul Hayat Institute

Well, let them say it; if they hear,
They only heart the cry I raise.
Yes, let them come and give reproach.

ماڻهو ڏيئي مهڻا مون کي ڪندا ڪوه؟
جي چوڙيُمِ چوهُ، ته پڻون ٿينديس پير تي.

What will reproaches do to me?
If I speed onwards I shall be
In pieces broken when I fare
Upon the tracks my love has made.

پنجون داستان

جَهلي تان نه رهان ڏاران پسڻ پرينءَ جي،
اَپر عاجز آهيان، لالُن جان نه لهان،
فردا مون ڦٽي ڪي، وعدي ڏي نه وَهان،
صباح سِين نه سهان، خواه مِڙين خواه مارئين.

XXXII

Sasui.

Gul Hayat Institute

Restrain myself howe'er I try,
I cannot stay unless I see
Beloved's face. Unbounded grief
Without my love assaileth me.
Avaunt, tomorrow: I'll not bide
By promise that tomorrow tells.
I cannot wait tomorrow's day:
Or meet me, love, or kill me, else.

جيڪي ميڙِ مُٺيءَ کي، جيڪي سي مار،
ڏکيءَ کي ڏيکار، هيڪر هوت اَکين سين.

Bring union to a wretched girl,
Or kill her: only show her eyes
The Friend she loves.

Gul Hayat Institute

ڏکي ڏک وسار، سيج ڦٽي ڪر سسئي،
پڻين پير نهار، ته آرياڻي اُٺان لهين.

Sayid.
Sad soul, dismiss

Thy sorrow from thy memories.
Away with thy luxurious couch,
O Sasui girl. Out o'er the ground
Seek, to the finding, Ari's feet.

ڏکيءَ سنديون ڏونگرِين پسو پٿون پُون،
مئي پچاڙا منڌ کي روجھ رڇن ۾ رُون،
پُٽان اِنهين چُون، ته مئيءَ اَسان کي ماريو.

Lo! Curses fall on hills around,
The curses of the hapless one.
When she is dead, the deserts through,
The deer with constant wailings say:
'She who is dead hath killed us too.'

ڏکيءَ توءِ ڏُڪار، توڙي وَسن مينهڙا،
صاحب هٿ سُڪار، وس آهن هَٿڙا.

Afflicted one, thy famine stays
Though there may fall the showering rain.
The Lord hath plenty in his hands.

Gul Hayat Institute

In raising hands to Him there's gain.

چهون داستان

آءٌ نه گڏي پرينءَ کي، سهسين سج ويا،
هلڻ وير هئان، ڏيکي شال دم ڏيان!

XXXIII

Sasui.

I did not meet my love although
An hundred suns to setting sped
O let me yield my life when I
Have seen him, hence my journey made.

آءٌ نه گڏي پرين کي، تون ٿو لهين سِج،
آءٌ جي ڏيئين سنهيا سي نيئي پريان ڏج،
وجي ڪيچ چئج، ته ويچاري واٽَ مُئي.

I have not met my love but thou
Art sinking to thy rest, O Sun.
The messages I give thee, take

And tell to my beloved one.
To Kech go, say: 'The sad one died
Upon the path.'

آءٌ نه ڳڏي پرينءَ کي مٺان آيو موت،
جيڪس ٿينديس فوت، فنا هن فراق ۾.

'Twas not for me
To meet my love: death supervened
I'll die, be nothing utterly
In separation from my love.

وِلاڙيو وڻين چڙهي، ڳِجهنِ ٿِيندي ڳاه،
سسئي سوريءَ چاڙهيو پِريان لاءِ پساه،
هُو مِرون، هيءُ ماه، ڪِين ڪمينيءَ رکيو.

Sayid.
She will become the vultures' food,
Upon the trees, for all her speed.
For her love's sake Sasui stood
Her life upon the gallows tree.

Gul Hayat Institute

There wild beasts are: her flesh is here.
She kept back nought, the wretched one.

رُڃن ۾ رڙ ٿي، ڪَرَ ڪُرڪي ڪُونج،
نعرو منجھ نڪُونجَھ، اِيءَ تان اَهَ عشق جي.

Within the wastes a cry comes sheer;
And mournful sound of wailing crane.
A shriek within the eddy rings:
It is the cry of lover's pain.

سر حسيني

پهريون داستان

Gul Hayat Institute

اُلهي سج اَوير ڪِي، ڏٺائين ڏونگر،
سسئيءَ کي، سيد چئي، سورن جو ٿمر،
ڪنل رکيو ڪَرُ، ويچاريءَ وٽڪار تي.

XXXIV

Sayid.

With set of sun the leteness came:
On mountain fell her gaze.
With sorrows she was furnished;
On Wankar's block she laid her head,
Victim of evil days.

اُلهي سج اوير، مَ ڪر معذورينِ تي،
پسي مران پير، ڏُونگرِ، ٻاروچن جا!

Sasui.

Sink not, O sun, nor make it late
For those o'ercome with woe.
Hill, if I see Baluchi tracks,
No matter if life go.

Gul Hayat Institute

ويو ٻاروچو نڪري هاڻي ڪريان ڪيئن؟
سج اُلٿي سيئن، سٿون ڏينديس سچ ۾.

Out and away Baluch hath sped.

By me can aught be done
Now? I shall haste across the waste
As soon as sets the sun.

ويٺي مون ويو، لُڙهي سج لَڪن تان،
آءٌ ڏوريندي ڪيترو پهٽن پير پيو،
سُورن ساڻ سِهو، اَڇي ٿيئَڙم جيڏيون.

Across the stones how many steps
Must I take roaming on?
Girl friends, it was with griefs alone
Relationship I won.
Let none come with me; only waste,
They say, lies on and on.

سرتيون سُڄي سُڄ، متان ڪا مون سين هلي،
پاڻي ناه، پنڌ گهڻو، اڳيان رائو، رڳي رڃ،
متان مري اُڃ، ڪا ڏئي پاراتو پنهل کي.

No water there, the distance great:
Before me, desert, sand.

Gul Hayat Institute

Cursing Punhun's name let none
Of thirst die in that land.

ٻيو داستان

ڪي ڏرتتي ماءُ، ڪي ڇَر سندي سڄٽين،
هلي ۽ واجهاءِ، ٻنهي ڇيرن وچ ۾.

XXXV
Sasui.

O mother, love's consuming fire assails me from my love:
In part 'tis love's internal flame, part heat of day above.
I go and going hesitate amidst the double burning-fire.

Gul Hayat Institute

مٿيان مٿي مچ، پريم ٻاروچن جو،
مون کي طعنا ٿي ڏئين، جئن نه پروڙين سچ،
اَمڙ واري اَچ، ته سِٹَ سٹاَيَنءِ سور جي.

High o'er my head for the Baluch the flames of conflagration rise.
And yet thou tauntest me because the truth is hidden from thine eyes.
Return, my mother, that I may tell thee the language of my woe.

منجهان منهنجي روحَ، جي وجي ساڃن وسري،
ته مَرُ لڳي لُوهَ، ٿَرَ ٻاٻيهو ٿي مران.

My love forgotten, verily for me the parching winds may blow;
And I may perish in the waste as doth the desert lark expire.

اَمڙ وڃي اَٽ، چرکو اَتڻ وچ مان،
ڪتيمُ ٿي جنهن ڪاڻ، سو ڪوهيارو ڪيچ ويو.

O mother, from the spinning seat remove the spinning wheel away.

Gul Hayat Institute

That man of hills for whom I spun went
home to Kech nor did he stay.

پهي ڪا م پِڃاءِ، امڙ منهنجي آسري،
ڏيئي لت چرکي پوٽيون پاڻيءَ پاءِ،
ڪتيم ٿي جَنهِين لاءِ، سو ڪوهيارو ڪيچ ويو.

Card not the ball of cotton now if, mother,
thou for me dost care.
Kick down the wheel and cast the cotton-
ends upon the water's face
That man of hills for whom I spun went
home to Kech, which is his place.

پَهي ڪا مَ پِڃاءِ، امڙ منهنجي آسري،
ڏئي ڪي ڪتاءِ، مون کي نينهن نهوڙيو.

Gul Hayat Institute

Card not the ball of cotton now if, mother,
thou dost care for me.
Love struck me down. Get cotton spun and
pay for it the spinning fee.

ڪتڻ ٻنِ، ڪپاه، ڪوهِ اَتڻ ٻن جيڏيون،
ساڃن منهنجو ساهُ، هاڃي منجھ هٽي ويو.

The wheel and cotton, spinning seat, O girls,
banish anywhere.
The man I loved, who is my life, has gone
and brought me sorrow's pain.

اَتڻ چونَمِ ڪَتُ، تاٽيان تند نه نڪري،
پاٽاڙ رَوئي رت، چرکو مون چِڪ ڪيو.

In spinning-place the say to me: 'Spin.'
Though the strands I pull and strain
No thread emergeth. But the wheel to stain
with tears hath been my lot.
With tears of blood.

جئن جئن تپي ڏينهن، تئن تئن تاٽي پنڌ ۾،
ڪو آڳانجهو نينهن، ٻانپڙ ٻاروچن سين.

Sayid.

The Brahman girl pulled forth the thread of faring long.
Some ancient love she must have had to bind her to Baluchi throng.

جڏن جڏن پڄي رات، تڏن تڏن تاڻي پنڌ ۾،
پوريءَ ہي نه تات، جيڪا سا جتن جي.

As night to dripping fullness swelled, she pulled and gathered journey's thread.
Poor one, what'er her thinking was, to camelmen for her 'twas wed.

نڪو ليکوئي ٿيو، نڪو تتو ڏينهن،
تهان اوري نينهن، ڇنو آتڻ وارئين.

Gul Hayat Institute

She sallied forth and paid no scot, nor had the day become then hot.
Ere that could be, she burst the ties that bound her to the spinning girls.

جان جئين تان جَلُ، ڪانهي جاءِ جلڻ ري،
ٺڏيءَ تتيءَ هَلُ، ڪانهين ويل وهڻ جي.

Burn while thou livest, there's no place
except for fire that in thee swirls.
In cold, in heat go on, go on: there is no time
to stay and rest.

تان تان ڪَرهَلُ ڪاه، جان جان اَٿيئي سوجهرو،
متان ٿئي اُونداه، پير نه لهين پرينءَ جو.

Drive on the camel while 'tis light,
Lest darkness fall and thou not sight
The tracks of them thou lovest best.

ٿيون داستان

Gul Hayat Institute

گهمندي گهمندي گهور، آيم پاروچل جو،
ڇڏينديس پنپور، هِنيون هِت نه وندري.

XXXVI

While I went wandering on this thought of
the Baluchis came to me:
Bhambhor I'll leave? My mind knows no
enjoyment here. If only Hot.

ڀنڀوران ڀھر ٿي مون جي سڌ ڪيا،
سي جي هوت سُئا، ته هوند نه ويڙم نڪري.

Had heard the cries I raised outside
Bhambhor, not then mayhap indeed
Would he have slipped away from me.

ڀينر ڀنڀوران، ڀڄو تان اُڀھو،
اَڳِي اِن ماڳان، سَرتيون مون سُور ڀرائيا.

Flee Bhambhor, sisters,
and you will
Be saved. Ere this, my sisters, I have
suffered sorrow in this place.

Gul Hayat Institute

ڀينر هن ڀنڀور ۾ گھايل ٿي گھاريان،

سڄڻ جي سانگ ويا، سيئي ٿي ساريان،
سي ڪئن وساريان؟ جي وٿان مون واٿ ٿيا.

In this Bhambhor it is, O friends, a wonded life I spend. To them
Who went upon their journey memory clings. And how can I forget
Them who set off away from me?

ڪلهي ڦاٽو ڪنجرو، مٿو اُگهاڙو،
منهنجو ڪڄاڙو، ڀينر هن ڀنڀور ۾؟

My bodice on my shoulder's torn:
My head is bare. What is my business, sisters, in this Bhambhor town?

Gul Hayat Institute

ڀليو سڀ ڀنڀور، جو ڀِنيءَ هوت نه هليو،
شهر سڃاتو ڪينڪي آرياڻي اَتور،
ماڻيو تنَهِين مورُ، ديکيو جنهِينِ دل سين.

All Bhambhor was mistaken. No one went from it to follow Hot.
The town had not the sense to know the matchless lord's, mine Ari's worth.
For them who saw with inward heart the bridegroom donned the marriage-crown.

جنهين ديکيو دل سين، پٺيءَ سي پييون،
ته پڻ ٿي وييون، جي پنهل نيون نه پاڻ سين.

'Twas they who saw with inward heart who after him went on their way.
They too were toiling after him who Punhun did not take with them.

چوٿون داستان

Gul Hayat Institute

هُيَس جي آئون، ٻانهي ٻاروچن جي،
هوند نه ڇڏيائون، ڏکِي کي ڏکن ۾.

XXXVII

Sasui.

Had I been the Baluchis' slave, they had not left me the prey
Of sorrow a sorrowful one, of that there is not a doubt.

آءُ جي هيس هَڏُ، اَديون، آريچن جو،
ساٿ لڏيندي سَڏُ، هوند ڪوهيارا ڪرينِ مون.

O sisters, had I but been bone of Arichas' bone,
The men of the hills would have called me at loading of caravan.

هُيَسِ جي سياءِ، ته ڪَيَمِ ڏُک ڏيرن تي،
پر اَدب وِچان اُن سين ڳالھ نه ڪيم ڪاءِ،
ذات، منهنجي ماءُ، ڪچو ٿي ڪيچن ڪي.

Had I had true marriage bond, reproaches I could have poured On the heads of my husband's kin. But out of my humble state

I unttered never word mother, my caste is a slur
In the minds of the men of Kech.

ساٿين سيئَن نه جاڳِي، پوءِ ڪچاڙيا روءِ؟
اِيءَ پر ڪپرِ هوءِ، جئن هو سانگي تون سُمهَين.

Sayid.
If she keep not her eyes awake
With the caravans, what then? Is it after that she should weep?
This way of thine was a pitiful way; when the travelers went
Thou didst sleep.

مون سڏيندي سڏڙا ساٿي سَڏُ نه ڏِينِ،
ولهيءَ جي وٿاڻ تي توڏا نه تنوارينِ،
هيڏا هاچا ٿينِ، بُري هن پنپور ۾!

Gul Hayat Institute

Sasui.
I call to my friends. But they do not answer my cries.

Ah luckless me! At my place the tongues of the camels were dumb.
So great misfortunes occurred to me in this evil Bhambhor.

پنجون داستان

مسافرن ئون، ماءُ، وِرِهُ وِهايُم وِترو،
اَچي ٿيم اوچِتي تن سانگين سين ساڃاءِ،
جيجان جَهلَ مَ پاءِ، هِنيون هوت هٽي ويا.

XXXVIII

O mother, by travellers' fault I suffered such pang of love.
All unexpectedly came my knowledge of them to me.
Mother, don't hold me back. My friends have wounded my heart.

ڪِئَن اَڙايئي، پاند، پَلوَ پرڏيهن سين؟
متيون موڙهي سسيءَ، ڪيئيءِ ڪوهيارو ڪانڌ،

Gul Hayat Institute

رُلي پانيئي راندِ، ٻانپڙِ، عشق ٻروچ جو.

How with the alien folk wast thou tangled, kirtle and hem?
Thy sense went all awry when thou made'st of the man of the hills
Thy spouse, O Sasui, Play didst thou think the Baluchi's love,
Vagabond Brahman girl?

ڦُري آءٌ فراق، مون کي وصالان وچ پيو،
جي ٿي چڪيم چاڪ، سي پرينِ گڏجي پوريا.

By love I am looted and robbed.
Distance hath fallen between me and the union of love.
My friends when thy met me healed the wounds that wounded my soul.

چهون داستان

Gul Hayat Institute

آيا، آس ٺيام، ٻاروچا ڀنڀور ۾،
پسي پَهَرَ پنهونءَ جي نُهن سِين نيڻ ٺريام،
گوندر وسريام، سُکن شاخون موڪليون.

XXXIX

Sasui.

Mother, my hopes have found their crown.
The Baluch are come to Bhambhor town.
Some one from Punhun I saw: mine eyes
Grew cool to their veriest uttermost ends,
As the nail to finger tip extends.
My griefs I forgot to see joys' tree
In a branching fullness rise.

ڏيکارُيس ڏُکن، گُوندر گسُ پرين جو،
سُنهائي سورن، ڪي هيڪاندي هوت سين.

Sayid.

A child of woe, she was shown by woe
Love's pitiful path: and how to go
For union with Hot. For such journeying
Sorrows pointed the way.

Gul Hayat Institute

کنهين کنهين ماڻهئين گوندر وڏي وٿ،
ٻڌي ڳوڌ ڳُرَٺُ، ساٿو ڪجي سور جو.

For some folk see
That in sorrows there can an immense thing be.
Tie up thy cash in thy garment. With grief
Do thy bargain and trafficking.

سُورَ مَ ڌِي ڌُوڻ، آءٌ آهيان ڪاهِري،
جا پَرِ پاڻيءَ لوڻ، سا پر منهنجي جِندُڙي.

Sasui.
Grief, shake me not: for my strength is frail.
As salt in water, my life doth fail.

Gul Hayat Institute

سانگهارو سورن، ڪڏهن تان ڪونه ڪيو،
ٻائڙَ ٻوڙَ وهن، ڪالهوڻئان اَڄ گهڻا.

Sorrows' flood abateth nought, never at all.

Today flow the Persian wheels full course
With more than yesterday's water-force.

سور نه ساڳاهينِ، ڏين اُڏمان اوچتا،
مون کي مون پرينِ جا اَميا آهين،
لڇون جي لاهينِ، سيئي ڻيم سامهان.

Sorrows know no rule. With a shattering power
Their sudden terrors fall.
Deeper than depth are my love-sprung woes.
Friends who honoured me stand and oppose.

سورن لَڏو سُڄُه، پاڙهين پيهي آئيا،
ڪنهن کي ڏيان مَنجُه، مَرُ پيا چِٽڪن چِتَ ۾.

Gul Hayat Institute

Fine scope had my sorrows.Of their own move
They came and settled. To whom impart
The inmost promptings of my heart?
Lo! Lo! In my mind I am pierced though

With the pointed arrow of love.

لڳم ٻاڻ ٻروچ جو، اَمڙ، پل مَ مون،
روئي رڱينديس رت سين ڪيچان اوري پُون،
مادر مٿان مُون، ڪانگ لَمندا ڪڏهين؟

Mother, restrain me not: for the dart
The Baluch cast forth hath smitten my heart.
Weeping, the Kechward land I'll stain
With blood. For me will the crow ever sing,
Mother, glad notes of welcoming?

ڏکويُون ڏيهان، جيڪس لڏي ويئيون،
هاٹي ڪِن مُلان، پُڇان پرين خبرون؟

Those women have verily gone from the land
Who were o'erborne with pain.

Gul Hayat Institute

Whom now shall I ask of Beloved's sojourn?

ڏکويون جان نه مِڙنِ، تان تان پَنَڻَ نه ٿئي،

پيون هونهين هٿ هڻن، روئنديون رُئڻ واريون.

While afflicted ones meet not, 'tis futile to mourn.
Some wring their hands aimlessly: true mourners wail.

سُور وراهيان سرتيون، جي وراهيا وڃن،
پيون ڪوه پڇهن؟ جن سندا تن سامهان.

How shall I share out, friends, the woe
That can be shared? Do others know?
They have their loved ones in front of them,
And grief cannot assail.

پِيڙي پيڙي پنڌ، سورائتي سندرو،
ڪيچُ اَڳاهون پنڌ، متان لڪن ۾ لڳي مرين.

Sayid.
Gird up thy loins, O suffering one,
This time, all times. For Kech is far.

Gul Hayat Institute

Let death not find thee journeygone
And held where mountain-passes are.

ستون داستان

پُڇن سي پَسن، جڏهن تڏهن پرينءَ کي،
ڏورينديون ڏِسن، اَڱڻ عجيبن جا.

XL

Who after their Beloved ask, will always their Beloved see
And they who search are who behold the courtyard of Beloved's home.

پڇيو ئي تان پور، نه ته پڇڻ هوءِ مَ پرينءَ کي،
ڏورڻ واريون ڏُورِ، هڏ نه آهن هوت کان.

Gul Hayat Institute

Enquire, go on: else hadst thou not for thy Beloved query made.
The girls who search are from their Friend assuredly not far away.

آءٌ ڏورئين مَ لهين، تن مَ مِلين تون،
ته لُونءَ لُونءَ منجهان مون، لوچ تنهنجي نه لهي.

May I in searching find thee not: nor may thy body meet with mine.
That go there not from me the urge that moveth every single hair.

جيڪا ڪندي سڱ، مون جئن ٻاروچنِ سين،
اَنگهن چاڙهي اَنگ، روئندي سا رَتَ ڦُڙا.

Whose like me with the Baluch made kindred bond, hath set her flesh.
On beds of spikes and from her eyes the tears that are of blood spurt forth.

Gul Hayat Institute

جيڪا ڏيندي مَنجھ، مون جئن ٻاروچن کي،
مٿان ڳلن هَنجھ، ڪين لاهيندي ڪڏهين.

Whoso like me tells the Baluch the secret promptings of her heart
Will never cease to lave her cheeks with falling, ever falling tears.

اَٺون داستان

آتڻ اورانگهي ويا، ڪري ڪميڻي ڪيئن،
هاڻ گهرجي هِيئن، ته ڏجي باه ڀنڀور کي.

XLI

The spinning-seat they passed and went.
What is an humble one to do?
Now this must be her task, with fire to set this Bhambhor town alight.

آتڻ اورانگهي ويا، پڻيءَ توڏن تاڻ،
وِهُ مَ منڊ ڀنڀور ۾، هُن پڇنديٖنءَ پاڻ،
رائي منجهه رِهاڻ، هَلُ ته ٿيئي هوت سين.

Gul Hayat Institute

The spinning-seat they passed and went.
Speed o'er the tracks the camels sped.
Rest not in Bhambhor, lady, thou wilt thus thyself then catch him up.
In sand delight lives. Fare thou forth that thou mayst be with Hot, thy love.

جاڻي سڄاڻي، مون کي ڇڏي هليا،
آءُ ڪئن ڇڏيان پانهنجو اَديون آرياڻي؟
پريم جو پاڻي، سو ڪيچين ڪم نه آئيو.

Of knowledge and of full intent deserting me thy went away.
O sister, how can I give up that Ariyani man I love?
I filled the jars with water: gain was none therefrom to men of Kech.

Gul Hayat Institute

نائون داستان

روئي ڪنديءَ ڪوه؟ هاڻي ڪو هوت وري،

جيڏيون جيڏو ئي ڪيو ساڻس سيڻ ستوه،
ڏوهي اَڻو ڏوه، متان ڪا مون سين ڪري.

XLII

Sayid.

What wilt thou do by weeping? Comes now any Friend back here to thee?

Sasui.

How great the cruel deeds, O girls, that kindred folk have wreaked on me.
I do adjure you thus let none towards me act with treachery.

ماريو جي معذور، ته هيڪاري هورُ لَهي،
ساڃن اَوهان جي سورِ، ڪئن جيئان ٿي ڪيچيا.

If wretched girl is killed, then fear from her will vanish utterly.
O friends from Kech, with you-sprung woes how comes it still that life I see?

Gul Hayat Institute

نڪي ٿي جيئان، نڪي مئي آهيان،
ساڃن ساه ڏيان، توکي ساريو سُپرين.

I do not live. I am not dead: but, Love, yield
life remembering thee.

اَڳي پوءِ مران، مر مران مارڳ ۾،
مٿي پوءِ پريان، خون منهنجو جيڏيون.

Or soon or late I'll die: but grant upon the
way that my death be.
O girls, I hope that there may fall on my
Beloved blood of me.

يارهون داستان

Gul Hayat Institute

ڏوٿين ڇيس ڏُور، ڪيچ آڳاهون پنڌ ٿيو،
پاٽا چڙهيس پُور، وڪ وڏاءِ وتري.

XLIV
Sayid.

The eaters of the wild grass seed
Said to her 'Kech is far away.'
The more she thought of it, the more
Her hastening pace she hurried on.

ڪجي جئن ڪيچين لَيءِ، تئن تان ڪين ڪيوءِ،
ويجهائي وڌوءِ، وک نه ڳنيئي وڌندي.

Sasui.
Thou didst not treat the men of Kech
As it was meet to treat them. Short
Thy paces were: no lengthening
Of strides thou madest after them.

ڪو جو اُنس مينهن، آريءَ جي اُڪير جو،
ٻاروچاڻو نِينهن، مُيان پڙ ماٺو نه ٿئي.

Gul Hayat Institute

Sayid.
Some rain it rained of Ari's love
That fell on her. Nor would that love
Pass dumbly from her countenance.

سسئي جي سرِيہ سان ڪيچ ڏڌي ڪانڌي،
پسڻ ڪارڻ پرينءَ جي مُنڌ هُئي ماندي،
لڪل تان لطيف چئي آرياڻي آندي،
پنهونءَ پيراندي، نماڻي نصيب ٿي.

The lord of Kech pallbearer is
Of Sasui' head. To see her love
She fell o'ercome with weariness.
Across the passes, saith Latif,
Her Ariyani carried her.
By feet of humble one to lie,
Such was the luck that Punhun won.

نڪي ٿيان سڱ ۾، نڪي سڱيڻي
آهيان ڪميڻي، ذات ٻاروچي نه جُڙان.

Gul Hayat Institute

Sasui.
No kindred bond, nor any tie
Binds me to the Baluch. In caste
I am not suited, base and mean.

ڪيچ خبر هوءِ، هن منهنجي ذات جي!
متان پنهل چوءِ، لڄ منهنجي لوڪ ۾.

Let news of this not come to Kech,
Lest publicly be Punhun shamed.

لٿو ڪم ڪيچين جو چڏي هليا مون،
اَلله آهين تون، هوتن تان هيڏي ڪئي.

Their business done the Kechis went,
Deserting me. Thou, God, art there.
I had ill-treatment from my friends.

ٻارهون داستان

Gul Hayat Institute

ڏٺانِ جي پروچُ، مونُ جئن هوتُ اَکين سين،
مون کي چيان لوچُ، پاڙ به پيئيون چپرين.

XLV

If ye with your eyes had seen the Baluch

As I did behold my friend,
Ye would have said to me 'Search' and gone
Yourselves amongst the hills.

جي هُيان هوت پنهونءَ سين مون جئن ملاقات،
ٻانُهنِ وجهي واتَ، هوند رِيهون ڪَيان رڄ ۾.

If women had met, as I have met,
Punhun, the Friend Beloved,
They had put their mouths to their arms and cried
Of a sooth in the desert waste.

ووءِ ووءِ ڪندي وت، مچڻ ووءِ وسارئين!
پاڻي هارم پڌرو، رو رندَن مٿي رتُ،
صبر وڏو سَتُ، سگها ميڙين سپرين.

Gul Hayat Institute

Cease not from wailing 'Ah woe! Ah woe!'
Lest thou lose the memory of woe.
No open-shed teas of water weep:
On the path weep tears of blood.

Patience, a mighty virtue thou art:
Cause me to join my Friend.

جئَن جئَن جَهلي جَڳُ، تئَن تئَنِ مون تاڪيد ٿئَي.
ڳهريو ٿو ڳالهيون ڪري وِهسي پُٽون وَڳُ،
لوڪُ لتاڙي ننڊ ۾ پٺيءَ لالن لڳ،
آرياڻي اورَڳ، پنڀوران ٻهر ٿي.

The more that the world restraineth, the more
Is there lesson of meaning to me.
The rout of mankind in pleasure is sunk
And talketh with gay unconcern.
Cross o'er the people while they are asleep:
Press, press on behind thy love.
Search for thin Ariyani and go
The bounds of Bhambhor outside.

Gul Hayat Institute

اَوجهڙ وتان آءٌ، پيون سڱر ساٿ جي،
جا نينهن ڳنهندي نانءُ، سا مون جئَن پوندي مامري.

I am lost on my wandering path: but the rest

Are safe in the company.
Like me, she will meet with a tragedy
Who mentions the name of love.

نڪي روئڻ واريون، نڪي اوسارين،
مونهين کي مارين، مونهين سندا ڏُکڙا.

No women are there to weep, nor folk
To chant responses to woe.
The sorrows I have are my sorrows alone:
They are bringing me to my death.

سرتيون سُور پرين جو سُڄُنِ ۾ شامل،
ڪوهيارو ڪامل، مون کي ڏکن ڏيکاريو.

XLVI
Sasui.

Gul Hayat Institute

Love's pains, mid wastes where friends abode,
To me the Perfect Hillsman showed.

ٻاروچا ٻيا به گهڻا، پر مون اَجهو آرياڻي،
چوندي ڪنيم چت ۾ ساڃُن سُڃاڻي،
جا وندر وڪاڻي، تنهنجو موٽڻ مَس ٿئي.

Baluch are many, others: but
Ariyani is my sheltering hut.
Within my mind I chose my love
With all the means that senses move.
Of girl who is to Winder sold
Shall her returning scarce be told.

هوءَ جا گهوري گهوٽ جي، تنهن کي چري چُونِ،
اُگهاڙيون آتڻ ۾ هوت پڄاڻا هُونِ،
پَرا تَنهين پُونِ، ڏٺو جن اَکين سين.

The girl who Bridegroom seeking is,
Folk call her lost in lunacies.
They who ungirt to meeting-place
Without their love went, found the trace
Of him and saw him with their eyes.

Gul Hayat Institute

ڏٺم اُٺ اَکين سين، مانَ ٻاروچا هُونِ،
جنهين ڏاران پُونِ، موريسر اَکين ۾.

Before my gaza did camels rise:
O! that there be Baluchis too;
Let cataract else mine eyes subdue.

سڄڻ ڏٺو جن، موٽڻ تنهين مهڻو؟
اِي مُرڪ معذورن، جئن مرن پِريان جي پير تي.

They saw their love? Then may they not
Return. Returning is a blot.
The helpless creatures' pride is meet
To die by tracks of loved one's feet.

وَرُ لڪنِ جي لوڏ، گهوريا سک ڀنڀور جا،
اَمڙ جي تون اَچِيئن، سي ڪم نه آيم ڪوڏُ،
هنئين منهنجي هوڏ، ٻڌي ٻاروچَن سان.

Gul Hayat Institute

Within the passes to be tossed
Were better: Bhambhor's joys be lost!

The cowries which you offered me
Have, mother, useless proved to be.
To the Baluch mine heart afire
Hath bound with bonds my hot desire.

ڪو جو آهس ڪوڏ، پاروچاڻيءَ ذات سين،
جي هو چونس پوڏ، ته به جيءُ سڻائي جڳ کي.

She hath towards Baluchi tribe
Such hot desire that should they jibe
And say 'Avaunt and perish', she
Doth answer people, 'willingly'.

پلي ڪري ڀِيومِ، هيءُ سڱ پاروچن سين،
وچي ڪيچ ڏٺوم، پنهي لڳي جن جي.

A welcome thing it was for me
That my relationship should be
With the Baluch, whom I pursued
And Kech's land thus, seeking, viewed.

Gul Hayat Institute

اَدي ڪا اِيندي؟ چپر مون سڱ ٿيو،
لائيندس لڱن کي مليرئان ميندي،
وِندُر آءٌ ويندي، آري ڄام اَجهو ڪري.

Will any woman, sister, come?
I count the hills my kindred-home.
The henna of Malir shall I
Unto this body, mine, apply.
I'll go to Winder: there shall be
Lord Ari's shelter found for me.

اَڳي اِيئن هُياس، جئن پُنهَل ڌوتم ڪپڙا،
هاڻي اِيئن ٿِياس، جئن جت نه نِينِم پاڻ سين.

Once such was I, at my command
My cloth were washed by Punhun's hand:
Now am I such that camel men
Take me not with them. Sorrow's pain

Gul Hayat Institute

سورن سانڊياس، پورن پالي آهيان،
سُڪن جي، سيد چئي، پکي نه پياس،

جيڪس آءٌ هياس، ڱُري ڱُوندَرَ وَلِ جي.

Hath fostered me and futile thought
To me life's nourishment hath brought.
Sayid.
Her lot was not, the Sayid says,
In happy joys to pass her days.
Sasui.
I was, (perhaps 'twas fated so)
A joint upon the stem of woe.

جنهنجي ڌڻيان ڌار، پيڙي ناه ڀنڀور ۾،
تنهن ڪميڻيءَ جي ڪانه ڪئي ساٿ لڏيندي سارَ،
آءُ عالم جا سردار، واري واڳ ولهيءَ تي.

Without her lord Bhambhor's no home
For her, forgotten by the road
When cameldrivers laid the load
Upon the camels. Lord Most High,
Rein in towards her. Come Thou nigh.

Gul Hayat Institute

مُٺِ مُٺِ سورن سپ ڪنهن، مون وٽ وٿاڻان،
پريون ڪيون پُٺان، ويا وِهائُو نِڪري.

All have their sorrows, hand, full hand:
But sorrows stay with me and stand.
I carry loads of sorrow on.
Joys have deserted me and gone.

ڪوهيارو ڪاري، پنڌَ اَڻانگا پٺئين،
سي ڏيهه ڏيکاري، جي اَڳِ نه ڏٺا ڪڏهين.

The hillsma makes me cross the plains
With toilsome journey's racking pains.
He makes me other countries see
Which ne'er before were seen by me.

ڪُلهين ڦاٽو ڪنجرو، مٿو اُگهاڙو،
منهنجو ڪُڇاڙو، پينَرُ هِن پنپور ۾؟

My dress on shoulder's torn, and bare
Mine head. O sister, what is there

Gul Hayat Institute

In this Bhambhor for me to do?

پنپورئان ڀِهر ٿي اَمڙ، مونِ اُماڻ،
مون ۾ تو رهاڻ، موٽي ڪا مَس ٿئي.

O Mother, out of Bhambhor go
And speed me kindly on my way.
No pleasure is there like to stay
When we twain meet next, I with thee.

ڪُٺيءَ لَيءِ ڪاڻي، رکيءِ پِرت پنهونءَ سين،
سُهيو سُکيو جِندڙو وِڌءِ چيري ۾ ڄاڻي.
هاڃو هوتاڻي، ساڻُءِ ڪري ويا سسئي.

Sayid.
O burnt-up soul, in death's own fee
Thou didst with Punhun love contract.
Thine happy life, of joy compact,
Thou castest knowing on the flame.
The men who with Beloved came
Have done thee, Sasui, great harm.

Gul Hayat Institute

هاري هِنيون مَ لوڏِ، سُکين پونديِنءَ سسئي،
ڪوهيارو تو ڪوڏ، اَچي ڪر قطاريو.

Oh! Shake thy heart not with alarm:
Midst happiness thy joy will fall.
Thine hillsman, as for battle's call,
Hath ranged himself and joyous come.

سهڻي ۽ ميهار جي ڪهاڻي

سهڻي هڪ دولتمند ڪنڀار جي ڌيءَ هئي، جيڪو ڪنهن درياه جي ڪناري سان رهندو هو. عزت بيگ جيڪو هڪ شاهوڪار مغل واپاريءَ جو پٽ هو، سو اتفاق سان اتي اچي نڪتو ۽ سهڻي جي سونهن ڏسي مٿس اکين چڪن ٿي پيو. هو ڏهاڙي، سهڻي کي ڏسڻ جي بهاني، ٿانو خريد ڪرڻ ايندو هو ۽ سهڻيءَ به کيس پيار جي موٽ پيار سان ڏني. ٿانوَ خريد ڪري ڪري، هُنُ پنهنجي سموري دولت کپائي ڇڏي. عزت بيگ جڏهن ڪنگال ٿي ويو ته سهڻيءَ

جي پيءُ کي عرض ڪيائين ڪيس هو پاڻ وٽ نوڪر رکي. ان ڪنپار ڪيس پنهنجي مينهن جو ميهار ڪري رکيو. ان کان پوءِ هن پنهنجو نالو عزت بيگ مان بدلائي ’ميهار‘ رکيو. سهڻي ۽ ميهار جي سڪ ڏينهون ڏينهن وڌندي رهي. اها ڳالهه سهڻيءَ جي مائٽن کي موران ڪونه وڻي ۽ ٻنهي پيار جي پياسن کي پاڻ ۾ ملڻ کان منع ڪيائون. هن معاملي کي ختم ڪرڻ لاءِ سهڻي جي شادي پنهنجي ڪنپارن جي قبيلي مان ڏم نالي هڪ نوجوان سان ڪرائي ڇڏي ۽ ميهار کي گهران ڪڍي ڇڏيو. پر هو ميهار رهيو ۽ مينهون ڪاهي درياه جي پار چارڻ لڳو. سهڻي هر رات دلي تي تري درياه جي هن پر ميهار سان ملڻ ويندي هئي. سندس مائٽن اعتراض ڪيو ۽ ڪيس جهڻڪيو ته هو ميهار سان ملڻ ڇڏي ڏئي، نه مُڙڻ تي پڪو دلو ڪٽي ان جاءِ تي پيلو رکي ڇڏيائون. انهن سوچيو ته هن اهڙي قسم جي دلي تي پروسو رکي درياه ٽپي وڃڻ جي جرئت ڪانه ڪندي. پر جڏهن رات آئي ته دلي تي درياه مان ترڻ لڳي ۽ درياه جي پاڻيءَ پيلي کي پچي وڌو ته سهڻي ٻڏي وئي.

سهڻي ميهار جو سُر درياه جي ٻئي پار رهندڙ محبوب لاءِ سڪ ۽ جستجو ۽ درياه جي ڪارونپار ۾ سهڻيءَ جي موت متعلق شاعري آهي. وچ درياه ۾ جڏهن پيلو پُري ٿو پوي ۽ ميهار کي سهڻي جون دانهون ڪنين پون ٿيون ته ڪيس

بچائڻ لاءِ مئي متي مهراڻ ۾ ٽپي ٿو پوي ۽ پنهنجي محبوب وانگي مري ٿو وڃي. ميهار کي پيار وچان ساهڙ (مددگار) به سڏيو ويندو آهي.

سُر سهڻي

پهريون داستان

ڪنڌيءَ اُپيون ڪيتريون ساهڙ ساهڙ ڪن،
پر ڪنين سانگو ساه جو، ڪي گهوريس ڪيو گهِڙَنِ،
ساهڙ سندو، تن، سِرُ ساهي جي گهڙيون.

I

Upon the river's border women stand and cry,
'Oh, Sahir, Sahir.' While the thoughts of some of them
Are on a private grief concentred, others say

Gul Hayat Institute

'We take no reck of life' and plunge within the flood.
Sahir indeed is theirs who risked and entered in.

ڳِهڙي گهڙو هٿ ڪري، ٻوڙيائين ٻانهون،
ويچاريءَ وڌيون ڪيون وچ دريا دانهون،
موٽ محب پاهو، آءٌ تا ڪُن تڪي آهيان.

E'en such an one is Suhini who did put her hand
Upon the pot of clay and let the water flow
All o'er her arms, and luckless midst the stream did cry
Aloud to Sair: 'Love my love, return to me
For I am envy's target for the envious ones.'

Gul Hayat Institute

وڻن ويٺا ڪانگ، وچين ٿي ويلا ڪري،
ڳِهڙي گهڙو هٿ ڪري سٽي سانجهيءَ ٻانگ،
سيئي نِهاري سانگ، جتي ساهڙ سندس سپرين.

The water-herons rested on the tress: the
time
For Muslim's middle prayer had passed.
Thereafter she
Did take the pot and enter on the flood
whenas
She heard thy cry that calls to evening
prayer, and scanned
To find the place where Sahir well-belov'd
might bide.

مِنهن جنهن جي مون، ڏٺو مُنهن ميهار جو،
آهيِم ساه سئون، ڪئن گهڙو آءٌ گهوريان؟

Thus Suhni spake: 'By earthen jar did I
behold
My herdsman's visage. How shall I destroy
the jar
On which my life doth hang? If it be broken,
then,

Gul Hayat Institute

Of sooth, 'tis vanished. Still, in hope not faithless be.'
'Of Allah's mercy do thou not despair,' thus runs
The saying. Make of it thy raft on which to float.
Then with the joy that fills the hearts of those who love
The Lord, thou mayst behold the herdsman's countenance.

گهڙو ڀڳو منڌ مئي وسيلا ويا،
تنهن ڪان پوءِ سُئا، سهڻيءَ سڏ ميهار جا.

When jar was broken and when life was sped and means
Of life's safe-conduct vanished, Suhini's ears did ring
With cries of the loved herdsman of the buffaloes.

Gul Hayat Institute

پاڻُ مَ ڪڍج پاڻ سين، وسيلا وسار،
لڙ لنگھائي سهڻي پرت وجھندءِ پار،
سي ترت لنگھيندين تار، اُڪنڊ اڳھ جن سين.

Come not across of thy self-ferrying: forget
Thy ways of safety, Suhini. Love himself
will take
Thee o'er the rough and tumble of the
troubled waves.
They quickly cross deep waters who have
love to do.

پاڻ مَ ڪڍج پاڻ سين، ري وسيلي وڃ،
پيلو پيري پڄ، اُڪنڊ ڪڻ عميق ۾.

The piloting. Come not across self-ferrying.
Set forth without conveyance; dash the
unbaked jar
To earth in fragments. Take love's yearning
on the deep.

Gul Hayat Institute

پڇن جي ميهار کي، پڇي سي ميهار،
ترهو تنين بار، عشق جن کي آڪرو.

The herdsman seeks for news of them who seek for him.
For them a raft's a burden who have boundless love.'

پيو داستان

دهشت ڏوم درياه ۾ جِتِ سناٽا سيسار،
بيحد باگو بحر ۾ هيبتناڪ هزار،
ساريان ڪانه سرِير ۾ طاقت توهان ڏار،
ساهڙ ڇام سَتارَ، سگهو رسج سِير ۾.

II

The terror and the tumult rage within the flood
Where powerful crocodiles do congregate themselves

Gul Hayat Institute

By thousands numbered, dreadful, and beyond all tale.
My body, Sahir, is too frail to counter them
Without thou help me. Come to me within the stream,
O thou, who art for me the lord most merciful.

دهشت ڏوم درياه ۾ جت ڪُنَنِ جا ڪڙڪا
سهي ڪينِ سمونڊ جا ماندي دل دَڙڪا،
ساهڙ ڄام سُيَءِ ڪا، فريادي فقير جي.

The terror and the tumult rage within the flood
Where eddies gurgle. This too feeble heart of mine
Is weak to face the threatening wavelash. Sahir, hear,
O master mine, the plaint of her who begs of thee.

Gul Hayat Institute

دهشت ڏوم درياه ۾ جت ٺيون تنوارون،
منهنجون مانَ ميهار کي پهچن پڪارون،
ساهڙ سنڀارون، لهرن لوڏي نه مران.

The terror and the tumult rage within the flood
Where din resoundeth. May the herdsman hear my cries.
If Sahir hear, I shall not die from buffeting of waves.

دهشت ڏوم درياه ۾ جت جايون جانارن
درندا درياه ۾ واڪا ڪيو ورن،
سڄا ٻيڙا ٻار ۾ هليا هيٺ وڃن،
پرزو پيدا نه ٿئي، تختو منجهان تن،
ڪو جو قهر ڪُنن ۾، وئا ڪين وَرنِ،
اُتي اَڙ تارن، ساهڙ سير لنگهائين.

The terror and the tumult rage within the flood

Gul Hayat Institute

Where monsters shelter and where brutes of prey do cry
And turn them hither thither. Ships in the abyss
Have been engulfed whole till not a trace of wreck
Nor any timber showeth the catastrophe.
The whirling waters hold some power of dread: for ships
Depart thence and return not. Sahir, take thou them
Who have no skill swimming, to that farther shore.

ٺيون داستان

Gul Hayat Institute

ڪنهن جنهن گهيڙ گهڙي، جئن اوُتڙان تڙ ٿِئوس،
سالم وتي سهٽي، ڪُنن ڪين ڪيوس،
اُهس اکڙين ۾ پريان جو پيوس،
حقان حق ٿيوس، هئي طالب حق جي.

III

Sayid.

The sloping bank, whence Suhini sought the water's way,
Gave not good entrance; yet proved good to her who went
In safety where the whirlpools harmed her not at all,
While love of her beloved shone within her eyes.
Of right her rights she won who went in search of them.

هئي طالب حق جي ڌوڏي لاڪون توڙ،
نه ملاح، نه مَڪُڙي، نه ڪو ٻڏئين نوڙ،
پاڻي پنيءَ پوڙ، سهڻي لنگهي سير جو.

She sought, e'en beauty's self, her rights till fate's sad end.

Gul Hayat Institute

She had no help of sailor nor of boat; nor rope
She tied, but crossed the current on an earthen jar
Whereon she sate with water reaching to the calf full high.

ساري سک سبق، شريعت سندو سهڻي،
طريقتان تکو وهي حقيقت جو حق،
معرفت مرڪ، اصِلِ عاشقن کي.

Learn well the lesson, Suhini, of the hidden Law,
How by the mystic way the Truth of Justice speeds.
True knowledge is in sooth the joy to them who love.

Gul Hayat Institute

Her eager spirit daily Dam would seek to quell
With constant chiding. Yet amidst the torrent's flow
She turned not shorewards, keeping true her promise made.

جهول نه جهلي سهڻي، سائر سٽ سندياس،
جنهن چائي اهڙي عاجزه، سا مَرُ مَرڪي ماس،
پسين جي پئاس، ته جيڪر عشق آڻئين.

No flood of waters might hold Suhini back. For her
An ocean's crossing was no weightier than a step that's ta'en.
Well may that mother smile who bore to life a girl
So sadly fated, saying: 'Suhini, if thou seest
Love's longing, surely thou wilt bring that love to thee.'

Gul Hayat Institute

ٻانڌي جي ٻيلي ٿئين ته حال ڳرهيان هيءُ،
سَگھو ساعت نه جِندڙو، جر ري مُنهنجو جيءُ،
ساوڻ سيارو پانيان وَهِ پريان جي وِيءُ،
پار جن جو پيءُ، وڃڻ واجب تن تي.

Suhini.
O log that floatest, be my friend, and I'll unfold
My inmost thoughts, e'en how without there water be
The rainy Sanwan like dry winter I would count;
And hold Beloved's river but as meadow-land.
For it is right that they should corss the water flood,
If those they love are standing on the farther shore.

واهڙ وهين مَ شال سڪي ٻيلاٽيون ٿئين!

Gul Hayat Institute

پسان تنهنجي پيٽ ۾ لاٽا، لوت ليار،
جنهن تو سپ ڄمار، آسائتيون ٻوڙيون.

O channel, would thou flowed not, with the land between
The runnels dried to firmness. In thy bed I'd see
The saltwort flourish and the lut and liar grow
Yea! In the bed of thee who all thy life hast drowned
The women who have hopped to reach thy farther bank.

چوٿون داستان

Gul Hayat Institute

اديون سپ اندام منهنجا چڙن چوريا،
لارُن جا لنؤ لائي سا ڪيئن اَچيان عام،
لڳيس جنهن جي لام، سو دوست دلاسا مُنجي.

IV

O sisters! How the tinkling bell
Has set my limbs to sprightly dance.
To stranger-folk how may I tell
The love that doth my heart entrance?
With arrow that hath pierced my heart
My herdsman lover sends me joy.
The bells that make my senses start
In gladness do my soul employ.

ڪڙڪن خوش ڪياس، محبتي ميهار جي،
پسڻ ڪارڻ پرين جي آڏي ٿي اُٿياس،
ستي جاڳياس، سانپر سپرين جي.

At midnight's hour I did uprise
That I might my beloved see.
I slept, but shook sleep from mine eyes
When the bell tinklings came to me.

Gul Hayat Institute

جياريس سنپار، ڪوه ڪريندم ڳڏجي؟
ويروتار وجود ۾ پرين جي پچار،
سي سڄڻ هئن نه ڏار، جي هِينئَڙي ۾ حَلَ ٿيا.

My quickened pulses livelier beat
As on his memory mind did rest.
'How will he treat me when we meet?'
So sought the heart within my breast.
My thoughts are always with my love
While life still holds me: and may they
Whose molten hearts in mine do move
Be sundered from me ne'er away.

هن پر سُيمَ هوءِ، ستي سنپارن جي،
چت چڙن چوريو، ذوق ٿيڙم جوءِ،
محبتي ميهار جي باﷲ پيم بوءِ،
وڃي روبروءِ، ڏيکيان دوست ميهار کي.

By Allah's favour came to me
Beloved's fragrance in this place.
Lo! I will go that I may see
The much loved herdsman face to face.

Gul Hayat Institute

هن پر سُيم هاڪ، ستي سنپارن جي،

محبتي ميهار جي چڙن چوريم چاڪ،
اُنهن جي اوطاق، وڃڻ واجب مون پيو.

I slept and heard the sounds of bells
That tinkled on the farther strand.
They moved my heart. Delight now dwells
Within me for this gladsome land.

ٻيلي پار ٻُرِي، مون کي چڙن چوريو
محبتي ميهار جي ستي شاخ چري
مٿي جهوڪ جهري، پونديس پاريچن جي.

I slept and heard the sound of bells
Vibrating on the father shore.
My heart the herdsman's message tells
And sets my nerves a-tingle more.

Gul Hayat Institute

مَري تان مَ مهارَ، وٿاڻ وِلهو مَ ٿئي،
وچن جي وچار جو شل ونگو ٿئي مَ وار!
ساهَڙُ مون سينگار، ماٽهن ليکي مِهٽو.

Oh! It is right that I should go
Where my beloved rests his head.
That herdsman die? Ah, no! Ah, no!
Nor empty be his cattle stead.
Young buffaloes he guardeth, oh!
May harm reach hot one hair of his.
He is mine ornament, although
Men may revile with calumnies.

پنجون داستان

سانده سپ درياه، پري ڪنڌي پار جي،
چڪي چوليءَ ۾ گهڙي جتي جيءُ وِڃاهَ،
پسيو ڏوه ڏکي هِنيون، آر مٿي اَرواح،
جي توهُ ٿئي تو ڏانهن، ته وير وهيڙو ناه ڪِي.

V

Sayid.

All, all is water and the distant bank afar.
With love's deep thrill did Suhini risk her life
To enter in. Her heart had cognizance of sin

Gul Hayat Institute

To set her trembling there amidst the watery waste.
If mercy meet thee, eddies matter not at all.

گهڙيا سي چڙهيا، ايهين اَٿيئي،
مئي متي مهراڻ ۾ پَو ٿپو ڏيئي،
ته ميهار مليئي، سنپوڙو سيڻاه سين.

Have others entered and have won their way across?
So wilt thou likewise. Leap within the raging flood;
Prepare thy goatskin that the herdsman thou mayst meet.'

جيڏانهن چِت چاهُ گهڻو، آر به اوڏانهين،
وجي وَه واڪا ڪئو تڪو تيڏانهين،
ميهار ملائين، لهرن منجهه لطيف چوي.

Where will and heart surge, currents run in strict accord

Gul Hayat Institute

And pour by swiftly in a roaring rushing stream.
'O mayst thou compass midst the waves that herdsman's tryst.'
Thus hath Latif the Poet spoken in his verse.

پليان پليو نه رهي نِرتون نينهن نبار،
گِهڙان گهورئو جِندڙو اُٿل مان اوپار،
جنهين من ميهار، هلڻ تنهين حق ٿيو.

Suhini.
'I try to check the noble urgings of my love
But stay they will not. Sacrificing then my life
I'll enter and I'll make the passage of the flood.
Whose thoughts are on the herdsman they are right to go.'

ته ڪر ڪيئن سُئي، جي سِير نه گهڙي سهٽي،
هت حياتي ڏينهڙا ڪر هڏهن تان نه هئي،

چڪي تنهن چري ڪئي، جو ڏنس اُن ڏُهي،
سهڻيءَ کي، سيد چوي، وِڌو قُرب ڪُهي،
هوئيهين هوند مئي، پر ٻڏيءَ جا پيٽا ٿيا.

Sayid.
Could fame of Suhini e'er been heard, if in the stream
She had not entered? Here perchance but short her span
Of days had been. The herdsman milked the the buffalo
And with the sip of milk he gave her made her fey.
Love, thus the Sahid says, undid her utterly.
Death was her mankind's fate. But she who drowned in death
Did by her drowning win a twofold recompense.

Gul Hayat Institute

جاهڙ اندر جيءَ، ساهڙ ڏني ساهه کي،
ساهڙ چڙي نه ساهه جي، ساهڙ ساهڙ سينءَ،

ساهڙ ميڙ سميع، ساهڙ ڇُڙي ساهجي.

Suhini
'There looms the whirlpool. Here stand I. The wrath of Dam,
My husband, can I suffer? Who would place her foot
Upon the waters did not Heaven decree the act?
At time of early morning dawn my weird I dree.
Sahir bound the knot that binds my life to me.
May not that knot of Sahir's that is life be loosed.
O God who Hearest, make me Sahir meet, that then
The knot of life may in fulfillment loosened be.'

ڇهون داستان

Gul Hayat Institute

اَلست اَرواحن کي جڏهن اَمر ڪيو اَحَدَ،
هو منِ ڪاڍو ميهار ڏي سهڻيءَ سڪڻ سڏ،
دلو دَور درياه جي ڪئو ارادي اَڏ،
جيڪي آيس ڏونهن عَهَدَ، سوپاري مُنڌ پاتار ۾.

VI

Time was when God, the One and the Eternal, spake
Unto the souls and thundered: 'Am I not your Lord?
Then, even then, to Suhini had there come a love
And longing for the neatherd. 'Twas of God's own will
That might of waters broke her earthen pot in twain.
What fate God's will had fashioned for her there indeed
She brought to due fulfillment in this world below.

Gul Hayat Institute

كامان، پچان، پڄران، لُڇان ۽ لوڇان،
تن ۾ تونس پرين جي، پيئان نه ڍاپان،
جي سمنڊ مُنهن ڪريان، ته به مون سُرڪيائي نه ٿئي.

Suhini.
'My body burns. With roasting fire
I am consumed but make my quest.
Parched am I with Beloved's thirst,
Yet drinking find in drink no rest.
Nay, did I drain the ocean wide
'Twould grant in not one sip a zest.'

ڪاري رات، ڪچو گهڙو، اُوٽيهين اُونداهي،
چنڊ نالو ناه ڪو، دريا دڙ لائي،
ساهڙ ڪارڻ سهٽي آڏيءَ ٿي آئي،
اِي ڪم اِلاهي، نه ته ڪُنن ۾ ڪير ڪِهڙي.

Gul Hayat Institute

Sayid.
The night is black: the pot unbaked.
Month's days in final dark are shed.

No beam of moon; the waters roar.
For Sahir's sake has Suhini sped
Art midnight there. Through God alone
Could thus the stream be entered.

ڪاري رات، ڪچو گهڙو، مٿان وسي مِينهن،
هيڪو پَو بيراهه جو پيو سانپاران سينهن،
شال مَ ڇڇي نينهن، گهڙان گهوريو جندڙو!

Suhini.
'The night is black; the jar unbaked,
And (horror!) comes the falling rain.
Here trackless water: lions there
Are prowling, to safe life a bane.
Oh be my love not shattered when
I enter counting life as vain.'

Gul Hayat Institute

سٽون داستان

سانپاران سڏ ڪيو اُپا چونم اچ،
هڪ تکوئي تارِ وَهي، پيو ڪميٽي ڳرڪچ،

ساڻي جنهين سچ، ٻُجهان سي نه ٻڏنديون.

VIII

Suhini.

Folk stand upon the distant bank and hail me, 'Come!'
But two-fold peril holds mine humble heart in check,
The swift deep current and the jar unfired in kiln.
With whom the truth is, they, I know, will never drown:
For see the women who thus cross from shore to shore.

پريو پر درياه، پس جي پار پون ٿيون،
ٻڏ توڪل ترهو آهر ساڻ الله،
جن جي ساهڙ ساڻ صلاح، سي ڪين ٻڏنديون ڪڏهين.

Sayid.

Gul Hayat Institute

With help of Allah then make thou of faith thy raft.
These women ne'er will perish who take Sahir's word.
Wise men do clutch at bushes when they're like to drown.
See (saith Latif) the virtue that resides in reeds:
Perchance they bring thee safely to the bank: perchance
They break and take thee with them down amidst the flood.

هينئڙي حجون چڍيون قوت رهيم ڪانه،
مون تي موڻج مون پرينِ، ساهڙ چام سبحان!
آهيان گهٽو اچاڻ، پرِ پَليرا سپرين.

Gul Hayat Institute

IX

My heart of its hopes is shorn;
No strength within me lies.
Come back to me now, my love,

O Sahir, lordly and wise.
Return to me, love most kind,
I am foolish, ignorant, vain.
Of the peril that was with the jar
Not inkling stirred my brain.

آءٌ ڪِ نه ڄاڻان اِيئن، ته جر گهڙي جوکو ٿئي،
پر قضا جا ڪريم جي تنهن کان ڪنڌ ڪيبو ڪيئن؟
هڪ لڪئي ٻئي نينهن، آڻي اوليس اول ۾.

From the doom of the Merciful One
May man hope to free his head?
Ensnared by my fate and love
I am caught in the toils and led.

تڙن جا طعنا، سيپئي ڏينم سرتيون،
درياه ديوانا، سڻ حقيقت حال جي.

The women have mocked me all;
'Where wilt thou, pray, alight?'
Ocean, roaring in madness hear

Gul Hayat Institute

The storying of my plight.

طعني ليءِ تران، مٿي وه واڪا ڪئو،
مون کي سڪ، سيد چئي، مر محبت منجھ مران،
وچان ڪينِ وران، ڪنڌيءَ منهنجو ڪارڻي.

Because of the taunts I swim,
I swim in the surge and cry.
'Love holdeth thee', (saith the Sayid)
Of a sooth in love let me die.

تران تان مران، وَران تان وَهُ وِتِرو،
هينئڙي ۾ هوت جا اچن گھور گھٽا،
پسيو پاڙي واريون ڏسيو ڏوه ڏران،
وچان ڪئن وران؟ ڪنڌيءَ منهنجو ڪارڻي.

From the water's midst can I turn?
O'er there is my lord, my love.
I die if I swim. If I turn
Too strong will the current prove.
Of Beloved within my heart

Gul Hayat Institute

Full riches of thought appear.
The women around me I see
And I see my sin and I fear.

سڪ تنهنجي سپرين جئن تران تئن تارِ،
تون رهين روح ۾، تونهين اَکِنئان ٻَهارِ،
پرين تنهنجي پار، مون واجهائيندي وره ٿئا.

From the water's midst can I turn
With my lord on that farther brink?
Beloved, I love thee so well,
As I swim, that the deeper I sink.
Outside art thou of mine eyes,
Yet dwellest within my soul.
While I yearned for thee, love, my love,
The tide of the years did roll.

Gul Hayat Institute

سڪ تنهنجي سپرين ڪپي ۽ ڪوري،
سگهان نَه چوري، ڏاڍو نِيَرُ نينهن جو.

Beloved, my love for thee,

Chafeth and cutteth my heart.
Strong bonds that thy love hath bound
I cannot sunder apart.

سڪ تنهنجي سپرين اندر ٿي اَجهل،
ٻڙڪئو ٻاهر نڪري، ڪوري ڪانئِي ڪل،
ريءَ سيرائيءَ سل، مون کي وڏا سڃٽين.

Beloved, I yearn for thee.
From that love doth my weakness cower.
From the kiln of my worthless skin
Love mounteth in blazing power.

سڪ سڪندين لاءِ، وڇوڙئا ميڙ پرين،
ايڏي سگهه سچا ڏٽي توهي کي آهِ،
تن جنهين جو طالبو، مِهر تنهين کي پاءِ،
ميڙائي جو ماءُ، ڪانءُ لنوندو ڪڏهين؟

The friends who have pierced me through
Needed not the gimlet's bite.
From yearners the yearning take, O love,

And the severed souls unite.
For such is that strength of thine
Who art both true and lord.
To her who maketh the body's quest
Do thou thy mercy afford.
Of the trysting when will the crow,
Mother, glad notes give forth?
Time is old since I saw my friends
How shall I judge their worth?

ڏٺي ٿئَم ڏينهن، ڪُهُ ڇاڻان ڪهڙا پرين،
نيڻ پرجي نينهن، پلٽيا پاريون ڪري.

I yearned. Set a thousand suns.
Bereft the years did I spend
(Though I cannot suffer a moment's loss)
Of folk that I count as friend.

Gul Hayat Institute

ڏٺي ڏينهن ٿئام، ڪُہ ڇاڻان ڪهڙا پرين،
سهسين سج اُلهي واجهائيندي وئام،
تن ريءَ سال پئام، جن ريءَ ساعت نه سهان.

I think not of home nor spouse.
Nought else my senses thrills.
But the herdsman alone for me
The living moment fill.

گهر، نه ور، نه وَث ڪا، اهم من مِهار،
اِن اوسيئڙي اُٺيان سنجهي ڪري سينگارَ،
پرين تنهنجو پار، پسان مان پر ڪنهين.

I deck my beauty betimes
Hoping Beloved to see.
He dwelleth across the stream
May he somehow appear to me!

ساهڙ ڌاران سهڻي اَڌوتي آهي،
ڪنڌيون جو ڪاهي، پاسي تنهين پاڪ ٿئي.

X

Sayid.

Away from Sahir Suhini is a thing unclean.

Gul Hayat Institute

But by the side of him who drives the horned kine
To purity she riseth. She doth droop and fade
From Sahir severed. Fever hath set in upon
Her girlish beauty. Pity for her wretched state!

ساھڙ ڏاران سھڻي آھي ۾ آزار،
ڏم پاسي ۾ ڏکندو، صحت وٺ سنگھار،
توڏيءَ سندي تن جي دوا ۾ ديدار،
پسي منھن ميھارَ، ته ھوند سگھائي سگھي ٿئي.

She, maimed and unlovely in her illness now,
Passeth time sighing, by affliction held away
From Sahir. By the neatherd health abides. Near Dam,
Her husband, she doth nought but illness know.

ساھڙ ڏاران سھڻي، ھيءَ تانِ جُھڪي زال،

Gul Hayat Institute

توڏيءَ تپ شروع ٿيو، هَيءِ هيڻيءَ جي حال!
جڏ ريءَ جمال، اَگهي ٿي آهون ڪري.

A sight of Sahir's physic for the beauteous girl.
His face if she but see, she surely will get well.

متان گهڙين سهڻي، اَڄ درياءَ ۾ دم،
ڪاريءَ رات ڪنن ۾ ڪهڙو اٿيئي ڪم؟
متان جاڳي ڏم، پڇي پاڙي واريون.

The current, Suhini, hath a wicked power today.
O enter not. What business in the black of night
Hast thou within the eddies?
Suhini.
May not Dam awake
And make his inquisition of the neighboring folk!

Gul Hayat Institute

No matter; let him ask them 'What is Dam to do?'
(Thus Suhini speaketh.) They who are in need have work
Within the eddies. For my herdsman's sake I give
These bones, this skin of mine, in willing sacrifice.

جان جان هئي جيئري، ورچي نه ويٺي،
وچي پونءَ پيٺي، سڪندي ڪي سڄڻين،
جان جان هئي جيئري، ويٺي نه ويساند.

Sayid.
While she did live she would not wearied take her rest;
But entered earth's bosom longing for her friends.
She sat not silent while life pulsed her limbs, but dead

Gul Hayat Institute

She drifted on the waves towards the herdsman, dead.

ور اُونداهي راتڙي، ڪه چانڊوڻي چانڊان،
اوري مهاران، مُنهن ۾ پسان ڪو پيو.

Suhini.
'The black of night is better. Banish moonlight's moon.'
(Thus cried she) 'May I never face of other see
Beside the neatherd's face.'

سائر ٻوڙي سهڻي، نه ڍوري نه ڍنڍ،
اکين منجهه اُڪنڊ، مُيائي مهار ڏي.

Sayid.
It was the ocean deep,
No shallow creeklet drowned her, nor the swampy marsh.

Love for the neatherd filled her eyes in death
indeed.
O listen to the message that in death she
gave:

نه مون ناناڻئان ڪٿيو، نڪيءَ ڏاڏاڻئان،
پرين جي پاران، مون سين وڏائي وڙ ٿيا.

'I gained no profit from the house of my
sire's sire,
Nor from the house of mother's sire. But
from my friends
Great were the kindness that showered
thence on me.'

Gul Hayat Institute

مومل راڻو ڪهاڻي

مومل، ڪاڪ ڀنڊ جي ڪناري تي رهندڙ هڪ دولتمند واپاريءَ جي ڌيءُ هئي. شهرت ۽ دولت سندس ڪيترا

چاهيندڙ پيدا ڪري وڌا هئا. پر گهڻا ته وقت کان اڳي ئي ختم ٿي ويا. ان ڳالھ کان بي ڌيو ٿي، راڻي، جيڪو سوڍو راجپوت ۽ ڪاڪ ڏيند کان پنجاھ ميل پري لوڊي جو ويٺل هو، مومل کي ماڻڻ جو پڪوپه ڪيو. هو عمرڪوٽ جي بادشاه عمر جو وزير هو. ڪو وقت آيو جو مومل ۽ راڻي جي وچ ۾ محبت جو رشتو پيدا ٿي ويو ۽ سندن شادي ٿي وئي. راڻي کي پنهنجي هڪ زال اڳ ۾ به هئي. سو مومل جي شاديءَ کي پنهنجي خاندان کان ڳجهو رکڻ لاءِ ڪنهن سان به ڀڙڪ ٻاهر ڪانه ڪيائين، هر رات مومل سان ملڻ لاءِ لوڊي کان ڪاڪ تائين پنجاه ميل جو سفر ڪندو هو. هن سفر ۾ پنهنجو هڪ تکو اٺ استعمال ڪندو هو، جيڪو سولائيءَ سان هي پراهون پنڌ هڻي ويندو هو. هڪ رات راڻو مومل وٽ ڪونه پهتو ته هوءَ ڏاڍو اٻاڻڪي ۽ وياڪل ٿي پئي ۽ کيس بيوفا سمجهيو، سو هن هڪ حرفت هلائي. چا ڪيائين جو پنهنجي پينرن مان هڪ پيڻ کي راڻي جهڙا ڪپڙا پهرائي پاڻ سان سمهاري ڇڏيو. راڻو ان رات دير سان پهتو. مومل جي کٽ تي به ماڻهو ستل ڏٺائين ۽ سمجهائين ته مومل کي ڪو ٻيو محبوب به آهي. راڻو غيرت ڪري هليو ويو پر پنهنجو لڪڻ مومل جي پاسي ۾ رکي ويو، جيڪو مومل لاءِ جڻ هڪ ڳجهارت هو. صبح جو مومل اهو لڪڻ سڃاتو ۽ حقيقت کي سمجهي ورتو ۽

محسوس ڪيائين ته سندس ئي اٽڪل بازيءَ ڪيس نهوڙي نيو آهي ۽ پنهنجي مورڪائي ڪان راڻي ڪي گنوائي ڇڏيائين! مومل راڻي ڪي گهڻو ڪجھ سمجهايو پر هن ساڻس سرچاءُ ڪونه ڪيو. مومل راڻي جو سُر مومل جي غلطيءَ ۽ راڻي سان سرچاءَ ۾ ناڪاميءَ متعلق شاعري آهي. شاعريءَ ۾ راڻي کي مينڌرو ۽ سوڍو به سڏيو ويو آهي. مينڌرو سنڌ جي لاڙ واري حصي جي هڪ ذات آهي. شاهه عبداللطيف جي رسالي ۾ ڍوليو (پيارو) به سڏيو ويو آهي، جيڪو ڍٽ جو رهاڪو هو، جيڪو لوڊي جو ٻيو نالو معلوم ٿئي ٿو.

سر مومل راڻو

پهريون داستان

شمع ٻاريندي شبَ، پره ٻاڱُون ڪِڍيون،
موٺ، مران ٿي مينڌرا، راڻا ڪارڻ ربَ،
تُنهجي تاتِ، طلب، ٿي ڪانگ اُڏايان ڪاڪ جا.

I

Lo! Dawn has burnt the lamp of night
And set day's first streaks in the sky.
Come back, O Mindhro prince, I pray
For Allah's sake, come back. I die.
In search of you I sent the crows
Of Kak upon their way to fly.

اُپي اُپارِيام، نَکٿَ سڀِ نئي وِيا،
هڪ مَيو، ٻيو مينڌرو سڄي رات سارِيام،
ڳوڙها ڳَل ڳَاڙيامِ، سُورجَ شاخون ڪڍيون.

I stood: the constellations rose,
And all the constellations set.
The camel and the Mindhro prince
Did all night long my memory fret.
Adown my cheeks the tears I shed
Till branch in branch of sunlight met.

Gul Hayat Institute

ڪَتِيُنِ ڪَرَ موڙيا، ٽيڙُو اُڀ ٽيئي،
راڻو رات نه آئيو، ويل ٽري ويئي،
ڪُہ سا ڪاڻي، آتڙي، جا پرين ري پيئي،

مون کي ڏَن، ڏيئي، ڍوليو ڍَٽِ قراريو.

There wander the Pleiades and waxed
The three stars in Orion's nolt.
The prince at night-time tha not come.
Time passed away for night to melt
In fiery pit without my love.
In Dhat stayed Dholio. Grief I felt

رَسُ مَ رُسڻ گھوريو، پَرچُ م وَنءُ پَري،
ماريس ڦٽ فراق جي ۽ جِھٽَ جي ذري،
لالن جي، لطيف چئي، شال مون سُونهائي سري،
آيسِ تو ڳري، ته سوڍا سُکياڻي ٿيان.

Don't sulk. Away with sulking. Come,
Make up our quarrel, nor go far,
The wound of separation smarts
And brings some little pang to mar.
May my love guide me. I'm come near
You. Find I gladness where you are.

Gul Hayat Institute

ڪاڪ ڪَڙهي، وڻَ وِيا، ٻَڙيا رنگ رتولِ،
تو پچاڻان سُپِرِين هينئڙي اَچن هولَ،
جي مون سين ڪيئهءِ قولَ، سي سِگها پارج سپرين.

Kak's waters boil. The trees are gone,
The painted halls with fire waste laid.
Without you, love, my heart has dread.
Forthwith make good your promise made.
If you came back, O Mindhro love,
A monstrous folly you displayed.

جي اِيندي موٺهِن مينڌرا وِڏي جاڙ ڪياءِ،
ڪي وَرُ نه هئين وَلها، هوند جتي مون جاڳاءِ،
ته ستيءَ جي ساڃاءِ، سوڍا سُپاڙي پئي.

Had you not been my husband, Spouse,
Perhaps you'd roused me while I slept
A little, and by morning known
The truth the sleeping woman kept.

Gul Hayat Institute

پيو داستان

نه مون وارثُ نه ولهو، نه مون سَڱُ، نه سِياڪو،
تو پچاڙا سُپرين آيُمِ اولاڪو،
پانڌ يا پاراپو ڏجو ڍاٿيءَ ڍول کي.

II

I have no guardian, nor have I a spouse,
No marriage bond, nor kin in marriage linked.
Without thee, loved one, dread hath come to me.
O travellers, blame the darling man of Dhat.
Come to the curtyard of the longing girls.
Be reconciled, beloved. Thee away,
One moment's time I cannot tolerate.

Gul Hayat Institute

ڪري موٽَ مينڌرو، جي لُڏاڻيان لالُ،
ته گهر تڙ مٿانئس گهوريان ۽ پڻ پنهنجو حال،
راڻي ڏاران راڄ ۾ مون نه گهرجي مال،
سوڍي کي سوال، ڪريان ٿي قرب جو.

Join me, O life of life, O sight of love,
That pain may vanish. Would that he come back,
My darling Mindhro prince, from Ludho town.
I'd sacrifice mine house and everything,
Nay more, my life's existence, just for him.

مون گھر اَچي جي ٿئي، ميندرو مهماڻ،
آٽي جهوڪِيان آڳِ ۾، ڇيري وِجهان ڇاڻُ،
تاٽي تَنورُن ۾ پيري هٽان پاڻُ،
پيڪن سُوڌو پاڻ، ۽ گھرتڙ گھوريان پرينءَ تان.

Unless my Rano in the kingdom is,
I want not wealth. I beg the Sodha's love
From him. If he but come within mine house
To be my guest, I'd take whate'er I know
And cast it out upon the fire to burn.
I'd take my pride and throw it in the oven.
I'd sacrifice myself, with parents too,
And house and all within it for my love.

Gul Hayat Institute

ڪِينَ ساڳاهيم سپرين، جاڙُون ڪيم جي،
سوڍا مون ڪي سي، موٽي منهن ۾ آئيون.

The follies of mine action, love, I did
Not realize. My follies have come back
To me, O Sodha prince, to shame my face.

سوڍا صبر تنهنجو مومل مت ٿيو،
تو جو ڪالھ ڪيو، تنهن مديون ميٽي ڇڏيو.

Ty patience hath a lesson been to me,
To Momul. For thine action yesterday
Hath blotted out my vain stupidities.

ڍولي ڍڪي آهيان، هيس اُگهاڙي،
ڏيئي لِڪَ لاڙي، ڪڪر ڪيائينم ڪاڪِ جو.

Ungirt I was and Dholio covered me.
His little gift of silk he made as cloud
Of Kak to hide my nakedness. Now he

Gul Hayat Institute

Hath raised me up to be anointed bride,
And I am happy in my happiness.

سوڍا، صَبُر تُنهنجو لَڄايَن مَرَڪُ،
نه ڪُڇَنَ سين لَڪُ، رِيءَ رُڪ راڙي وَڍيو.

Thy patience, Sodha prince, an honour is
To modest girls. The nose of my disgrace
Without a word, without a knife he cut.

سوڍا صبر تُنهنجو سڀني سيکاري،
مومل جي واري، ڪوهُ ڄاڻا ڪوهُ ٿيو؟

Thy patience, Sodha prince, a lesson is
To everyone and now 'tis Momul's turn.
How do I know the things that came to pass?

Gul Hayat Institute

سوڍا شرمايون، پسي عيب اڳيان،
نڪ نرجايون، هُيون منهنجي حق ۾.

O Sodha prince, the girls were shamed who saw
Their former shamelessness. Within my fate
Disgraces live.

موري مُنهِن وڏا ٿيا، وَڍيان تان نه وڃن،
اَڏيون اَناسين، تن ڪوجهن کي ڪوه ڪريان؟

Like blooms they blossomed and
To bigness grew. Their noses though I cut,
Disgraced they go not. What am I to do,
O sisters, with these noseless, hideous things?

ٽيون داستان

ڍَٺَ مَ وڄج ڍولَ، ڪاٽياري ڪاڪِ ڪري،
آءُ اڳهين آهيان ٻڌي تُنهنجي ٻولِ،
توکي ساري سپرين رُنُمِ منجهه رَتولَ،
ٿڪاٽا ءِ ٿول، وسَهه مون وهُ ٿيا.

Gul Hayat Institute

III

Beloved, go not off to Dhat
To leave me now in helplessness.
I'm bound by that once-word of thine.
I wept upon my swinging bed
With memory in my heart for thee.

راڻا نچاڻا، ته ڪئن وڏُ وِڙهنِ وِلَها،
پيئي کِهَ کٽن تي، ٿيا پلنگ پُراڻا،
جائي، گلَ جَباتَ جا توري ڪُوماڻا،
ڏَريائي ڏونرا ٿيا، وَر ريءَ وِهاڻا،
مينڌرا، ماڻا، توريءَ ڪنديس ڪن سان!

Belive me, love, all places, things
To me are like as poison made.
O Rano, husband, know I not
The reason why thine anger rose.
Upon the cots hath fallen dust.
The couches have become outworn.
The place is faded: of Jabat
The flowers are withered, thee, love, gone.

Gul Hayat Institute

The pillows that were kept are gray
With cream-hued dust. To whom shall I
Without thee, gentle coaxings urge?
Mindhro, come back: forgive my sins.

مِيان مينڌرا موٽُ، بخش ڪر بُڇائيون،
تون گھٽيُن جو گھوٽُ، مون وَرُ تون هڪڙو.

Thou bridegroom art of many girls:
But art to me the only spouse.

راڻي سَندو روح ۾ پسو پَڳهُ پيومِ،
ٻيڙِيءَ جئن ٻڌي ويو سوڍو ساه سَندومِ،
وِهَڻَ وِهُ ٿيومِ، جاڳيو ٿي جَرُ هاريان.

See, Rano's cord within my soul
Is fastened. As a boat is tied,
The Sodha bound this life of mine.
To poison idleness is turned.
Awake I pour out flooding tears.

Gul Hayat Institute

ويٺي نِتُ نهاريان راڻا تُنهنجو راهُ،
موٽائي ماڳِنِ ۾ آڻيندُءِ اَللهُ!
سوڍا تو ڳر ساهُ، نه ته راڻا گهڻا راڄ ۾.

Thy coming ever I await.
O Rano, thee may Allah bring
Back to mine house, My life's with thee,
O Sodha, else within the land
Would many other princes be.

چوٿون داستان

نئون نياپو آئيو، راڻي وٽان رات،
لَڌيسون، لطيف چئي ڪَنا ڏاتر ڏاتِ،
ڪهڙي پڇين ذاتِ، جي آيا سي آگهيا.

Gul Hayat Institute

IV

There came fresh message yester night
From Rano. Won is our behest.
The Giver gave it, says Latif.
Of comer's caste why make inquest?

Who came in coming welcomed were.

ڪَرها ڪارڻِ ڪاه، تَوڪي ڏٽِينِ ڏاريو،
ساري ڏِج، سيّدُ چئي لِڏاٽِي تانِ لاهُ،
مقابلو مومل سين ٿيندءِ سَنجهه سُپاه،
سوڍِي جي صلاح، ڪؤنه چَرندين ڪاڪِ جا.

Your master kept you just for this,
O camel, to be driven on,
Be not, the Sayid says, remiss
Descending Ludho's sandy hills.
You'll Momul meet. Come night, day pass.
Dear camel, with the Sodha's help.
You'll feed on Kak's rich verdant grass.

وٿيو وڄج واٽَ ڪَنڌُ مَ ڦيرج ڪڏهين
نه ته لَؤٽي ڦير لپاٽ، لگِندءِ لطيف چئي.

So take the road. Don't twist your neck
At any time from side to side.
With turn of cheek, the Sayid says,

Gul Hayat Institute

You'll feel a slap to cheek applied.

ڪنڌ ۾ ڦيرج ڪڏهين وٺيو وڃج راه،
اڄ به سڀاڻ صباح نيئي ڏريندءِ ڏوڙ ۾.

Don't twist your neck from side to side.
But take the road. Today, next day,
Or soon or late, they'll lead you out,
Your coat with journey's dust o'erlay.

جا پونءِ پيرين مون، سا پون مٿي سڄڻين
ڏَگَ لٿا ڏوڙ ۾، اُپي ڏٺاسون،
ڏينهن مڙئي ڏون، اٿي لوچ لطيف چئي.

The earth that stretches at my feet
Is that same earth where friends' feet stand.
The brave are covered with the dust.
We stood and saw this mid the sand.
Man's life has but two days to tell:
Rise, says Latif, search, use them well.

Gul Hayat Institute

ليلان چنيسر جي ڪهاڻي

ڪئونرو هڪ راجا جي ڌيءَ، ڏاڍي هٺيلي ۽ مغرور هئي. هڪ ڏينهن سندس سهيلين ڪيس اهو مهڻو ڏنو ته هوءَ چنيسر داسڙي جي دل جيتي نه سگهندي، جيڪو تن ڏينهن رعب ۽ دٻدٻي وارو وڏو بادشاهه هو. هن، ان مهڻي کي سچو ثابت ڪرڻ لاءِ پڪو پهه ڪيو. ڪئونروءَ چنيسر جي محلات تائين پهچڻ لاءِ سندس ئي وزير جي مدد حاصل ڪئي. جنهن رازدارانه نموني چنيسر کي ٻڌايو ته ڪئونرو پنهنجي قوت کي آزمائڻ لاءِ سندس دل جيتڻ ٿي چاهي. چنيسر پنهنجي وزير جي اهڙي اطلاع ڏيڻ ۽ ڪئونروءَ جي اهڙيءَ هلت جي ڪري ڪاوڙ ۾ ڏاڍو اڻنگو جواب ڏنو. ڪئونرو،جيڪا اٽل ارادو ڪري آئي هئي، هن قسم جي رڪاوٽ کي ڪابه اهميت ڪانه ڏني. پوءِ هن ٻانهيءَ جو ويس ڍڪي، چنيسر جي محلات ۾ نوڪري ورتي ۽ چنيسر جي راڻيءَ ليلان سان واقفيت پيدا ڪري ورتي. ان ڪان پوءِ ليلان کي هن نَو لکي، هيرن جي هار ڏيڻ جي لالچ ڏني. پر ڪيس اهو هار انهيءَ شرط تي ڏيڻ قبوليو ته ليلان ڪيس فقط هڪ رات لاءِ چنيسر سان گڏ گذارڻ جي اجازت

ڏيندي. هڪ رات ليلان حرفت هلائي چنيسر کي ڪئونروءَ جي رهائشگاه ڏانهن موڪلي چڏيو. چنيسر نشي ۾ مست هو ۽ ڪئونرو جي لاڏ ڪوڏ تي موهت ٿي پيو. ڪئونروءَ جي ماءُ جنهن ڪئونروءَ سان هن ڪيڏ ۾ وڏو ڪردار ادا ڪيو هو، تنهن بئي ڏينهن چنيسر کي چيو ته جيئن ته ليلان هيرن جي هار جي بدلي توکي ڪئونروءَ جي حوالي ڪيو آهي، تنهن ڪري هو ڪئونروءَ کي هاڻي پنهنجي زال سمجهي. چنيسر ليلان جي ان خراب نيت تي ان کي ڏوهي سمجهيو ۽ ڪئونروءَ جي چالاڪيءَ کان به واقف ٿيو جنهن سان هن ڪيس ماٺي ورتو هو. ڪاوڙ ۾ اچي هن ليلان کي پنهنجي گهران ڪڍي چڏيو ۽ ڪيس بيوفا زال هجڻ جي ڪري ڏهاڳ ڏئي چڏيو.

ليلان جي ليلائڻ ۽ ايلازن منٿن جي باوجود به ڪيس پاڻ وٽ رکڻ کان انڪار ڪيو. ليلان چنيسر متعلق شاعري ليلان جي ان غلطي متعلق آهي، جڏهن سندس اٽڪل بازي سندس ئي مٿي ۾ لڳي ۽ پنهنجيءَ غلطي کان هيءَ پنهنجي مڙس جي محبت وڃائي ويٺي.

Gul Hayat Institute

سر ليلان چنيسر

پهريون داستان

داغ تنهنجو داسڙا جيري مٿي جن،
تون ڪئَن مٿان تن، چنيسر چِٽُ ڪٽين؟

I
Lilan.
How comes it thus that thou dost spurn
The thought, Chanesar, from thy mind
Of them whose vitals thou hast pierced,
O Dasro prince? Speak comfort kind.

تان ڪا وائي وار، دلاسي جي داسڙا،
تون منهنجو وَلهو، آءٌ تو ۾ طمعدار،
ڏَڪي ڏول گذار، لڄ منهنجي لوڪ ۾.

Thou art my lord and I have need
Of thee. O friend, expose me not

Gul Hayat Institute

To people's scorn. My husband, love,
Drive me not off. I humble am.

ڊولیا ڊیل مَ مون، ڪانڌ ڪميٽي آهيان،
سڪ تنهنجي سپرين پيري وڌيس پُون،
مون ور تونهين تون، تو ور وَهونُ ڪيتريون.

Thy love, O love, with blows it gives
Hath feeled me to the ground. Thou art
My one spouse! Thou hast many wives.

ڊوليا ڪڄاڙئان، ٻولايو ٻوڏُ چئين؟
آءٌ تو پيراندیان، ڪَرَ موڙيو وَرَ اُٿيان.

O love, when thou hast made me speak
Thou speak'st me in insulting strain.
Why is this so? Beside thy feet
I sit, I fidget, stand again.

مٺئين اُتي موهجي موڙهي ڪيَهُءِ مرڪ،
چئي چنيسر چام سين وڌو تو فرق،

Gul Hayat Institute

وري ويو ورقُ، ايءُ ڏَنءُ ڏهاڳ جو.

Sayid.

O fool, the trinket tricked thy sense
To set thee boasting over there.
Thy promise made, Chanesar's love
Thy lord's thou didst asunder tear.
The page once more is turned o'er.
Disgrace's brand on thee is pressed.
The trinket's tracery indeed
Thy foolish mind hath quite obsessed.

چي: مٽئين مٿي جي هوا، تن چٽن ڦيريم چِت،
چان: هار ڪٽنديس هوڏ ۾، نيبہ ٿيندم نت،
پر ڪُونروءَ جو ڪِرتُ، مونهان مٿاهون ٿيو.

Lilan.

The necklace I'll make sure to win,
I told myself, and it will be
A keepsake for me all my life.
But Kaunru's craft outwitted me.

Gul Hayat Institute

لِيلان حِيلا ڇڏ، جي تون صحبي سڪئين!
پائي پاند ڳچيءَ ۾ پاڻ غريبيءَ گڏ،
هڏ نه چوندئي لڏ، جي ڪارون آڻيندينءَ ڪانڌ ڪي.

Sayid.
O Lilan, stop thy tricks, good girl.
Wrap round thy neck thy garment: so
Thyself enhumble. Then thy spouse
On thy complaints will not say, 'Go'.
O Lilan, if on thy behest
Thou gettest nothing, still beseech.

جي ليلائي نه لهين، تان پڻ ليلائيج،
آسرو مَ لاهيج، سڄڻ ٻاجهيندڙ گهڻو.

Cease not from hoping, for thy friend
Hath plenteous mercy in his reach.

ڪارون ڪري ڪانڌ کي روئي ريجهائيج،
ليلان ليلائيج، اَٺئي ماڳ منٿ جو.

Gul Hayat Institute

Weep, make complaint before thy lord
And try to please him. Beg, request.
Entreaty's place is there for thee.

لَکَڻَ ڪيم لکيج، جئن مون موراهِين ناه ڪو،
مون کي ملهائيج، وَارو ڏيئي وَلها.

Lilan.
Count no great virtues in my test:
It is as if I none such had.
Show favour, spouse. Now comes my lot.
Let not another girl coquet
With Lord chanesar. When I thought,
With heart full deeply later on,
I knew the place for humble lives
Is here. His anger quickly turns
The lucky into luckless wives.

پيو داستان

Gul Hayat Institute

اَوگڻ ڪري اَپار، تو در آيس داسڙا!
جي تو رسڻ جُون روح ۾، ته مون پيڙي ناه پَتارَ،
سائينءَ لڳ ستار، ميٽ مدايون مُنهنجون.

II

Lilan.

With sins committed past all count,
O Dasro, to thy door I'm come.
If thou to sulking art inclined,
My place is not within thy home.
O Coverer, for the Lord, erase
The evil doing of my days.

جيڪس ڪم سندامِ، جوٺا ڏٺا جيڏئين،
ڪلن سپ مقامِ، ساهيڙيون سرتيون.

Gul Hayat Institute

Perhaps these evil deeds of mine
The girls of mine own age did see.
For all my friends of equal age,
Are making laughing-sport of me.

نڪي ٻانُهنِ ۾، نڪي ڳِرِ هئوم،
نڪا سِينڌِ، نه سرمون، نه سِينگارُ ڪيوم،
تيلانِهن ڪانڌُ سندوم، رُڳوئي رَءِ گهڙيو.

On arm I did no armlet wear:
My neck of necklaces was bare.
Mine hair I did not comb: nor put
Upon mine eyes antimony,
Nor deck myself. For this alone
Mine husband sought me verily.

سونا ڪَرَ ڪنن ۾، ڳچيءَ ڳنان هار،
ٻانهوٽا ٻانهن ۾، سينڌ سٽيا وار،
تيلان پيءَ پچار، ڪانَڌ مُنهنجي ڇڏي.

The golden rings from mine ears hung:
The necklace round my neck was strung:
Mine arms a weight of armlets bore:
My hair was done up beautifully.
For this alone it was my lord
Relinquished all his thought of me.

ٿڙڪي پسي ٿوڪُ، ترِڪي تَڪَبر پئي،
اَڇيو اَڇيو اَڱلي، ليلان کي چئي لوڪ،
اَندر اوپالن سين ساڙي ڪيائونس سوڪُ،
ٻالاپڻ جو ٻوڪُ، ويو ويچاريءَ وِسري.

Sayid.

O'erwhelmed in a vain conceit
The jewel she saw and was beguiled.
Folk come and go and comment make,
That Lilan is a stupid child.
As grass that withers, she was scorched
And parched by taunts when folk reviled.
The beauty of her childhood's day
From her, the luckless one, resiled.

هُئينءَ ته گهڻو هوشيار، ڪل به هيئي ڪانڌ جي،
تو پانيو موچاري ٿيان ٻچيءَ پائي هار،
ڪانڌُ ڪُوڙيءَ جو نه وٽي سوين پتئين سِينگارُ،
وَهم لهي وينجهار، دليون پرکي داسڙو.

Gul Hayat Institute

Sayid.
How smart you were indeed, I'm thinking!
And to know so well a husband's wiles!
You thought: 'Oh ! I'll make myself look nice
If I put the necklace round my neck.'
When a faithless wife sets herself to deck,
Let her use a hundred tricks and guiles.
She'll not please her lord for all her prinking.
It's the wise man's job to read thought's meaning.
Dasro's craft has her whims outread.

ڏاهي هيس ڏيهه ۾ سرتين منجهه سڄاڻِ،
ڪا جا پيم ڪاڻ، جئن مُنهنُ مٿاهون نه ڪڍان.

Lilan.
'I was clever enough amongst my people,
And full of tricks in the midst of my friends.
But a need has come that compels and bends
Me, so that I cannot lift my head.

Gul Hayat Institute

It is something that goes beyond my weening.

چانڪِ چڙهنديس ڪٽ تي، ريجِهائينديس راءُ،
اَهڙو ئي اَللهُ، جو پور هيتون پيش ڪري.

When I climb on the couch I shall do my charming.
God is such: the handmaidens please.'

چنيسر جي چِتَ ۾ ڪي جو اڳ هئو،
تهان پوءِ ٿيو، مٽئين سندو مامِرو.

Sayid.
To Chanesar's mind there had come some inkling
Already before the jewel-affair.

Gul Hayat Institute

سارِج سپيئي، ليلان لَڇڻ پانهنجا،
وَرَ سين وِڙهيو اُٺئين ڏوراپا ڏيئي،
نڄاڻا ڪيهي، چنيسر جي چِتَ ۾.

Lilan, in all your acts take care.
To your husband you're always a quarrel and tease
That brings reproaches with bicker and harming.

ليلان لُڇُ مَ ايترو اُٿي اَڱڻ سورِ،
اَبو ڏاڏو گهورِ، پاڻ سوڌو پرينءَ تان.

Lilan.
How can I know what Chanesar is thinking?
Sayid.
Don't fidget, O Lilan, so much but rise
And put your courtyard to rights for your love.
Of sire, sire's sire make a sacrifice,
Yourself in the selfsame offering linking.

ٿيون داستان

Gul Hayat Institute

وڏيري هياس، ميڙو مون گهر سرتين،
هٿ ڇهندي هار جي ڪَڙي ڪُڙمِ ٿياس،
ڍولي ڍيلياسِ، آيم ڏنءُ ڏُهاڱ جو.

IV

Lilan.

I was the senior of them all:
And girl friends in their throng would come
And visit me within my house.
But when I touched the ornament
I lost the favour that I had.
I was cast out by my belov'd
And branded with the failure's brand.

هيس هندورن ۾، پيم ڪانه پروڙ،
مٽئين سندي ماڻري ڪوجهي وِڌيس ڪُوڙَ،
سامهان ٿيم سور، ويو وِلُڙي ولهو.

I used to lie on swinging cots
And did not realize my luck.
To sheer destruction was I brought

Gul Hayat Institute

By necklece's catastrophe.
Sorrows met me face to face.
My husband took himself away.

تو جو پانيو هار، سو سورن سڱڙو،
چنيسر چِٽُ ڪٽي ٿيو پورهيتِ جو پارُ،
اَٽوٽت جو اَچارُ، شال ڪانڌ ڪنهن سان مَ ڪري!

Sayid.
A string of sorrows was the thing
That thou didst for a necklace take.
Chanesar looked the other way
And made the serving-girl his friend.
Lilan.
O that my lord with none would bring
The discord of dissension here!

Gul Hayat Institute

سپيئي سهاڳڻيون سپني ڳچين هار،
پسڻ ڪارڻ پرينءَ جي سهسين ڪن سِينگار،
ڏول تنهين جي ڏار، هيڏائي هلنِ جي.

V

Look on all the lucky wives.
All have necklets round their necks.
They preen themselves a hundred ways
That love's beloved they may see.
Beloved the protector is
Of wives who show humility.

سپيئي سهاڳڻيون، سپني ڳچين هس،
پسڻ ڪارڻ پرينءَ جي وڏا ڪيائون وس،
ڍول تنهين جي گس، هيڏائي هلن جي.

Look on all the lucky wives.
All have collars round their throats.
Beloved, whom they love, to see
They strove with earnest effort's aim.
Beloved walks upon the path
Of wives who show humility.

سپيئي سهاڳڻيون، سپني منهن جڙاءُ،
سپ ڪنهن پانيو پاڻ کي ته اِيندو مون گهراءُ،

Gul Hayat Institute

پيڻو تن دراءُ، جن پسي پاڻُ لڄائيو.

Look on all the lucky wives.
All have jewels on their heads.
To hearts of all this thought has sped,
'Love will come inside my home.'
Love came within the homes of them
Who, seeing self, with sight blushed red.

ليلان جِمَ لڪائيين چڱي چنيسر ساڻ،
ور سين وِڙهيو اُٺئين، مڙهي مُنوئي پاڻ،
پوري ڪيَهءِ پاڻ، تِئَن آيهءِ ڏنءُ ڏهاڳ جو.

VI

Sayid.

O Lilan, don't expose your faults
By quarrelling with Chanesar.
You're always bickering with him,
And, fool, yourself you've ruined.

ليلان جم لڪائين صُحبي ساڻ سُڄاڻ،
آهين گهڻو اَجاڻِ، مَچڻ پُوري نه پَوين.

Gul Hayat Institute

Before that knowing husband, don't
Expose your faults, my beauty:
Fool in your folly, there can be
In wife no match for husband.

چئي چنيسر ڄام سين ليلان لڪاءِ مَ تون،
اِيُ ڪانڌُ ڪنهنجو نه ٿئي، نڪا مون نه تون،
رونديون ڏٺيون مون، اِنَ دَرَ مٿي دادُليون.

O Lilan, don't expose your faults
By quarrels with lord Chanesar.
Lilan.
He is no woman's husband none,
Not mine, nor your one either.
The darlings that he likes I've seen
Lamenting at his doorway.

جي مون موڙهي مت، ته تون پاڻ سڃاڻج سپرِين،
اصل اَوائنِ جا عيب ڍَڪين تونِ اَت،
اِي پري تنهنجي پَتِ، جئن ولهيون ڍَڪين وَلها.

If I am muddled in my sense,
Look to yourself, my friend, too.
Your way's to hide the many faults
Of those who have astray gone.
Your merit, husband, love, is this:
You lade your wretches' failings.

چئُي چنيسر ڇام سين ليلان لڪايوءِ،
تو جو ڀانيو پنهنجو، تنهنجو پَرو ڪونه پِيوءِ،
ڪَونرُوءَ ڪانڌ سندوءِ، دستِ ڪيو داسڙو.

Sayid.
O Lilan, don't expose your faults
By quarrels with lord Chanesar.
You thought him yours. You didn't know
The subtlety his mind has.
The woman Kaunru had her way.
Possessed your Dasro husband.

ڍوليِا اولا نه سهان، اَڏا اڏيءَ جِي،

Gul Hayat Institute

تو ورَ وَهُون ڪيترِيون، مون وَرُ تون وري،
پرِتان پير پري، ملهائج مسڪين کي.

Lilan.
O friend, I cannot bear the taunt
You flung at me obliquely.
You've many wives, but as for me
You are my only husband.
Come back. Be kind and show your grace
To them who're poor and wretched.

ڪوڙين تنهجون ڪامڻيون، تون ڪوڙين سندو ڪانڌ،
مون کي ڇڏ مَ داسڙا، ته وڃان نه وِڙواندُ،
مون ڳچي ۾ پانُد، تو چنيسر هٿ ۾.

You've crowds and crowds of charming girls
To fascinate you, husband.
Don't leave me, Dasro, else I lose
My way and wander helpless.
I've wrapped my garment round my neck.
My fate's with you, Chanesar.

Gul Hayat Institute

عمر مارئي جي ڪهاڻي

مارئي هڪ غريب ڌنار جي ڌيءَ هئي، جيڪو ملير جي جهنگل ۾ ڪنهن آباد ڳوٺ جو رهاڪو هو. هوءَ پنهنجي قبيلي جي ماڻهوءَ ماروءَ سان مڱيل هئي. پر سندس پيءُ جو نوڪر مٺس موهت ٿي پيو. جڏهن هن کي اها خبر پئي ته مارئي ٻئي ماڻهوءَ سان مڱيل آهي ته ڪيس دل ۾ ڏاڍو ساڙ ٿيو. ان ساڙ جو، ماروءَ کان بدلو وٺڻ لاءِ، هو عمرڪوٽ جي حڪمران عمر سومري وٽ ويو ۽ مارئي جي سونهن ۽ سوڀيا جي ساڻس ڏاڍي واکاڻ ڪيائين ۽ ڪيس مارئي کي پنهنجي شاديءَ لاءِ زوري کڻڻ جي صلاح ڏنائين ۽ عمر اها زيادتي ڪئي. مارئي ان وقت پنهنجي مارن جي لوئي واري لباس ۾ هئي.عمر ڪيس آڻي عمرڪوٽ جي ٻه ماڙ واري محلات ۾ قيد ڪيو. پر هن عمر کي پنهنجي ويجهو اچڻ ڪونه ڏنو ۽ چيائينس ته جيڪڏهن هو سندس قريب ايندو ته هوءَ آپگهات ڪري ڇڏيندي. نيٺ هن تي ڏاڍ ڪري ڪانئس وچن ورتو ته جيڪڏهن سندس واهرو مٺ، ٻارهن

مهينن ۾ ڪونه وريا ته هوءَ عمر سان شادي ڪندي. سو هوءَ ٻارهن مهينا، ان ٻه ماڙ ۾ پنهنجي مارن جي اوسيئڙي ۽ اميد ۾ ڏينهن ڳڻيندي رهي.

عمر ۽ مارئيءَ متعلق بيت مارئي جي ان احساس جو اظهار آهن، جيڪي هن قيد جي ڪوٺيءَ ۾ ويهي ملير جي مارن، اوٺارن ۽ ڌنارن جو عمرڪوٽ ۾ اچي ڪيس چڙائڻ لاءِ چيا آهن.

سر مارئي

’الست بربڪم‘ جڏهن ڪن پيوم،
’قالُوا بلَيٰ‘ قلب سين تڏهين تِتِ چيوم،
تَنهِين وير ڪيوم، وچن ويڙهيچن سين.

I

When there fell on mine ears the Word,
'Am I not then your Lord?'
And with 'Yes' my heart gave assent,
It was then that my promise I made
With the folk in the hedges pent.

Gul Hayat Institute

قسمت قيدُ ڪئي، نه ته ڪير اچي هن ڪوٽ ۾؟
لِکئي آٽي لِوحَ جي هنڌُ ڏيکاريم هي،
پرچي ڪين پنوهار ري جان جُسو ۽ جِيُ،
راجا راضي ٿيءُ، ته مارن مِلي مارئي.

'Twas my fate to be prisoned. It falls !
How else would one enter these walls?
They were shown me by writ of the stone.
My life, body, life have no joy.
If I be from the goatherd alone.

قسمت قيدُ ٿيم، هت اڙانگي گھاريان،
''هِناڪَ جِسمي والفُو اوُلَد يُڪم'' هِنيو هت سَندوم،
قادر شال ڪندوم، ميڙائو سين مارئين!

O Lord, by thy will this decree,
With her Marus that Marui be.
Life engaoled was the fate that I took,
That I should live miserable here.
'Body here, soul with Thee', saith the Book.

Gul Hayat Institute

’قيد الماءِ‘ ڪنَهن جو سو مون پاند پيو،
’’جف القلم بما هو كائن‘‘ وهي قلم ويو،
ايُ قضا ڪم ڪيو، جئن ٿرِ مارو آءٌ ماڙئين.

Here's my heart! Let the power of God move
That I join with the friends whom i love.
'Bound by fate' is the saying that I
Keep in fold of my garment. 'Fate's pen
With what came to pass is gone dry.'

هي هنڌ پيڙيون هاڻ، ساڙيان سڀ ڏيهن ري،
’’ڪُل شَيءِ يرِجَعُ اليٰ اصِلِه‘‘ ٿي جهڄان جهانگين ڪاڻ،
پِري پنهنجي پاڻ، پسان ملڪ مَلير ۾.

By the flow of fate's pen so it passed
That the Marus should traverse the waste,
While I in the upper-rooms stay.
I'll burn all these places with fire
If the folk of my land are away.
'To their Prime go all things back again.'

Gul Hayat Institute

For my people I suffer in pain,
My folk of the jungle, that, near
Mine abode come again, I may see
The land of mine own in Malir.

نڪو ايُر نه پيرُ، نڪو اوٺي آئيو،
مون وٽ آئيو ڪونه ڪو پائرنئون پري پيرُ،
ڪِتابتون ڪير، آڻي ڏيندم اُن جون؟

II

Marui.

No one came: no one came: not a single soul came:
Not one of the camelherds came.
Of my brothers not one took the trouble to come.
Who will carry and tell me their news?

Gul Hayat Institute

اَللہ اوٺي آڻئين ڪو اُتي جو هِتِ هير!
ته ڪِنان جي هن ڪوٽ جا سي سُرها ٿين سيرَ،
آءُ اکئين اُگهان جي پائُرِ پريس پير،

لائي ڪام، لطيف چئي، سو اَچڻ ۾ اوير،
ڪوٺين گهاري ڪير، محلين منجهي مونُ هِنيو.

O Allah, I pray bring me here, bring me now
Some one from the camelherds there,
That the bounds of the fort and the roads
may be gald.
His feet that are covered with dust
With mine eyes I shall wipe: for he'll not
(saith Latif)
Make any delay when he comes.
Who is she who spends her sad life in the
rooms?
Living here in the halls my mind reels.

اَڄ اوٺِي آئيو وٺي خبر ڪري،
وساريجِ وَرَ کي، مَ ڪي ٿيج چري،
ايندينءَ هِتِ وَري، ڪو ڏِينِهن آهين ڪوٽ ۾.

Sayid.

Gul Hayat Institute

Today with good tidings the camelherd's come!
Let thine husband not pass from thy thought:
Nor prove thyself mad. Thou wilt come here again:
But thou art in the fort for a space.

ڪو ڏينهن آهين ڪوٽ ۾، لوئي هڏِ م لاهه،
ڪامڻِ اُنهن جي ڪُرَ جي اِيِ اَڏِ وَڏائي آهه،
سَتي سيلُ نِباهِ، نيٺ ملير ايندينءَ مارئي.

Thou art here in the fort for a space. Give not up
Thy rough rugged blanket at all.
O woman of charm, here's the pride of thy stock
From the prime. Worthy soul, till the end
Show thy grace of behaviour in all that thou dost.
At long last thou wilt come to Malir.

Gul Hayat Institute

جو ڏيهان ڏاڏاڻي آئِيو پيرين تنهن پَوان،
ساڪائتيون، سيد چئي، سنديون چِتَ چَوان،
هتي تان نه هوان، حرف لٿي آءٌ هِڪڙي.

Marui.
I shall fall at the feet of the man who has
come
From my county, my father's own home.
I shall speak (Sayid saith) the true thoughts
of mine heart:
I am not to blame for this thing
And I swear that alone I'd have never come
here.

پرچن شال پنهوار، ڍوليا مارو مون سان الله،
مُون مُوراهين مديون، آهن سيڻ ستار،
اُنا مينهن ملير ۾، تَڙِ تڙِ پوءِ تنوار،
پائي آيس پاند ۾، اوڳڻ عيب اَپار،
عيبن پري آهيان، سَتُرُ ڪِج سَتار.

III

Gul Hayat Institute

O Allah! May the Marus I adore,
The Maru goatherds, find a joy in me.
All wicked full of evil though I be,
Still these my friends are merciful. Now o'er
Malir the rains have fallen and the sound
Of warbling birds thrills all the deserts
round.
With garment full of faults that have no end
I'm come, filled full of evil things galore.
O cover up my faults, Thou Coverer-Friend.

سهسين سيبا ڪَنجُري، لوئي ليڙِ ٿيامِ،
اَباڻن جي آسري ڪَتي ڪانه ڪِيامِ،
جا ڏِٺ ۾ ڏِڪيام، تنهنجو پَروَر پَنُ رهائيين.

IV
My bodice is stitched hundred times:
My blanket is tattered and torn.
I spun not a yard in the hope
Help would come from my family-born.
Oh! I pray kind protection I get

Gul Hayat Institute

From the clothes that in Dhat I had worn.

سهسين سيبا ڪَنجَري لوئي لِيڙو لِيڙ،
واسي وار نه ويڙهيان، مر چڳون رهن چيڙِ،
ماروءَ جي مُهاڙِ ريءَ مون ڪي اندر ناه اُڪير،
هڙو حال حقيرُ، وٺي شل ويڙهه وَجان!

My bodice is stitched hundred times:
My blanket is tarrered and frayed.
Let my locks remain greasy: no scent
Do I put on my hair disarrayed.
One longing there lives in my heart
To see face of my Maru displayed.
Let me go to my home in the hedge,
As I am now, a miserable maid.

سهسين سيبا ڪنجري، لوئي سين لِيڙَن،
هڙو حال وٺي ڪري وڃان منجهه ٿرن،
مارُو مانَ چَون، ته هُئي آسانهين آسري!

My bodice is stitched hundred times:

Gul Hayat Institute

My blanket is tattered and torn.
Let me go to the deserts like this
That the Marus may say: 'She was borne
By the hope we should speed for her aid.'
I am come from that place where no sign
Of the safflower is seen. If I went
Where the throngs of the marriages shine,
In rough blankets I'd find me arrayed.

مينڊا ڌوءِ نه مارئي، نه کلي، نه کاءِ،
عمر جي اِنصاف جا ويٺي ويسامان ڳاءِ،
هيءَ جا ڪيءِ هاءِ، سا مهندان اِيندءِ مُنَهنِ ۾.

V

Marui doth not wash her hair.
Marui doth not smile nor eat.
Marui's praise for ever sings
The justice of her Umar's ways:
'This wrong that thou hast done to me
Will turn and look thee in the face.'

Gul Hayat Institute

ميندِا ڌوءِ نه مارئي، ڻئَس ڪرنڊيون وار،
سُتيءَ سيئي ساريا، جي پائر جا پنوهار،
عمر اُنهنئُون ڌار، مور نه وهي مارئين.

Marui doth not wash her hair.
Her locks are sullied. High-souled lass,
Her memory for the goatherds stayed,
Goatherds who live among the grass.
Without them, Umar, she will not
Pent in the rooms a lifetime pass.

ميندِا ڌوءِ نه مارئي، محلين مارُئان ڌارَ،
پائي ميٽ مٿي ۾ مورِ نه واسي وارَ،
جا هُتيجن هارَ، سا ڪيئن وِهندي ڪوٽ ۾؟

Marui doth not wash her hair,
Imprisoned in the upper-rooms
Without her Marus. On her head
She puts no soap, nor to her hair
Incense applies. Within the fort
How will she stay, accustomed

Gul Hayat Institute

To company of folk from there?

ميندِا ڌوءِ نه مارئي، ڪونهي تنهن اوڇاه،
عمر جي انصاف جو پِيئسِ ڪَنِ پڙاءُ،
ويٺي چوءِ اَللہ، مون تي مِٺَ نه موٽيا.

Marui doth not wash her hair.
She hath no gladness. On her ears
Of Umar's justice echo falls.
Her constant cry is 'Allah! Hear.
My people come not back for me.'

محلين ماندي مارئي، سدا منهن مَلُورَ،
اَٽيا سٽيا نه ڪري، سونهن وڃايس سُورَ،
لڳيس لُوهَ، لطيف چئي، لٿس ڪوڏَ ڪَپُورَ،
چت جن جا چور، سي مکي ڪيئن مرڪنديون؟

Gul Hayat Institute

Marui's wearied of the halls,
And sad with sadness is her face.
On oil-less hair she puts no oil.
By grief she's robbed of beauty's grace.

When hot wind touched her (saith Latif)
Her camphor-scents of gladness fled.
How can the girls whose minds are crushed
Smile and put oil upon the head?

ڪريو مُهاڙِ ملِير ڏي روءِ اُپي ۽ چوءِ،
سُهجُ سُوري پانئيان سومرا سَندوءِ،
مِلڪَ مارُوءِ جي آهيان، زور نه ٺيان جوءِ،
سو قَلبُ ڪوٺِ نه هوءِ، جو هُتيجن هٿِ ڪيو.

She turns her face towards Malir,
To weep for ever with the cry:
'I think thy joy like gallows-noose,
O Sumro. Maru's stuff am I.
A wife by force I will not be.
My heart the men from yonder seized.
Fort-bound it never can be free.'

Gul Hayat Institute

ڪريو مهاڙ ملير ڏي اُپيائي آهي،
جا مٿي ڏنيس مارُئين سا لوئي نه لاهي،
سومرا ساهي، تنهن سَتيءَ مَ وِجه سَنگهرون.

She turns her face towards Malir,
Outwearied standing: yet retains
The blanket that the Marus gave.
Beware, O Sumro, not with chains
Enshackle thou a virtuous slave.

ڪيم مهاڙِ ملير ڏي مٿي ڪوٽ چڙهي،
واجهائيندي وطنِ ڏي ڳوڙها پيم ڳڙي،
نڱي ڪُوڪ قَلبَ مان منجهان روح رَڙي،
ويڙهيچن وري، ڪَرَ نه لڌي ڪڏهين.

'I turned my face towards Malir.
I climbed the fort. For my land's sake
My tears welled forth. I shrieked aloud
With cry that from my soul did break.
And yet the people of the hadge
Heard nothing of my wretchedness.

Gul Hayat Institute

عمر اَچا ڪپڙا ڪاٽياريون ڪيئن ڪن؟
جن جا وَرَ ٿرن ۾ ويچارا ويڙَ سَهَنِ،

هوءِ جي حق پچن، سي ڪيئن ستيون سومرا؟

O Umer, how can helpless girls
Bedeck themselves in cleanly dress
Whose hapless husbands in the wastes
Endure the insults of distress?
Can they, O Sumro, good wives be
Who with their husbands break their vows?

آءٌ سوڙين سمهان، مون ور گهاري وِلھ،
ڪَٿيريءَ تان ڪِلَ، عمر ڪج مَ اَهڙي.

While I am sleeping on the quilts
My husband suffers: damp wind blows.
O do not that, mine Umar, no!
Nor laugh at me in my rough clothes.

Gul Hayat Institute

آءٌ ڪيئن سوڙين سمهان، مون ور گهاري سُج
وَرُ اَباڻن سين اُج، ڪُھ شربت ٿُنهنجا سومرا.

How can I sleep upon the quilts

When husband suffers in the waste?
That I should suffer thirst more meet
Midst father's kindred. Take away,
O Sumro, All thy sherbets sweet.'

وائي

منهنجو من ميان، واڳِيو ويڙهيچن سين،
پَهي پاڪي پٽڙي پِرين ساڻ پيان،
پيرُ نه چڏيان پرينءِ جو جاسين ٿي جيان،
حرف لٿي هيڪڙي هتي تان نه هُئان،
ڪيرُون ڪٿيرين ڪي، وجي ڏيه ڏيان!
آءٌ ڪينءَ لوئي لاهيان، ڪارڻ پِين ڏيهان؟

VI

Marui.

Kind sir, mine heart is linked with them
Who in hedget-hamlets live their day.
O let me there amidst my friends
Drink whey, the thin and washy whey.
While still I live I shall not cease

Gul Hayat Institute

To follows my beloved's feet.
No blame it is to me that here
Alone I be. But friends to greet
I mine own country is my wish,
Those friends who wear the rugged sheet.
For two days' pleasure can I slough
My blanket that is coarse and rough?

چوٿون داستان

سونهن وڃايم سومرا، ميرو، مُنُهنِ ٿيومِ،
وڃڻ تتِ پيوم، جتِ هَلڻ هاهِ حُسنَ ري.

VII

Marui.

I have ruined my beauty, O Sumro,
And sullied my face.
Fate compelled me to go reft of beauty
Where in going's no grace.

Gul Hayat Institute

سُونهن وڃايم سومرا، هتي اچي هاڻِ،

ڪينءَ لهنديم ڪاڻ؟ حُسن مُنهنجو هِتِ وِيو.

I have ruined my beauty, O Sumro,
Hither journeying on
Can I make up, then, loss of what's fled me,
Its flavours all gone?

سونهن وڃايم سومرا، وطن وڃان ڪينءَ؟
حُسنَ ڏاران هيئن، پسان ڪينءَ پنوهار کي.

I have ruined my beauty, O Sumro,
To my land can I come
Leaving beauty behind? Can I see them,
The goatherds of home?

جهڙي آيس جيئن، تهڙي وڃان تن ڏي،
لالائي جا لطيف چئي، مُندُن اُنا مينهن،
ماڙي لڳيم مهڻو سڀ ڄماندر سينئن،
ٿيس ڪاٽياري ڪانڌ جي هتي اچي هينئن،
ڪنڌ ڪڻندي ڪيئن، مَنهَن ماروئڙن جي؟

As my coming was, so is my going
Back to them. 'Like the rain
Blushes poured' (Saith Latif) 'oft and often'.
A reproach and a bane
Was my life passed in those upper-storyes
Till life die with the dead.
Come thus wise, I have need of my husband.
Can I lift up my head
In front of my Marus? O Umar!

عمر ٻَنِ جيو، ڪُوه مُنهنجو سومرا،
جا پَرِ نه پَنوهارن جي مُون سين تيئَن ٿيو،
وٿي مُنهن ڪِهو، وڃان وطن سامُهِين؟

O Sumro! Consign
My life to the pit. Way of goatherds
Was no way of mine.
With what face can I go to my country?

مَ سَپِني مارئي، مُئي مَ چائي،
جنهن اچي عمرڪوٽ ۾ لوئي لچائي،

جا سانگين سڏائي، سا ڪيئن مرڪي ماڙئين.

Better had she ne'er been
Who, to Umarkot come, her rough blanket
Disgraced: nor had seen
Light of birth, but had died. With her calling
Of goatherds in aid,
Could she smile within upper-storeys?

اَلا اِيئنءَ مَ هوءِ، جيئَن آءُ مران بند ۾!
جُسو زنجيرن ۾ راتو ڏينهان روءِ،
پهرين وڃان لوءِ، پوءِ مَرَ پُڄنمِ ڏينهڙا.

O Allah! I prayed
That I die in my prison. My body
In chains, let me cry
Night and day: but first go I homewards
Ere, days ended, I die.

باللهِ آهيان بند ۾، ڏُئان تان نه ڏَبِرُ،
ويڙ وراڻي ناهِ ڪا سومرو سَبِرُ،

Gul Hayat Institute

میان مهربانُ ڪرين اِلٰهي عُمَرُ،
ويڙهه پسان سو وَرُ، آهيان جنهن جي آسري.

O Allah, imprisoned I wash not
Clothes worn old and long.
O Master, insult hath no answer:
Umar Sumro is strong.
Make him kind to me, Merciful Master;
I have hopes of my spouse.

جي ڪَرَ لڏائون، ته بَنديءَ بَند نه ساريو،
ماروئڙن آءٌ، جيڪس وييس وسري.

Let me see him in village enclosure.
Had the folks of mine house
Gathered news of my plight, then the captive
Had not thought of her jail.
The Marus mayhap had forgotten.
Home-longings prevail.

واجهايو وطن کي ساريو ساهه ڏيان،

Gul Hayat Institute

هِيءُ مَڙُه ساڙه سامهون مُنهنجو نج مِيان!
ته مقامياڻي مارُئين وجي ٿر ٿيان،
هوند مُيائي جيئان، جي وجي مڙُه ملير ڏي.

I am ready to die with their memory.
My corse, Lord, convey
To my home that in graveyard of Marus
In fixed peace I may stay.
Perchance in my death I'd be living.
Were my corse in Malir.

آهيم اُتي مينهڙين سمن سرتين ساڻ،
ڪنهن پَرِ لاهيان ڪاڻِ، وڃي ويڙهيچن سين.

At the times when rain falls I have trystings
With the friends that I love.
If I go with the villagers, somehow
My need I'll remove.

پنجون داستان

Gul Hayat Institute

آءٌ ڪين چڏيان سومرا پنوهارِن پچار،
جَڙُ جن جي جان ۾ لڳي ريءَ لُهارَ،
ميخون محبت سنديون هينئڙي منجھ هزار،
پَکا ۽ پنوهارَ، ڏِٺي مُون ڏِينهن ٿيا.

VIII

Marui.

O Sumro, how can I stop the thoughts
That dwell with my herding men?
They are riveted into my life without
The aid of the blacksmith's kill.
The nails of love in my heart are fixed.
To be counted in thousand's tale.
Since I saw the huts and herding-men
The days are passed and fled.

پٿولا پنوهاريون، مورِ نه مٿي ڪن،
جهُ لاک رتائون لُوئيون، ته سالُنِئان سونهن،
اُنّ ايلاچِنِئون اَڳِري، بخملَ، بافتن،
سکر پانيان سومرا کٿي کان کُهنبن،
جا ڏنيم ڏاڏاڻن، سا لاهيندي لڄ مران.

Gul Hayat Institute

Not for the herdsmen's wives at all
Are clothes that are made of silk.
When they dye in lac their coarse rough cloth
They're finer than clad in shawls.
Better then wool and fine striped cloth,
Better than velvet too,
Better than rich broadcloth do I think
My coarse rough blanket to be,
Better, O Sumro, than gorgeous clothes.
I should die of shame if I doffed.

چِڪي چڪيم چاڪ، وَنهِين ويڙهيچن جا،
واجهائيندي وصال کي فنا ڪيس فراق،
سيئي ساريم سومرا ٿر جنهين جا ٿاڪ،
ماروءَ جي اوطاق، گهڻو اُڪندي آهيان.

The blanket I had my father's folk.
My wounds have started afresh that I got
At the well-to-do villagers' hands.

Gul Hayat Institute

In my longing for union with them I fell
Sepration that cuts to the quick.
My mind kept a place, O Sumro, for them
Whose huts in the desert stand.

مَ ڪي روءِ مَ رڙ ڻُون، مَ ڪي هنجون هار،
جهڙا اَچن ڏينهڙا تهڙا ويٺي گهارِ،
ڏُکن پٺيءَ سُکڙا سِگها ٿين سنگهار،
”اِنّ مَعَ العُسر يُسرَاَ“ پروڙج پَنوهار،
ستي سَتُ سنڀار، لٿئي لوهُ، لطيف چئي.

The dwelling place of the Maru throng
I long for exceedingly.
Weep not, nor wail, nor let tears flow:
Such days as pass, endure.
Come sorrows first: then happy joys
Of pleasance, O man of flocks.
Gul Hayat Institute
Sayid.
'Ease is with trouble': this, herdsman, feel.
O virtuous girl, preserve
Thy virtuous way, (saith Latif) : from thee

Will the iron shackles fall.

وائي

مونُ مَنُ مارؤُ جو، مارُوَءِ جو مُنهنجوءِ،
مُنهُن مُنهنجو سومرا، مَرُ ميروئي هوءِ،
ڏوتوءِ وجي ڌاريين متان مارو چوءِ،
لارُوُن جي لُڙڪن جو ڳنهي وجان توءِ.

Marui.
Mine heart is Maru's, his heart's mine.
My face O Sumro, then
May sullied stay, lest he should say
'Thou didst go mid stranger men
To wash it clean.' And now I go,
From thee having trafficked the tears that flow.

Gul Hayat Institute

Bibliography
part 1

HISTORICAL

1. GENERAL HISTORY.

Cambridge History of India, Vol. V. 1929.

Cambridge History of India, Vol. IV. 1937. The Mughal Period.

Cambridge Shorter History of India. Cambridge, 1934).

Dunbar, G. History of India—from the earliest times to the present day. London, 1936.

Smith, V. A. Oxford Student's History of India. Oxford, 1913.

Lyall. Rise of British Dominion in India. 1893.

Elliot and Dowson. History of India as told by its own historians. 1867-77.

Ilbert. Government of India. Third edition. Oxford, 1915.

2. HISTORY OF SIND.

Gul Hayat Institute

Ray. Dynastic History of Northern India. Calcutta, 1931.

Burton, R. History of Sindh. London, 1851.

Seton, D. History of the Caloras. Bombay Record Office Selection 93 of 1802-7.

Crowe, N. Account of Sind, Bombay Record Office Selection 93 of 1802.

Hughes, A. W. Gazetteer of the Province of Sind. Bombay, 1874.

3. ORIGINAL AUTHORITIES.

Mir Muhammad Ma'sum Shah of Bak har. Tarikh-i-Ma'sumi.

Mir Tahir Muhammad Nasyani of Tatta. Tarikh-i-Tahiri.

Amir Sayid Kasim Beqlar. Beqlarnama.

Sayid Jamal walad Mir Jalaluddin Husaini Shirazi. Tarkhan Nama.

All Shir Qani of Tatta. Tuhfat-ul Kiram.

Gul Hayat Institute

Shaikh Abu'1 Fazl. Ain-i-Akbari. Trans. Three volumes. I by Blochmann. II and III by Jarrett.

4. BIBLIOGRAPHICAI. AND STATISTICAL WORK'S.

Shafaat Ahmad Khan. Sources for the History of British India in the seventeenth century. 1926.

Robinson. The trade of the East India Company. 1912.

Foster, W. W. Guide to the India Office Records. 1919.

Foster, W. W. England's Quest of Eastern Trade. 1933.

Shafaat Ahmad Khan. East India Trade in the Seventeenth Century. 1923.

Davies. Bibliography of British History (Stuart period 1601-1714). 1928.

Gul Hayat Institute

P9oBal Krishna. Commercial Relations between India and England (1601-1757). 1924.
Wheeler, R. Talboys. Early Records of British India. 1878.

5. TRAVEL AND TRAVELLERS IN INDIA.

Barbosa. Livro de Duarle Barbosa. Trans. Dames. 1918.
Burnier. F Travels. Edited by constable. Two Volumes Ed. 1914.
Burnies. J. Visit to the Court of Sinde (1828). 1831
Burton, Sir R. H. Scinde or the Unhappy Valley. 1851.
Burton, Sir. R.H. Sind and the Races that inhabit the valley of the Indus. 1851.
De Laet. De Imperio Magno Mogoli sive India vera, Commentarius ex varus

Gul Hayat Institute

Ancloribus Congestus. Leyden, 16131. Trans. Hoyland. 1928.
Del Hoste. Sind Mission Memoirs. 1832.
Della Valle. Travels in India. Ed. 1892.
Hamilton. New Acount of the East Indies in Pinkerton's Travels. Vol. VIII.
Kennedy. Narrative of Compaign of Army of the Indus in Sind. 1840.
Linschoten. Voyage to the East Indies. Ed. 1884.
Macmurdo. 'Account of the Country of Sindh. 'J.R.A.S, Bombay, 1834.
Mandelslo. Travels in Western India (1638-9). M. S. Commissariat. 1931.
Mandelslo. 'Voyages and Travels.' J.R.A.S 1915.
Manrique. The Travels of Sebastian Manrique (1629-43). Ed. Luard and Hosten. Hakluyt Society, 1926-7.
Manucci. A Pepys of Moghul India. Irvine, 1923.

Gul Hayat Institute

Manucci. Storia do Mogor (1653-1708) Tans. Irvine, 1907-8.
Masson. Journals, 1826. Bombay Secretariat Selections, 1906.
Ovington. Voyage to Surat (1689-96) Ed. Rawlinson, 1929.
Pelseart. Jhangir's India. (The Remostraintie of F. Pelseart.) Trans. Moreland and Geyl, 1925.
Pottinger. Travels in Beluchiestan and Sinde. 1816.
Postans. Capt. T. Personal Observations on Sindh, the manners and cusloms of its inhabitants. 1843.
Postans. Mrs. Cutch and Random Sketches of Western Indioa. 1839.
Tavernier. J. B. The Six voyages. Trans. Ball, 1889.
Terry. Voyage to East India. 1777.
Thevenot. Travels. Trans. Lovell, 1687.
Von Orlich. Travels. In India. 1845.

Gul Hayat Institute

Withington, N. In Early Travels in India (1583-1619) Ed. Foster, 1921.

6. MONOGRAPHS AND SPECIAL STUDIES.

Altekar. History of Village Communities in Western India. 1927.
Binyon. Court Painters of the Great Moghals. 1921.
Edwardes and Garrett. Moghul Rule in India. 1930.
Faruki. Aurangzeb and His Times. 1935.
Garrett and Others. The Legacy of India. 1937
Ibn Hasan. Central Structure of the Mughal Empire. 1936.
Irvine. Later Moghuls. 1922.
Irvine. Army of the Moghuls. 1903.
Lane-Poole. Medieval India under Muhammadan Rule (1712-64). 1903
Lane-Poole. Aurangzeb. 1896.

Gul Hayat Institute

Law. Promotion of Learning in India during Muhammaddan rule. 1916.
Mackay. The Indus Civilization. 1935.
Maclagan. The Jesuits and the Grand Mogul. 1932.
Marshall. Mohan jo Daro and the Indus Civilization. 1931
Moreland. India at the Death of Akbar. 1920.
Moreland. From Akber to Aurangzeb. 1923.
Reverty. Notes on Afghanistan. 1880.
Reverty. The Mihran of Sind and its Tributaries. 1892.
Rawlinson. British Beginnings in Western India (1597-1657). 1920.
Rees. The Muhammadans (1001-1761). 1894.
Rehetsek. Reciprocal Influence of European and Muhammadan Civilization. 1877.
Rice. Sir Charles Napier. 1925.
Sarkar Jadunath. Anecdotes of Aurangzaib. Second edition. 1915.

Gul Hayat Institute

Sarkar Jadunath. Hitory of Aurangzib. Five volumes. Vols. I and II, 1912 and 1925. Vol. III, 1916 and 1928. vol. IV, 1919 and 1930. Vol. V, 1925.

Sarkar Jadunath. Mughul Administration. 1925.

Sarkar Jadunath. Studies in Mughul India, 1919. Being the second edition of Historical Essays published in 1913.

Spear. The Nabobs: A study of social life of the English in Eighteenth Century India. 1932.

Vincent Smith. Akbar the Great Moghul. 1917.

7. PRINTED COMPILATIONS OF RECORDS.

Foster. The English Factories in India. All volumes published up to date.

Various dates. (Abbreviated in notes as E.F.I.)

Gul Hayat Institute

Foster. Letters Received by the East India Company from its Servants in the
East. All volumes published. Various dates.

8. BOMBAY GOVERNMENT RECORDS.

A. reference.

Kindersley, A. F. A Handbook of the Bombay Government Records. Bombay, 1921.

B. records. compilations, selections and extracts.

Factory
and Presidency Records. Scind Factory 1 762-4. No. 192.

Forrcst, G. W. Selections from the Records of the Government of Bombay.

1. Selections from State Papers, Bombay.
2. Selections from the Surat Letters, 1630-1700.
3. Selections from the Bombay Letters, 1677-1742.

Gul Hayat Institute

4. Selections from the Surat Diaries, 1722-88.

Forrest, G. W. Index to Selections : Home Series. Vols. I and II.

Forrest, G. W. Catalogue of Contents of Bombay Secretariat Records (1630-1780). Bombay, 1887.

Press List of Ancient Documents preserved in the Bombay Record Office 1720-1740. O Press List of Ancient Documents preserved in the Bombay Record Office 1740-1760.

Printed Volumes of Selections from the Records of the Government of Bombay: Old, New and Irrigation Series.

C. descriptive accounts ok British districts.

Report on the District of Sahila lately resumed from His Highness Ali Murad by Lieutenant J. T. Jamcson, Deputy Collector of Hyderabad, Sindh,

1853, Old Series.

Reports on the districts lately resumed from Meer Alii Moorad in Sind by Lieutenants Webster, Lestcr and Dickso n, Deputy Collectors in the Shikarpur Collect orate, 1853. Old Series, No. 13.

Memoirs of Shikarpure : the Syeds of Roree and Bukkur : the Khyrpur Stale, The States and tribes in the frontier of Upper Sind : the bay, horbour town and trade of Kurrachee : the province of Lus : the city of Tatta and its environs. Selection No. 17, New Series, 1855.

Reports on the country between Kurrachee, Tatta and Sehwan : narratives of visits to Beyla and the port of Son Meeanee.

Report on the Manchur Lake and Arul and Nara rivers.

Report on the Purgunna of Chandookah in Upper Sind. In Vol. 17, 1855.

Gul Hayat Institute

D. irrigation.

Report on the management of Canals and Forests in Scinde by Lt.-Colonel Walter Scott of the Bombay Engineers. 1853. Vol. 7. Old Series.

Correspondence relating to the canal clearances in the Hyderabad Collectorate in 1854-5. Vol. 36. 1856.

Papers relating to Canal irrigation in Sind with suggestions for its improvement, with seven plans in a separate case. Vol. 69. 1863.

E. OFFICIAL Correspondence ON THE ABOLITION OF STATUTE O R

Forced labour in sind. Vol. 34. 1856.

F. MONOGRAPHS FOUND USEFUL IN THIS WORK.

Mr Callendar's Narritive of causes to which the great decline of trade in Scindy is to be

Gul Hayat Institute

attributed. Public Dept. Diary, 1775. 68a, pp. 250 sqq.

Nathan Crowe's account of Sind, 1799. In MSS. Selections No. 93 of 1802.

Comp. No. 55 of 1802.

David Seton's History of the Caloras, 1808. In Selection No. 93 of 1802-9.

Comp. No. 62/08.

Lieutenant Pottinger's Sind Mission Memoirs and Sketch. Vol. No. 571 Political Department 1832, pp. 123-338.

Lieutenant Del Hoste's Sind Mission Memoirs. In Sec ret and Political

Department Vol. No. 571, 1832, pp. 4-96.

Masson's Journals, in Selections from the Travels and Journals preserved

in the Bombay Secretariat. Edited by G. W. Forrest, 1906, pp. 103 aqq.

Heddle's Memoir on the River Indus, in Bombay Government Records,

Gul Hayat Institute

XVII, New Series, Part II, May 1836, pp. 401-57.

Carless's Memoir on the Delta of the In dus. Same volume. September 1837. pp. 459-540. Reports by Commissioner in Sind. Revenue Department, 1848. Revenue Arrangement Sindh, Vol. 203, pp. 5-37.

James's Report on the Purgunnah of C handookah. December 1847, in Bombay Government Selections, No. XVII, New Series, Part II, pp. 709-74.

Report on Town and Port of Kurachee by Captain S. V. W. Hart, 1840, in above Selection, Part I, pp. 216 sqq.

Topographical Report of the City of Karachi nnd its environs by J. W. Winchester, M.R.C.S., in above selection. Part I, pp. 272 sqq.

G. note.

Gul Hayat Institute

The extracts given from the Bombay Government Records relating to the Second Factory in Sind arc taken from the Sind Factory Diary, 1762-4, from Public Department Diaries, from Secret and Political Department Diaries, from Secretariat Inward Letter Books and from Mr Warden's Compilation in Extracts, 1754-77 as shown in the footnotes under the various years. (Abbreviated in notes as P.D.D., S.P.D., and S.I.L.B. respectively.)

Some of the material later published by Burton in his History of Sindh appears in the Bombay Government Records in the form of reports by Lieutenant Burton.

Postans in his Personal Observations on Sindh has incorporated (without clear acknowledgement) large portions of Mr Callcndar's Narrative. In the same work Postans has reprinted as an appendix (pp. 361-74) the ' Official Report on the state and

navigation of the Indus below Hyderabad ' by Lieutenant Carlcss, Indian Navy.

part II

LITERARY, CRITICAL AND MISCELLANEOUS

I. SHAH ABDUL LATIF.

(a) editions.

Ernest Trumpp. The Risalo. 1866.

Tarachand Showkiram. The Risalo. 1900.

Gurbuxani, H. M. The Risalo. 1923.

(b) abridgements.

Kazi Ahmad Shah. Risalo jo Muntakhab. 1919 and subsequent editions.

Bhojraj Pokardas Kalro. Risale jo Muntakhab. 1935.Sixth edition.

Pokardas Thanwardas. Risale jo Muntakhab. 1929.

(c) commentaries and critical works.

Gul Hayat Institute

Gurbuxani, H. M. The Risalo. 1923 and later. Lilaram Watanmal. Shah Latif.
Mirza Kalich Beg. Laphdi Latifi. 1914.
Mirzn Kalieh Beg. Shah Abbul Latif Bhitai. 1910. Mahmud Buksh Wasif. Sharaha Latif. 1925.
(d) Expository works.
Kincaid, C. A. ' Sindhi Old Ballad of Kauro and Chan esar.' Journal of Anthropological Socitly of Bombay, Vol. XI
Gidwani, M. M. Shah AbdulLatif. 1922.
Jethmal Parsram. Shah jun Akhuniun. 1923 and later.
Jethmal Parsram.Sindh and its Sufis. 1924.
Sigma (Dayaram Gidumal). Something about Slnd. 1882.
(c) SELECTIONS from shah ABDUL LATIF and other sindhi poets.
Lalchand A. Jagtiani. 'Manik Moti, Lal' 1927.

Gul Hayat Institute

Lalchand A. Jagtiani 'Shairana Gul' 1928.
Thanwardas and Sons. ' Sufiana Kalam.' 1927.
Bherumal Meharchand. ' Chund Kalam' 1932.
Menghraj S. Nangraini. ' Shirin Kalam' 1933.
Agha Sufi G. G. ' Sachal Sarmast.' 1933.

(f) SINDHI WORKS OF SPECIALIZED INTERSET.

Bilimoria, N. N. Bibliographyof Publication on Sind and Baluchistan. 1930.
Jethmal Persram. Interesting New Ballads, Twelve Parts. 1927.
Lalwani, H.H. and Khemani, R.M Tawarikh sindh. 1927.
Jethmal Persram. Kadim Sindh. 1925.
Jethmal Persram. Saints of India and Sind. 1926.
Tahilram Assudomal. Biography of saint Udero Lal. 1926.

Gul Hayat Institute

Mirza Kalich Beg. Kadim Sindh. 1925.
Mahmud Sidik Mahmud Usif Memon. Intakhab: Tawarikh Tahiri. 1925.

2. GENERAL LITERATURE, AESTHETICS AND CRITICISM.

Baksh, S. Khuda. Essays and Studies-Indian and Islamic. London, 1912-27.
Harford, C.H. some-Approaches to Religion through Poerty. John Rylands Library Bulletin. 1922.
Hadwo W.H. Comparison of Poetry and Music, Cambridge. 1926.
Steer, W.T. The Meaning of Beauty. London, 1929.
Neihardt, J.G. Poetic Values, New York, 1929.
Simpson, H.F. The Language of Poetry. London, 1925.
Drinkwater, J. The Poet and Communication. London, 1923.

Gul Hayat Institute

Ellies, A. Willams. An Anatomy of Poetry. Oxford, 1922.

Carritt, E.F. The Theory of Beaty, London, 1928.

Puran Singh. The Spirit of Oriental Poetry. London, 1926.

Mordell, A. The Literature of Ecstasy. London (Melrose). N.D

Graves, R. Poetic Unreason. London, 1925.

Wicksteed, P.H. From Danle to Aquinuas. London, 1913.

Santayana, G. Poetry and Religion. New York, 1906.

Richards, I. A The Principles of Literary Criticism. London, 1925.

Moore, T Sturge. Armour for Aphrodite. London, 1929.

Sayid Abudl Latif. The Influence of English Literature on Urdu Literature. London, 1926.

Gul Hayat Institute

3. ISLAM, ISLAMIC MYSTICISM AND SUFISM

Ross, E. Denison. Islam. London, 1927.
Arnold, T.W. The Islamic Faith. London, 1928.
North, C.R. An Outline of Islam. London, 1934.
Brown, J.P. The Darvishes. Edited by H.A Rose. Oxford, 1927.
Buksh, S. Khuda. Essays and Studies-Indian and Islamic, London, 1922, 1927.
Arnold, T. W. The Preaching of Islam. London, 1913.
Brownc, E. G. A Literary History of Persia, Four volumes. London and Cambridge, 1909-24.
The Encyclopaedia of Islam. (In progress.) London, 1913 onwards.
Archer, J. C. Mystical Elements in Mohammad. Newhaven, 1924.

Gul Hayat Institute

Herklots' Islam in India. Edited by W. Crooke. Oxford, 1921.
Macdonald, D. B. Aspects of Islam. New York, 1911.
Amir Ali. The Spirit of Islam. London. N.D.
Rothfeld, O. Umar Khayyam and His Age. Bombay, 1922.
Sell, E. The Faith of Islam. London, 1880.
Zwemer, S. M. The Moslem Doctrine of God. London, 1905.
Whinfield, E. H. 'Hellenism and Muhammadanism.' J.R.A.S., 1905.
Macdonald, D. B. (trans.). ' Emotional Religion in Islam as affected by Music and Singing." J.R.A.S., 1901.
Gibb, H. A. R. Arabic Literature—an Introduction. London, 1926.
Guillaume, A. The Traditions of Islam. Oxford, 1924.

Gul Hayat Institute

Becker, C. H. Christianity and Islam. Translated by H. J. Chatter. London and New York, 1909.
Lyall, Sir C. J. ' Pictorial Aspects of Ancient Arabia.' J.R.A.S., 1912.
Amedroz, H. F. ' Notes on Some Sufi Lives.' J.R.A.S., 1912.
Bowen, H. The Life and Times of All Ben Isa. Cambridge, 1928.
Cash, W. W. The Expansion of Islam. 1928.
Asin, M. Islam and the Divine Comedy. Translated by H. Sunderland. London, 1926.
Macdonald, D. B. Development of Muslim Theology, Jurisprudence and Constitutional Theory. 1915.
Macdonald, D. B. The Religious Attitude and Life in Islam. 1909.
Nicholson, R. A. Studies in Islamic Poetry. 1921.

Gul Hayat Institute

Nicholson, R. A. The Mystics of Islam, 19.14.
Nicholson, R. A. Translations of Eastern Prose and Poetry. Cambridge, 1922.
Arnold, T. W. and Guillaumc, A. (eds.). The Legacy of Islam. London, 1931.
de Beer, T. J. The History of Philosophy in Islam. London, 1903.
Gardner, W. H. T. (Trans.). Al-Ghazzali—Mishkat-al-anwar. London, 1924.
Nicholson, R. A. Studies in Islamic Mysticism. 1921.
Bell, R. The Origin of Islam in its Christian Environment. Edinburgh, 1925.
Nicholson, R. A. Literary History of the Arabs. 1907.
Mir Hasan Ali, Mrs. Observations on the Mussulmans of India. London, 1832.

Gul Hayat Institute

Churton, W. A. ' Sufism or the Doctrines of the Mystics of Islam,' in Appendix to Persian Poetry for English Readers. Private, 1883.
Nicholson, R. A. The Idea of Personality in Sufism. Cambridge, 1923.
O'Leary, D. Lacey. Arabic Thought and its Place in History. Lond on,
1922.
Nicholson, R. A. 'The Goal of Muhammadan Mysticism.' J.R.A.S., 1913.
Nicholson, R. A. ' A Historical Enquiry concerning the Origin and Development of Sufism.' J.R.A.S., 1906.
Arberry, A. J. (trans.). The Doctrine of the Siifis—Abu Bakr al Kalabadhi. Cambridge, 1935.

4. MYSTICISM, RELIGION AND PH ILOSOPHY.

Myers, F. W. H. Human Personality. London, 1903.

Gul Hayat Institute

Webb, C. C. J. God and. Personality. Aberdeen, 1919.
Leuba, J. H. Psychology of 'Religious Belief. London, 1925.
Crooke, W. The Popular Religion and Folklore of Northern India. London, 1896.
Underhill, E. Mysticism. London, 1911.
Jones, R. M. Studies in Mystical Religion. London, 1909.
Inge, W. R. Studies of English'Mystics. London, 1905.
Inge, W. R. Personal Idealism and Mysticism. 1924.
Farquhar, J. N. Outline of the Religious Literature of India. Oxford, 1920.
Inge, W. R. Christian Mysticism. London, 1899.
Russell, Bertrand. Our Knowledge of the External World. London, 1922.
Inge, W. R. The Platonic Tradition in English Religious Thought. London, 1926.

Gul Hayat Institute

Streeter, B. H. Reality. London, 1927.
Jenkins, G. C. ' The Religious Contribution of the Middle Ages,' in Medieval Contributions to Modern Civilization. London, 1921.
Royce, J. The Problem of Christianity. New York, 1913.
Taylor, H. O. The freedom of the Mind in History. London, 1923.
Kolbe, F. The Four Mysteries of Faith. London, 1926.
Deissman, A. Paul: A study in social and religious history. Translated by W. E. Wilson. London, 1926.
Hello, E. Studies in Saintship. London, 1903.
Deussen, P. The Vedanta System of Philosophy. Translated by Woods and Rinkle. Harvard, 1915.

Gul Hayat Institute

Brown, W. Personality and Religion. London, 1926.
Flint, R. Agnosticism. Edinburgh, 1903.
de Wulf, M. History of Medieval Philosophy. London, 1926.
Vossler, K. Medieval Culture—An Introduction to Dante and His Times. Translated by W. C. Lawton. London, 1929.
Joad, C. E. M. The Present and Future of Religion. London, 1930.
Robertson, J. M. History of Free Thought. London, 1915.
Jones, R. M. More Studies in Mystical Religion. London, 1927.
Spurgeon, C. F. E. Mysticism in English Literature. Cambridge, 1913. Lehmann, E. Mysticism. Translated by C. M. G. Hunt. London, 1910.
5. POETICAL WORKS.
Farid-ud-din Attar :

Gul Hayat Institute

Masani, R. P. Mantiq-ut-tair. Abridged version. Oxford, 1924. Ghulam Muhammad Abid Shaikh (trans.). Ahmedabad. Lines 1-1170. N.D. Jalal-ud-din Rumi :

Redhouse, J. W. Metrical Translation of First Book of the Masnawi. London, 1881.

Whinfield, E. H. (trans.). Commentary by R. A. Nicholson. Masnawi-i-Manawi. Cambridge, 1926.

Wilson, C. E. (trans.). The Masnawi. Book III. London, 1910.

Whinfield, E. H. (trans.). Masnawi-i-Manawl Spiritual Couplets. London, 1887.

Bell, G. L. (trans.). Poems from the Diwan-i-Hafiz. London, 1928.

Whinfield, E. H.'(trans.). Gul Shan-i-Raz. Sa'id UdDin Mahmud Shabistai. London, 1880.

Gul Hayat Institute

Watkins, J. M. Selections from Hafiz. London, 1926.
Nicholson, R. A. (trans.). Selected Poems from the Diwan Shamsi Tabriz.
Cambridge, 1898.
Davis, F. Hadland (trans.). Shamsi Ta briz. London, 1907.
Browne, E. G. (trans.). The Tarjibund of Sayid Ahmad Hatif of Isfahan.
Cambridge, 1924.
Davis, F. Hadland (trans.). jami Selections. London, 1915.
Waller, A. R. (ed,.). Poems of Richard Crashaw. Cambridge, 1904.
Ellis and Yeats (eds.). Works of William Blake. Three volumes. London,
1893.
Blake. Poetical Works including Proph etic Books. Ellis (cd.). London, 1906.
6. MUSIC.

Gul Hayat Institute

Strangways, A. H. Fox. The Music of Hindustan. Oxford, 1914.
Popley, H. A. The Music of India. Madras, 1921.
Jones, Sir William. '
On the Musical Modes of the Hindus. 'Asiatic Researches. 1799.
Clements, E. Introduction to the Study of Indian Music. London, 1913. Bhatkonde, N. V. Short Historical Survey of the Music of Northern India. Baroda, 1916.
Atiya Begum Fyzee Rahaman. The Music of India. London, 1925.
Rosenthal, E. Indian Music and Instruments. London, 1928.
Sarkies, S. J. Treatise on the Similarity between European and Indian Music. Calcutta, 1930.

Gul Hayat Institute